

MARTINSKÝ Evanjelik

2018/1-2

ROČNÍK 25

Tomáš mu povedal: Pán môj a Boh môj!

J 20, 26 - 28

Evanjelický a. v. cirkevný zbor, Evanjelická spojená škola,
Biblická škola a Centrum kresťanského vzdelávania v Martine
vospolok želajú svojim členom, učiteľom, žiakom, študentom, rodičom,
ako aj priaznivcom doma i v zahraničí požehnanú Veľkú noc 2018.

Kristus vstal z mŕtvych! Naozaj vstal!
Christos voskrese! Voistinu voskrese!
Kyrie elejson!

O ukrižovanom Ježišovi

KATARINA REGINA VON GREIFFENBERG

Pozrite na kráľa kráľov, ako visí
a nás všetkých svojou krvou kropí!
Jeho rany sú tými studňami,
odkiaľ vytrysklo všetko naše spasenie.

Pozrite, On vystiera svoje ruky, aby nás všetkých objal!
Túži pritisnúť si nás na svoju hrud', lebo Jeho láskyplné srdce túži za nami.
Nakláňa svoju najmilšiu hlavu a žiada si nás pobožkať.
Všetko, po čom túžil a čo si želaný, konal pre naše spasenie.

Keď sa postavíme po Jeho boku,
uzrieme Jeho milostivé srdce!
Keď sa pozrieme našimi zmyslami,
uvidíme tam samých seba!
Tak veľa bičovania a rán,
koľko sa našlo na Jeho tele,
tak veľa víťazstiev a požehnaní
chce pripraviť pre našu dušu.
Medzi nebom a zemou
chce byť obetovaný:
aby zmieril Boha s nami.
Zomrel, aby nás posilnil.
Áno, Jeho smrť dala život
mne a celému svetu.
Ježiši Kriste, Tvoja smrť a bolesti
nech stále žijú v mojom srdci a hýbu ním!

VOLENE PRELOŽILA VLASTA OKOLIČANYOVÁ

Tvorbu Katariny Reginy z Greiffenbergu odporúčame do pozornosti aj slovenským literárnym kritikom, básnikom, hudobníkom, teológom a prekladateľom, lebo podľa našej skromnej mienky má táto poetka a spisovateľka čo povedať aj kresťanom 21. storočia. Jej poetická baroková reč môže síce byť pre súčasníkov prekážkou, ale môže ich i fascinovať úžasnou obraznosťou. Svoje diela tvorila Katarina Regina z Greiffenbergu pre vlastné potešenie, posilnenie vo viere a seba-vzdelávanie, ale zároveň túžila prispieť nimi k šíreniu Božej slávy a cti a obohatiť, potešiť a vzdelávať týmto spôsobom aj svojich čitateľov. Báseň v tvare križa O ukrižovanom Ježišovi existuje vo viacerých rukopisných obmenách. Autorka ju napísala na zámku Seisenegg (1650), tlačou vyšla 1679.

Z knihy Okoličányová Vlasta a kol. Reformácia po praslici. Výnimočné evanjelické ženy 16. – 18. storočia na Slovensku. Bratislava : Spoločenstvo evanjelických žien na Slovensku, 2017, 328 s.

Spolu je nám lepšie

Rodinné služby Božie

Keď po niekoľkých dňoch znova prišiel do Kafarnaumu a rozchýrilo sa, že je doma, zhromaždilo sa toľko ľudí, že už ani pred dvermi nebolo miesta. A On zvestoval im slovo. Vtedy prišli k Nemu s ochrnutým, ktorého niesli štyria. A keď ho pre zástup nemohli priniesť až k Nemu, preborili strechu (domu), v ktorom bol, a otvorom spustili lôžko, na ktorom ochrnutý ležal. Keď Ježiš videl ich vieru, povedal ochrnutému: Synu, odpúšťajú sa ti hriechy!

Mk 2, 1 - 5

Milí bratia a sestry v Pánovi Ježišovi Kristovi!

Je nám spolu dobre? Cítíme sa spolu príjemne? Prečo asi? Položili ste si niekedy túto otázku? Téma dnešných rodinných služieb Božích je Spolu je nám lepšie, a preto sa pýtame: Je nám tu, v tomto našom chráme dobre? Alebo spýtam sa inak. Prečo nám nie je lepšie inde? Prečo nám nie je lepšie teraz napríklad na futbale, alebo na dobrej lyžovačke, alebo hoci aj doma v obývačke pri televízii – je tam teplejšie, bližšie ku kuchyni, tam ani nestretáme ľudí, ktorých netúžime stretnúť... Prečo je nám lepšie tu spolu ako kdekolvek inde na svete? Pretože máme ku komu ísť!

Môžeme ísť k Pánovi Ježišovi Kristovi! On na nás čaká! A je jedno, aký si a s čím za Ním prichádzaš. Aj dnes je nám tu spolu dobre, lebo ideme k nášmu Pánovi.

Ísť k Pánovi spolu, byť spolu tak, aby to bolo dobré, vôbec nie je samozrejmé. Vyzerá to tak, že žijeme vo svete, kde je človeku lepšie samému. Sociológovia dnes zdvíhajú varovný prst nad fenoménom súčasnosti nazývanom singles – rozumej jednočlenná domácnosť – najmä vo vyspelej západnej Európe. Vo veľkých mestách západnej Európy žije viac ako polovica obyvateľov v jednočlenných domácnostiach. Deti rýchlo opúšťajú rodičov a nechcú nadväzovať vážny trvalý vzťah. Ostávajú sami, v anonymite, s cieľom žiť si svoj život pre seba, s nikým sa nedeliť, nikým sa nenechať obmedzovať. Mnohí si myslia, že je to znak moderného pokrokového spôsobu života, ale môže to byť aj veľká daň za blahobyť a zdeformovaný pocit slobody, ktoré sme povýšili nad všetko ostatné – rodinu, priateľstvo, spoločenstvo... Niet divu, že sa v týchto narušených hodnotách zdvojnásobil počet samovrážd a mnohonásobne stúpa počet ľudí s depresiou. My v tom, že ľudia netúžia alebo už ani nevedia byť spolu, vidíme aj náboženský rozmer tohto problému. Písmo nám hneď na počiatku sveta ukazuje, že ak si človek k človeku nevie nájsť cestu, je to dôsledok hriechu, ktorý vstúpil medzi ľudí. Príklad Adama a Evy, Kaina a Ábela nás chce na toto upozorniť!

Slovenská akadémia vied v spolupráci s agentúrou Focus urobila pred pár rokmi zaujímavý výskum na tému „Verejná angažovanosť“. Opýtaní odpovedali na otázku, či sa aktívne zapájajú nejakým spôsobom do niektorej zo šiestich vybraných aktivít: politická strana, záujmová organizácia, mimovládne organizácie, cirkevné, stavovské...Viete, aký bol výsledok? Na prvom mieste sa umiestnili záhradkárske organizácie či združenia spolu s členmi ochotníckych divadiel – dosiahli takmer 10 percent. Na druhom mieste skončila cirkev – okolo 9 percent, no a potom dlho-dlho nič. Ostatné aktivity sa pohybovali okolo jedného per-

centa! Nechceme byť spolu, lebo sme hriešni. Lebo medzi nami nie je Božia láska, ktorá spája, ale hriech, ktorý rozdeľuje. Zrejme aj preto Pán Ježiš ochrnutému odpúšťa hriechy.

Dnešný evanjeliový príbeh o chorom, ochrnutom človeku a jeho priateľoch nám chce ukázať, ako sa meníme, keď prichádzame ku Kristovi. Toto stretnutie musí mať však duchovnú úroveň, náboženskú kvalitu. Ak prichádzame k Ježišovi len pre nejakú senzáciu alebo aby vyriešil náš problém, a viac s ním nič nechceme mať, tak sa okrem vylicenej nohy či ruky nič viac nestane. Odídeme sice zdraví, ale hriešni. A znova sami, len pre seba. Adam sa vzdaluje od Evy, Eva sa vyhovára na hada, Kain vytýka Bohu, potom čo zabil svojho brata Ábela: či som ja strážcom svojho brata? Ján a Jakub otravujú Pána Ježiša, aby ich mal radšej ako ostatných učeníkov. Peter Ho zapiera, aby zachránil vlastnú kožu. Koľko neľasky a egoizmu je okolo Pána Ježiša, keď si Pánom Ježišom chceme len prilipsť k životu, vziať pár benefitov, ale nič viac. To isté očakávali aj ľudia v našom príbehu. Uzdravenie, nič viac. Akí boli sklamaní, keď Pán Ježiš chorého neuzdravil, iba mu odpustil hriechy. Písmo nám týmto príbehom jasne ukazuje, že problém človeka nie je v chorých nohách, ale v chorej duši. Že uzdravenie duše uzdravuje celého človeka, jeho rodinu i celú spoločnosť.

Nechajme sa uzdraviť Pánom Ježišom z choroby hriechu, aby nám nielen spolu bolo dobre, ale aby nám bolo dobre spolu s Kristom. Učme sa to my a učme to aj naše deti a vnúčatá. Amen.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR

Veľkonočná

VLADIMÍR KNOŠKO

Slobody zbavený na súdnom nádvorí stál,
pred Ním bol Pilátus prokonzul a za Ním vášnivý dav.
Myslou Mu prebehla predstava brutálnych chvíľ,
ešte aj učeník tvár svojju pred Ním skryl.

Čo je to pravda? Pýtal sa Pilát, keď bol s Ním,
slová Ajhľa, človek! vojdú raz do dejín.
Skončili otázky – nastala korbáča reč,
pošlite už niekto matku s tamodtiaľ preč!

Dlhá je cesta na Golgotu, ťažký je kríž,
prach sadá na rany, čo spôsobil rímsky bič.
Zelený strom idú odstrániť z tejto zeme,
klince a kladivo sú tam už pripravené.

Kto za to môže, že môj Pán trpel viac než dost:
veľkňazská rada a či spupná rímska moc?
Odpoveď na to však bude vždy otvorená,
veď každý človek tiež podiel viny na tom má.

Vzkriesený Ježiš a stratená – opäť nadobudnutá Tomášova viera

(Nezatracujme, nezlahčujme učeníka Tomáša! Ani Ježiš to neurobil.)

Tomáš Didymos

PŔVOD A MIESTO V PORADÍ APOŠTOLOV

Pôvod

Pravoverní zvyknú mávnuť rukou nad ním a neverci ho oslavujú práve tak povrchne ako Judáša. Jedno i druhé je málo vážne. No pre psychológa je on zaujímavou a komplikovanou dušou.

Už meno Tomáš z aramejského Toma nemožno brať naľahko, lebo v tých časoch nebolo to ešte osobné meno; druhé, len Jánom používané grécke Didymos znamená to isté čo Tomáš a obe znamenajú dvojča, blíženec. Je otázka, aké bolo jeho skutočné osobné meno, keď obe boli len obecné prímény? História nedáva odpoveď, a tak vznikli rozličné dohady. Gnostické apokryfy Tomášove Skutky ho stotožňujú s Júdom, bratom Ježiša, iné verzie s Jakubom atď. Škoda sa púšťať do labyrintu dohadov. Podobné je aj bájenie o tom, ako sa volal ten druhý, keď boli dvojčatá. Miklík myslí na Eleázára, Obr na sestru Lysiu, podľa iných, že to bol brat Lysius, podľa Arighiniho bol to Tadeáš. Otec sa volal Diofanés, matka Roa, pochádzali z Antiochie alebo z galilejskej Paneas.

Syn ma zastavil: Otec, prečo to všetko spomínaš, keď sú to iba dohady, povesti a legendy?

Preto, syn môj, aby si videl, aký pozor si musí dať človek, aby sa nestratil v tom labyrinte a neveril každej povesti. Ešte aj to je len povest' podľa apokryfu, že mal také remeslo ako Ježišov otcím Jozef, no prav-

depodobnejšie je, že bol tiež rybár, keďže ho nachádzame medzi siedmimi apoštolskými rybármi na Tiberiadskom jazere (J 21 , 2). Ako toto je pravdepodobnejšie, tak je pravdepodobnejším rodisko Paneas. Identifikácia s remeslom Jozefa, s Ježišovými bratmi Jakubom a Júdom je tendenčná, vyvierajúca z mariánskej dogmy zbaví sa Ježišových pokrvných bratov. Isté je len to, že Tomášovo osobné meno padlo do zabudnutia a z prímény, že bol jedným z dvojčiat, ostalo mu neskoršie zosobnené meno Dvojča, aramejsky Tomáš, grécky Didymos. To sa stalo tak, ako keď u nás napr. niekto sa menuje Kováč. Teraz je to rodné meno, ale pôvodne to bolo zamestnanie, vyslovené príménom.

Pre zaujímavosť o mene Tomáš uvádzam ešte Teofylaktov a Luthardtov názor, že je znakom nielen dvojčatovstva, ale aj dvojitej povahy osoby, totiž že bol neveriaci aj veriaci, že prebývali v ňom dvojčatá Jákob a Ezau. Ozaj, Dvojča spája v sebe typ Filipa a Bartolomeja, je záporne i kladne vyhradený typ zmiešaný. Typ komplikovaný, dosť záhadný, hodný psychologického štúdia, a preto je povrchné odsúdenie i oslavovanie neprijateľné. Tento úsudok o ňom zakladám na tom, že hoci o ňom z Jánovho evanjelia máme len medzerovité informácie, predsa umožňujú ako-tak nahliadnuť do jeho duše. To nás vedie aj k otázke o jeho mieste v poradí apoštolov.

Miesto v poradí apoštolov

O jeho povolani za učeníka Ježišovo veľa nevieme – ani o mieste, ani o spôsobe, ani o čase. Tradícia hovorí, že vyjmúc Judáša nielen prví šiesti, ale druhí piati apoštolí boli Galilejci a povolani boli pri Genezaretskom jazere. Niektorí bádatelia k tomu dodávajú, že Tomáš je zo známej trojice ochotných, podľa slovenského prekladu horlivcov druhý, ktorých spomína Matúš (8, 21) a Lukáš (9, 57).

Na posúdenie tejto tradície musíme vychádzať z faktu, že prvých šiestich povolal pri Jordáne, kde sa Ježiš roku 30 podľa Jána (3, 22 – 4, 35) zdržiaval až osem mesiacov. Tiež z faktu, že Peter pri vyvolení Mateja namiesto Judáša postavil podmienku, že apoštolom má byť taký, ktorý bol pri Ježišovi počnúc od Jánovho krstu (Sk 1, 22). Ak by sme od týchto faktov odhliadli, tak by sa povolanie ostatných šiestich odsunulo až na 31. rok a nezodpovedalo by Petrovej podmienke. Musíme teda predpokladať, že okrem Matúša aj ostatní piati, a tak aj Tomáš bol povolaný za Ježišovo učeníka pri Jordáne roku 30. Otázka je, v akom poradí a ako sa to stalo. Stopy spôsobu nikde nenájdeme, ale stopy poradia áno. Tie sú v zachovaných apoštolských zoznamoch. V týchto Tomáš stojí u Marka a Lukáša na ôsmom mieste, teda ako druhý člen štvrtej dvojice, ale u Matúša na siedmom mieste ako jej prvý člen popri Matúšovi. Prečo ho Matúš položil pred seba? Zo skromnosti? Je to možné, no je možné aj to, že bol povolaný prv. Toto považujem za pravdepodobnejšie následkom cieľu primeraného zadelenia apoštolov do dvojíc samým Ježišom.

Tomáš istotne po povolani horlivo nasledoval Ježiša, učil sa od Neho, rozmýšľal podľa svojej skúmavej povahy ako Bartolomej, chcel mať všetko až hmotne

dokázané ako Filip, a preto keď analyzujeme jeho typ, charakter, najlepšie sa v zozname apoštolov hodil do susedstva Filipovho a Bartolomejovho. Uvidíme, že aj jeho misijné pole to podopiera. Všimnime si k tomu, že Lukáš, keď hodnotil prácu apoštolov v zozname Skutkov apoštolov, preložil ho na šieste miesto k Filipovi (Sk 1, 13). Lukáš ho teda pre neveru nezľahčoval, ale hodnotil práve tým, že ako kritický tzv. neverec – pod vplyvom vzkriesenia nadšenec – veľmi poslúžil kresťanstvu. Konečne všimnime si jeho umiestnenie u Jána v 21, 2, kde stojí hneď za Petrom, teda na druhom mieste.

Pre vážneho bádatela ozaj zaujímavá postava! Pokročil nad Filipa i nad Bartolomeja, tam v prirodzenom pochybovaní k strate viery, tu z nevery k pesimistickej dezorientácii a k rezignácii takmer na hranice Judáša, ale bez zrady.

Z NEDÔVERY DEZORIENTOVANÝ A REZIGNOVANÝ

Pred vzkriesením Lazara

Po povolani za učeníka a vyvolení za apoštola v prvý rok chodenia s Ježišom sa podľa správ nikde – ani raz nezval. Z toho nevyplýva, že nebol oduševnený, horlivý, lebo po roku, keď sa prvý raz ozval, stretáme sa u neho so sklamaním, z ktorého nasledovala dočasná dezorientovanosť a rezignácia, čo sa dá vysvetliť práve predchádzajúcou oduševnenosťou, očakávaním a sklamanými nádejami. Dokladom toho sú jeho poznámky, jedna pred vzkriesením Lazara a druhá na poslednej večeri.

Keď Ježiš v Perei vyhlásil, že Lazar v Betánii umrel a vyzval učeníkov: „Podme k nemu.“ Tomáš povedal kolegom: „Podme aj my, aby sme umreli s ním!“

Veľmi charakteristická poznámka, ktorá nás núti postaviť si najprv otázku: Na

koho myslel, keď povedal, aby umreli s ním?

Podľa slovenského prekladu, keďže zámeno „s ním“ je písané malým písmenom, dalo by sa usudzovať a myslieť na Lazara. Lazar zomrel, kým predtým Ježiš povedal, že tá nemoc nie je na smrť (J 11, 4). Mýlil sa, podme teda do nepriateľského jeruzalemského prostredia, kde farizeji a sadukaji už číhajú na Ježišov život, ukrižujú Ho a zomrie ako Lazar, všetko je stratené, zomrieme aj my s Lazarom. Keď takto dumal, je to hlas sklamania, dezorientácie, únavy a rezignácie, lebo strácal dôveru v Ježiša. Jeho kritickosť ho doviedla až sem.

K tomu istému výsledku dospejeme, aj keď zámeno „s ním“ napíšeme veľkým písmenom a vzťahujeme ho na Ježiša, čo je pravdepodobnejšie. Dalo by sa tu síce myslieť aj na hlas smelosti, odhodlanosti a lásky k Ježišovi, ale motivácia môže byť dvojaká. Smelosti vtedy, ak by ju diktovala vernosť, oddanosť a stálosť, čo by bolo možné len tak, keby za smrťou videl, veril vo vzkriesenie. Ak nie, tak je tiež zo sklamania, rezignácie.

Druhá otázka je, či veril vo vzkriesenie. Podľa ďalšej poznámky neveril v Ježišovo vzkriesenie. Veril len tak, ako verila židovská tradícia. Veril len, že vzkriesenie bude až v súdny deň, aj to najprv len spravodlivých. V kritickosti a ľudskej prirodzenosti nevedel pochopiť, že v živote i v smrti sme už vo večnom živote (Büchsel). Neveril, že vzkriesenie je už tu pre toho, kto verí v Ježiša. Neveril, čo aj videl vzkriesenie Jajrovej dcéry a mládenca v Naime.

Jeho neveru mierni to, že nebola ľahkomyseľná, povrchná, cynická, že by nechcel veriť. On chcel – ako sa ďalej presvedčíme –, ale chcel mať vieru podloženú, opodstatnenú, z presvedčenia,

chcel mať istotu a nie slepé uverenie. Po návrate do Betánie bol síce svedkom vzkriesenia Lazara, ale to mu nestačilo za dôkaz, že aj Ježiš vstane a nesklamú sa v nádejach.

Tak sa to ukázalo na poslednej večeri (J 14, 5 – 6). Keď sa po večeri Ježiš lúčil s učeníkmi, hovoril im, že ide k Otcovi, a cestu, kam ide, znajú.

Tu sa ozval Tomáš: „Nevieme, Pane, kam ideš, ako by sme znali teda cestu.“

Poznámka v množnom čísle svedčí, že chceli by ísť síce za Ježišom, ale nevedia kam a neznajú ani cestu. Ako ostatní, tak ani on to nevie, je dezorientovaný, kým chcel by mať jasno, rukolapne jedno i druhé.

Iste sa pozastavíme nad takým osvedčením po viac než ročnom vychovávaní, učení, predpovedaní, že Ho ukrižujú, ale vstane a bude nielen na kríž, ale aj do večnej slávy povýšený. Kríž im celkom zatienil slávu, zaslepil oči a on už nevie ani, kam ide Ježiš, aj cesta mu je neznáma. Úplná rezignácia, zmätenosť, bezradnosť, s akou sme sa stretli u Filipa.

Strašné duševné rozpoloženie. Robí to tvrdohlavosť? Nevie sa premôcť? Nie. Chcel by, veď sa pýta kam a ako. Nevera ho znepokojuje, chcel by si ju nahradiť, ale nevie si rady. Okovy tela, rozum, logika, prirodzenosť žiadajú vieru dokázanú. Z toho vykličila aj Filipova žiadosť: Ukáž nám Otca. Chceli mať istotu, žiť bezpečne, spokojne, poznať pravdu. Nič viac.

A čo Ježiš? Nazrel mu do duše, neodmietol ho povýšenecky? Hodnotil jeho vôľu, že chce a s nevýslovnou trpezlivosťou odpovedal mu krátkou vetou: „Ja som cesta i pravda i život.“

Neprenáhľime sa ani my, neodsudzujme ho, ďakujme mu aspoň za to, že dal príležitosť Ježišovi vysloviť povestnú vetu.

Áno, On je cesta k Bohu Otcovi, On je pravda o Ňom, On je život v Ňom. Bartolomejovi-Natanaelovi ukázal rebriek, jemu bez obrazu cestu. Neodsudzujme ho ani preto, že je typom rozpolteného moderného človeka. Nie povrchného, cynického neverca, ale človeka, ktorý chce mať aj srdce, aj Bohom daný rozum, chce poznať pravdu, chce prísť k Bohu, mať v Ňom pokojný život, len hľadá cestu. Je typom vedou odchovaného moderného človeka, ktorý stojí nad priepasťou, do ktorej v zúfalstve padne ako Judáš? Alebo ju s pomocou Ježišovou prekoná ako Tomáš?

PRESVEDČENÝ VYZNAVAČ VZKRIESENÉHO

Od stratenej k novej viere

Sklamany a boriaci sa Tomáš nebol svedkom Ježišovho súdu, ani Jeho smrti. Skryl sa ako ostatní, ale v jeho duši mučenie pochybovačnosti prázdnotou zo stratenej viery neprestalo.

Na to poukazuje fakt, že nebol prítomný medzi ostatnými, keď sa im Pán po vzkriesení zjavil. Vyhýbal sa im? Či to bola len náhoda? Báł sa? Nechcel ich dráždiť pochybovačnosťou alebo pohrďal ich ľahkovernosťou? Arrighini na tieto otázky odpovedá, že srdce mu nedalo pokoja, to priame srdce. To by zodpovedalo, ale nie, čo napísal Asch, že bol najnechrabrejší, najfarbavejší a najtvrdohlavejší.

Mučivý nepokoj, duševný boj a z toho nespokojné srdce nedalo mu pokoja. Po ôsmich dňoch šiel medzi ostatných. Šiel nie zo zvedavosti, lebo keď mu oznámili, že videli Pána, odpovedal im: „Ak nevidím stopy klinec v Jeho rukách a nevložím si prst na miesto, kde tie klinec boli, a ruku nevložím Mu do boku, vôbec neuverím.“

Tvrde slová, ale nie z tvrdošijnosti. Neveril ešte, ale chcel veriť. Nepresvedčilo ho, že kriesil, predpovedal vzkriesenie, že to tvrdili ženy, emauzskí, ostatní apoštovia, neveril nikomu, ale chcel veriť sebe. Kritická myseľ – podobne ako u moderného človeka – namietala, že všetci mohli mať vízie, halucinácie. Aj Magdaléna myslela, že je to záhradník, emauzskí Ho nepoznali, ostatní mysleli, že je to duch. On chce vidieť stopy klinec v rukách. Ani to nestačí. Oči môžu klamať. Chce rukulapný dôkaz, vložiť prsty na miesto klinec a ruku do prebodnutého boku.

Syn sa spýtal: Otec, nebola tu na príčine aj jeho zaostalosť, konzervativizmus popri radikalizme?

Viem, syn môj, kam mieriš a môžeš mať pravdu. Boli v Ňom zakorenené staré židovské predstavy, stará viera o príchode Mesiáša a Jeho sláve a táto viera premohla aj vieru v Ježiša. Jemu kríž zavádzal na ceste do večnej slávy. On čakal vzkriesenie na súdny deň, aj to najprv len spravodlivých, nie teraz, ako ho oznamoval Ježiš. Nesprávny výklad Ozeáša, Daniela, Jóa u farizejov, popieranie vzkriesenia u sadukajov mu kalilo oči. Nedomyslel, že aj podľa teórie farizejov, že Jeho príchodom ako Mesiáša už nastal očakávaný súdny deň a prišlo aj vzkriesenie, lebo On je tá prvotina najspravodlivejších.

Keď neveril, Vzkriesený ho presvedčil, keď o osem dní po vzkriesení zjavil sa aj jemu a povedal: „Daj sem prst a viď moje ruky; daj sem ruku a vlož ju do môjho boku a nebuď neveriaci, ale veriaci.“

Tomáš žiadal: Ak neuvidím... Ježiš vyhovel: Viď moje ruky! Tomáš šiel ďalej: Ak nevložím... Ježiš vyhovie: Vlož!

Istý konzervatívec chcel chrániť autoritu Ježiša, a tak povedal: Ako sa mohol Ježiš tak znížiť a prijať jeho podmienky viery?

Pomylená ochrana! Keď hlásal: Chorí potrebujú lekára, tak liečil chorého. Prijal chorého stanovisko, a tým ho presvedčil. Videl, že nie z cynizmu, ľahkomyselnosti popiera, ale chce mať vieru z presvedčenia, nie z naučenia. Naučená viera býva slabá, kým nie je zažitá. Ježiš videl jeho túžbu po pravde a tej vyhovel, ako keď chorý túži po uzdravení. Videl, že sa líši od moderných nevercov práve v tom, že túži naozaj po pravde, kým títo sa jej boja – píše Miklík.

Nezabudnime ani na zakončenie liečenia slovami: Nebuď neveriaci, ale veriaci. Miklík upozorňuje, že je to nepresný preklad. Nepovedal: Nebuď neveriaci, ale nestávajú sa neveriacim (mé ginú). Tomáš len padal do nevery, ako to zvieru v podobenstve, a Ježiš ho vytiahol. Aj keby bol už upadol do nej, nebol by ho nechal tam, ale ratoval. To znamená, ak si už stratil vieru, nezotrvávaj v nevere, ale bor sa ďalej ako Tomáš!

Tomáš dokončil boj, premožený zvolal: „Pán môj a Boh môj!“

Nastal veľký prelom od stratenej viery k presvedčenému vyznavačovi Vzkrieseného. Vyznavačovi najvyššieho stupňa. Ježiš mu je pravý Pán a cez Neho Boh. Nielen všeobecný Pán a Boh, ale dvakrát zdôraznené: môj. To je ten osobný zážitok a po búrke utíšenie, po chorobe vyliečenie.

Na otázku, či potom vložil prst a ruku, spravodajca neodpovedá, ale zo záverečných slov Ježišových vysvitá, že nie. Povedal totiž: „Pretože si ma videl, uveril si; blahoslavení, ktorí nevideli, a predsa uverili.“

Tomáša hmota tlačila, poznanie zo zmyslového vnímania chcelo istotu, ale nespokojný duch hľadal, znepokojoval stále a nestačil ďalej. Tu bol bod nevery, slabosť,

diera – a viera sa predrala práve dierou nevery. To je Božie riadenie. Augustín napísal: Tomáš videl Vzkrieseného a vyznal neviditeľného Boha. Nezatrucujme teda Tomáša. Gregor napísal: „Tomášova nevera väčšmi pomohla kresťanskej viere ako viera apoštolov“, lebo učí, pomáha veriť.

POUČENIE

Zastaňme aj my, syn môj, a zamyslime sa, veď takmer každý moderný človek je alebo zjavný Tomáš, ak nie horšie, alebo skrytý pokrytec či formalista zo zvyku. Uvažujme: veriť či neveriť?

Verím, že ťažko je len do zeme pozerajúcemu človeku veriť takým zvestiam, aké počúval Tomáš, a často ich vyhlási za poveru. Lenže pamätajme, že aj takéto počínanie je viera. Ak vyhlásime vieru za poveru, tým aj poveru vyhlasujeme za vieru. V tomto ťažkom probléme Tomáš nás mnohému môže naučiť. Vyzdvihnime z množstva aspoň dve veci, jednu všeobecnú náboženskú a druhú špeciálne kresťanskú.

Vo všeobecnosti psychológia učí, že nevera je mučivá, ľudskej duši len dočasne znesiteľná, lebo je prázdna a duša prázdnotu neznesie, nahrádza ju a musí nahradiť novou vierou. Ak neveríš v Boha, veriš v diabla; ak nie v Krista, tak v Antikrista; ak nie v ducha, tak v hmotu; ak neveríš viere, veriš vede; ak nie očiam, tak rukám – ako Tomáš.

Musíš veriť, či chceš, či nechceš. Absolútnej nevery niet. Len to je otázka, ktorá viera je lepšia, ktorá prekoná zlo a smrť. Akákoľvek viera nespasí. Dnes ti lahodí, zajtra ťa sklame. Ani viera v boha, ba ani v Boha nespasí, lebo aj diabol verí, že Boh je (Jk 2, 19).

V pochybovaní, syn môj, môžeš ísť za Tomášom, ale nezastaň, ako on nezastal,

kým neprídeš k lepšej viere. Nie je hriechom pochybovať, ale zotrvať v pochybovaní. Z toho sa dostať znamená ťažkú borbu. Aj ty sa bor! Tomáš veril len v skutočnosť, ale tej sa poddal. Willam píše, že bol rozumný, logický typ. Ak aj ty si taký, konaj podľa neho! Až sa presvedčíš, presvedč sa, či ťa to na večnosť uspokojí!

Pamätaj, čo radí Schlatter! Píše: „Ako oko nám bolo dané, aby zachytilo svetlo, a tak cez oko celé telo bolo svetlé podľa Ježiša, tak nám je dané aj vnútorné oko, aby sme zachytili duchovné svetlo, osvietili ním ducha i dušu.“ Aj Asch pekne napísal: „Viera je na to, aby sa neuveriteľné zdalo uveriteľným... Bez viery márne hromadíme zlomky vedomostí; tieto sú ako hrby kameňov, ktoré nemožno sceliť v dokonalú stavbu, lebo tam chýba plán, ktorý je skrytý v pevnosti viery... Pozri, prečo stavajú primitívi modly? Lebo hľadajú Boha a túžia po Ňom. Ich oči sú síce slepé, blúdžia, ale srdcia im túžia po Bohu... Bez Boha niet pravdy, je len mnoho právd; pravda je len jedna, ako je jeden Boh.“

Druhé poučenie, ktoré plynie z otázky, ktorú ti vidím na očiach: dobre, viera, ale aká, ktorá, v akého Boha, keď aj najvyššie náboženstvo kresťanské pripisuje Bohu ľudské vlastnosti? Máš pravdu, my ľudia po ľudsky sa vyjadrujeme o Bohu, ale skúmaj, prečo a ako to chápať. Keď sa do toho pustíš, uvidíš, že človek sa nemôže vyzliecť z ľudskosti, obmedzenosti. Pre túto obmedzenosť sa aj Ježiš stal človekom, aby božské priblížil ľudskému. Tejto ľudskej obmedzenosti si musíme byť vedomí a antropomorfizmus musíme chápať obrázne ako výpomoc na vyjadrenie nadľudského. Nezabúdať, že aj v antropomorfizme je vývin a že v Bohu ešte vždy ostáva mnoho nadľudského: nekonečnosť, večnosť, vševeducnosť, všadeprítomnosť, slo-

vom dokonalosť, ktorá stojí pred človekom ako cieľ všetkého snaženia.

Pozri na Ježiša a máš cestu i pravdu i život pravej viery! On je cesta k Bohu, pravda pre teóriu o Bohu, život pre prax v Bohu. Na Jeho ceste vidíš tri míľniky: kríž, vzkriesenie tela a oslávenie na pravicí Otca. Kríž je prostriedkom ku vzkrieseniu, vzkriesenie k osláveniu. Na kríž sa má hľadiť pod zorným uhlom vzkriesenia; na vzkriesenie pod uhlom oslávenia. Kto nevidí a netúži po celi oslávenia, večnom živote, nechápe vzkriesenie tela, ktorým sa my kresťania líšime od parzizmu i od gréckeho platonizmu; kto neprijíma vzkriesenie tela, nechápe kríž.

To je špeciálne kresťanské poučenie z Tomášovej stratenej a nájdenej viery. Bez Ježiša, bez viery vo večný život, bez viery vo vzkriesenie, bez viery v kríž niet pravej cesty k lepšiemu životu. Tomášova nevera – viera je najlepším dôkazom veľkého divu vzkriesenia. Nezatracujme, nezľahčujme Tomáša! Ani Ježiš to neurobil. Buďme mu vďační, že nás učí veriť a potom tak konať, ako on konal až po kríž. O tom, že si ho Ježiš zamiloval, svedčí, že sa mu zjavil ešte aj medzi siedmimi pri jazere a správa ho spomína hneď po Petrovi, po ňom Bartolomeja – Natanaela. Nie je tak bez príčiny. Peter zapieral živého pred smrťou, Tomáš mŕtveho po smrti. Bartolomej ukazoval cestu zápasu od života do smrti a zo smrti do života.

VYBRATÉ Z KNIHY

SAMUEL ŠTEFAN OSUSKÝ.

GALÉRIA POSTÁV NOVEJ ZMLUVY.

HISTORICKO-PSYCHOLOGICKÁ ŠTÚDIA.

LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ: TRANOSCIUS,

2010,

s. 557 – 562.

PIESEŇ POKÁNIA

Mária Magdaléna Götzová

Hriech, ó hriech! Ty si ma odlúčil
od milosrdného Boha,
aby ma už odteraz viac nepoznal
a poslal ma k pekelníkom,
tam k diablovým služobníkom,
ktorí si robia nároky na moju dušu,
lebo veľkého množstva hriechov
je viac ako zrníek piesku v mori.

Veľký Bože, preto predstupujem
pred Tvoju milostivú tvár
a pre Kristovu krv Ťa prosím,
neušetři ma môjho trestu.
Otče, pre smrť Tvojho Syna
nedaj mi zahynúť v hriechu.
Pozri na Jeho utrpenie,
On toho dosť vykonal.

Ja chcem povedať spolu s colníkom
ach, Bože, buď mi milostivý.
Obmäkči svoje srdce,
prichádzam k Tebe s vierou!
Padám Ti do náručia,
predsa len sa zmiluj nado mnou.
Som ten stratený syn,
vraciam sa, Pane, ušetři ma.

Spolu s Máriou Magdalénou
padám k Tvojim nohám.
Prijmi moje slzy,
pozri na moje vzlykanie,
celá moja postava je prepadnutá.
Hukotu trúb Zákona
sa preľakli všetky moje údy
a zobudili sa z hriešneho spánku.

Ale Ty, Pane, počuješ môj krik,
prijímaš moju modlitbu,
obdaríš ma svojím Duchom.
Ten ma privedie na správnu cestu
k občerstvujúcim prameňom,
kde daruješ mojej duši
dobro a milosrdenstvo
pre dnešok i pre večnosť.

Báseň preberáme z publikácie
Okoličányová Vlasta a kol.
Reformácia po praslici.
Výnimočné evanjelické ženy 16.
– 18. storočia na Slovensku.
Bratislava : Spoločenstvo evan-
jelických žien na Slovensku
2017, 328 s., ktorá vyšla pri
príležitosti 500. výročia Lutherovej
reformácie.

PREL. VLASTA OKOLIČANYOVÁ

MARTIN RÁZUS

Zo smrti do života

(Veľkonočné slohy)

I.

Lesk zhasol: tyčami v tmy čnejú ostré konce pík
a tieň strmejú, im slovo odumrelo
pod krížom, z neho mdlo už zvisá biele telo
a lipne sadlá krv, ju vyliat biedny vražedník.

V údolí tušiť múr, čo táže sa, či nevie nik,
prečo deň zakryl tvár? A prečo zadunelo?
šept kradmo plazí sa a zrádza hrozná dielo,
hoc' v prsiach na uhoľ stlel svetluškých slov plamienik.

Hlo chrámu základmi a roztrhla sa opona,
znie hlas čís' tlmene a plní prázdno púšti,
sťa duše hlbiny, keď ruka pomstu vykoná.

Z oblakov spúšťa sa dážď ťažkých kvapiek, hustý,
až zastre všetko... Kdes' čuť horko plakať Márie,
že On už nežije, že Majster ich viac nežije!

III.

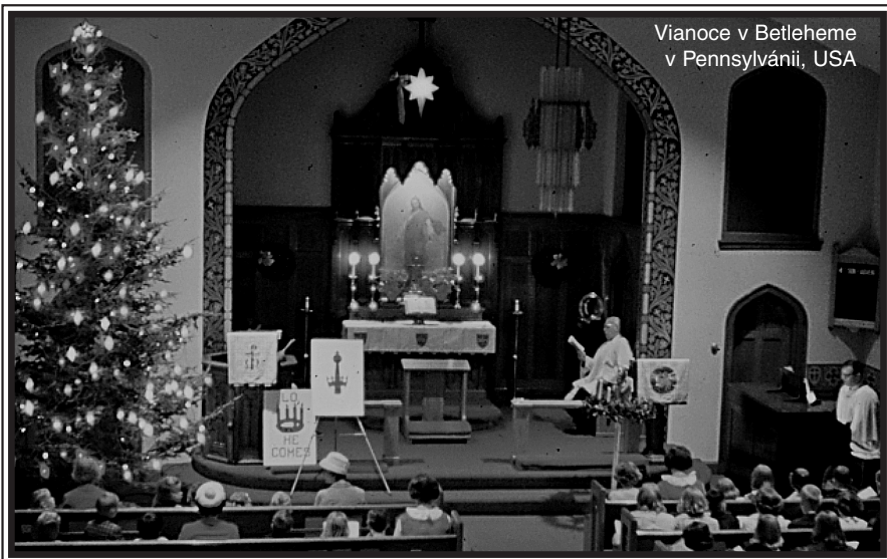
Už cédre košaté dych nového dňa kriesi
a sviežou radosťou sa kníšu biele olivy,
na ramien uzliská hláv uložil des náhlivý
pod piky, do zeme čo vbodli ruky čiesi.

Na zrutnom kameni ktos' v čistobielom dlie si
a hľadá zdĺhavo vpred, na postáv zjav trúchlivý,
sťa pníčky víchrica, keď nelútostne vykriví
a lístie zošarpe a vetvy smutno zvesí...

Tu úžas vykrikne v tíš nádherného rána
a posol zvestuje... a želá dušiam pokoja,
pred hrobu otvorom Smrť leží poviazaná!

Záplavou svetla sa tie vpadlé oči opoja,
krv vstúpi do tvári a jasom sa v nich skveje,
že možno žiť - ó, žiť - a nie viac bez nádeje.

(Výber)

Vianoce v Betleheme
v Pensylvánii, USA

Kázeň na Božie narodenie

Len čo sa anjeli vrátili do neba, pastieri sa rozhodli: Poďme teda do Betlehema a pozrime, čo sa tam stalo – čo nám oznámil Pán. Poponáhľali sa a našli Máriu, Jozefa a dieťaťko uložené v jaslách. Keď to uvideli, vyrozprávali, čo im bolo povedané o tomto dieťati. Všetci, čo to počuli, čudovali sa tomu, čo im rozprávali pastieri. Ale Mária si všetky tie slová zachovala v srdci a premýšľala o nich. Pastieri sa potom vrátili, oslavovali a velebili Boha za všetko, čo počuli a videli, ako im bolo povedané.

L 2, 15 - 20

Milé sestry a bratia v Pánovi Ježišovi Kristovi,

poďme teda do Betlehema a pozrime, čo sa tam stalo. Slová z Lukášovho evanjelia, ktoré o tom hovoria, mali pre mňa vždy veľmi osobný význam. Po prvé, vyvolávajú vo mne rôzne spomienky a obrazy, ktoré sa spájajú s oslavou Vianoc, ako som ich zažíval ako dieťa a mladý muž. Narodil som sa v Betleheme v Pensylvánii. V meste, ktoré založili členovia obnovennej cirkvi Jednoty bratskej, takzvaní moravskí bratia. V roku 1741 sa stretli v jednej malej chate, v ktorej spolu bývali usadlíci so svojimi zvieratami. Slávil tu Vianoce spolu so svojim duchovným vodcom – grófom Ludwigom von Zinzendorfom, ktorý ich prišiel navštíviť. Keď začali spievať nemeckú pieseň Jesu, rufe mich, druhý verš tejto piesne im pripomenul, že to nebol Jeruzalem, ale prostý Betlehem, kde sa narodil Pán Ježiš Kristus a kde ho položili do jaslíčiek. V tú noc pomenovali svoju malú usadlosť Betlehem. Duch oslavy týchto moravských prisťahovalcov nezmaťateľne zafarbil dejiny Betlehema v Pensylvánii – tohto vianočného mesta. A zafarbil aj moje vlastné spomienky na prežitú Vianoce.

Pamätám si tiež, ako sa slovenskí evanjelici z môjho cirkevného zboru a kresfania z iných tradícií snažili zachovať svoje jedinečné zvyky a zároveň prijať a prispôbiť si tradície svojich blízkych. Vianoce v mojom rodnom meste boli bohatým zdrojom spomienok a pocitov, ktoré sa mi spájajú so slovom „domov“. Čas Vianoc pre mňa bol a stále je časom tradičných jedál a dekorácií. Pripomínajú mi ich rôzne vône a chute: údená klobása, kapustnica, oblátky, sladké rožteky, kifle-koláč a ďalšia záplava dobrôt, ktoré sa podávali výlučne v období sviatkov. S láskou si spomínam, ako sme to my nazývali – stretnutie klanov. Členovia rodiny, ktorí bývali v iných mestách alebo častiach Ameriky, prichádzali domov – do Betlehema, aby sa navštívili a strávili spoločne Vianoce. Nemôžem zabudnúť na svetlá, zvuky, hudbu, koledy a na slová, ktoré robili tieto Vianoce také výnimočné. Vonkajšie osvetlené stromy, sviečky v každom okne mnohých domov a tradičné večerné služby Božie na Štedrý večer – to všetko prispievalo k oslave príchodu Božieho svetla do tohto sveta.

Ešte zvlášť boli zvuky Vianoc. Do pamäti mojej z mojej generácie sa zapísal celý rad kolied zo Slovenska, z Ukrajiny, Poľska, Nemecka, Francúzska a Veľkej Británie. Boli sme poslednou generáciou mladých ľudí v mojom domácom cirkevnom zbere, ktorí sa snažili napodobniť slová piesne Čas radosti a Narodil sa Kristus Pán, aby sme mohli ísť počas celej štedrovečernej noci spievať koledy, navštevovať a spievať rodinám, ktoré sa zhromaždili v túto svätú noc.

Najsilnejšie mi však v pamäti a v srdci ostali slová Vianoc. Proroctvá Izaiáša zapísané v siedmej, deviatej a šesťdesiatej kapitole; slová proroka Micheáša v piatej kapitole, prvé dve kapitoly evanjelia podľa Matúša, prvá kapitola evanjelia Jána a samozrejme klasický príbeh o narodení Pána Ježiša. Zjavenie sa anjelov pred pastiermi na poliach – ako to je zapísané v prvých štrnástich veršoch druhej kapitoly Lukášovho evanjelia. Zvest týchto slov vrcholí práve v poslanstve anjelov. Táto zvest zneje už storočia a hovorí o Božej milostivej dobrej vôli k človeku v slove piesne. Toto je jadrom vianočného evanjelia, dobrej správy, že dieťaťko, narodené z panny v Betleheme, je Spasiteľ, predpovedaný prorokmi. On nás privedie k zmiereniu, pokoju a radosti. Dúfam, že tieto slová Vianoc, ktoré sme mohli počuť a spievať počas adventu, ale najmä na Štedrý večer, budú vryté do srdca každého jedného z nás a budeme si ich pamätať po všetky dni nášho života.

V toto vianočné ráno na Božie narodenie by som chcel upriamiť vašu pozornosť na pastierov. Chcem vás poprosiť, aby ste spolu s nimi išli do Betlehema, aby ste videli, čo sa stalo v tie prvé Vianoce. Aby ste videli, čo Pán Boh urobil a čo povedali anjeli pastierom a nám. Myslím si, že keď si zapamätáme, ako pastieri reagovali na prvú zvest o narodení Pána Ježiša, budeme si môcť oveľa viac uvedomiť zázrak Vianoc a jeho význam pre celé ľudstvo – a najmä pre teba a pre mňa.

Na prvý pohľad sa nám môže zdať, že vo vianočnom príbehu sú pastieri iba malými postavami. Objavujú sa totiž iba na veľmi krátky čas. Nevieme, koľko ich bolo. Nepoznáme ich mená. Vieme, že žili na poliach okolo Betlehema so svojimi ovečkami. Boli zarastení, drsní, špinaví, –tvrdí a smrdeli po ovciach, o ktoré sa starali. Vieme, že mnohí sa na pastierov pozerali zhora, najmä politická, ekonomická a sociálna elita. Boli pre nich bezvýznamní, niektorí by povedali: ten pastier, to je taký nikto. Vtedy aj dnes by si mnohí nepomysleli, že práve toto sú ľudia, ktorým by Pán Boh poslal nebeských poslov, aby im oznámili narodenie Jeho Syna. Ale v tú noc sa zrazu na poliach zjavila armáda žiariacich bytostí a spievali o sláve Božej a o pokoji medzi ľuďmi, v ktorých má On záľubenie. tak náhle, ako to prišlo. Tak náhle sa opäť ocitli v tme. A zrejme iba premýšľali nad tým, či to všetko bola pravda.

Pastieri z toho všetkého museli byť v šoku. Boli len obyčajnými ľuďmi. Ale vedeli o niečom neuveriteľnom. O niečom, čo sa udialo a čo zatrasie svetom. Možno sa medzi sebou rozprávali

o tom, čo práve zažili. Rozhodli sa okamžite odísť. Ponáhľali sa do Betlehema, aby videli, čo sa tam stalo, ako im bolo oznámené. Museli na vlastné oči vidieť to dieťa v maštali. Išli rýchlo do Betlehema a našli Máriu, Jozefa a dieťaťko v jaslíčkách. Bola to pravda. Anjeli neklamali.

Čo však uvideli? Mladú ženu, unavenú z bolestí po pôrode. Otca, trochu zmäteného z toho, čo sa práve prihodilo. A dieťa, ktoré spalo na čerstvej slame, zabalené do nejakých látok, ktoré boli k dispozícii. Nevyzeralo inak ako iné deti, ktoré predtým videli. A ani rodičia dieťaťa neboli ničím zvláštni. Žiadne známky bohatstva či moci. Neboli tam žiadni vedúci predstavitelia mesta, žiadni kňazi ani učenci ani zástupcovia kráľa. Iba jednoduchí ľudia, ktorí možno práve zažili tú najväčšiu udalosť od stvorenia sveta Pánom Bohom. Boh na seba vzal ľudskosť. Stal sa telom, človekom. Takým, ako sme my. Stal sa jedno s nami, aby nás mohol vykúpiť svojím životom, smrťou a vzkriesením. Vieme to my tu a teraz. Ale pastieri sa mohli iba diviť nad zázrakom tej noci. Keď sa pozerali na dieťaťko Ježiša, pevne verili, že všetko, čo im anjeli povedali, bola pravda. Vo svojej mysli boli presvedčení a celým svojim srdcom verili, že sa do tohto sveta narodil Spasiteľ. Verili Božiemu slovu a Jeho zaslúbeniam. Boh sa stal telom – človekom, aby prebýval medzi nami, ako to bolo predpovedané.

Čo sa stalo potom, bolo tiež pozoruhodné. Pastieri sa vrátili ku svojej práci, ku svojim ovciam na poliach, ku svojmu každodennému životu. Ale boli zmenení. Už nikdy nebudú takí istí. Vrátili sa na polia, chváliac a ďakujúc Pánu Bohu za to, čo videli a počuli. A tiež sa navzájom rozprávali o svojom zážitku, o zázraku a svojej viere. Hovorili o tom všetkým, ktorých stretli a poznali. A viac sa potom na stránkach Biblie neobjavujú. No napriek tomu ich úloha ako tých, ktorí prví počuli a podelili sa s vianočnou správou, sa spomína z generácie na generáciu. Lukáš píše: „Mária si všetky tie slová zachovala v srdci a premýšľala o nich.“ Bola to pravdepodobne Mária, ktorá si pamätala a v srdci uvažovala nad všetkým, čo sa stalo v tú noc a čo Lukáš zachytil vo svojom evanjeliu.

Po celé vky inšpirovala odpoveď pastierov na posolstvo anjelov jednoduchých, ale aj významných ľudí. Koledy, piesne aj klasické diela, ktoré sa spievajú v kostoloch alebo na koncertoch amatérov či profesionálnych hudobníkov nám pripomínajú, aj keď iba nejasne, Božiu slávu, ktorú zjavili anjeli v tú prvú vianočnú noc. Zvestovali, že tak ako Pán Boh poslal svojho Syna, aby sa stal človekom, tak sme aj my prijatí, adoptovaní za Božích synov a dcéry skrze Pána Ježiša Krista. Jeho príchod bol ohlásený a uverili mu nie sociálne a náboženské elity, ale obyčajní ľudia. Pán Ježiš sa narodil pre všetkých ľudí. Narodil sa pre nás. Posolstvo anjelov, ktoré zaznelo pastierom, je aj pre nás a pre celý svet. Aj my by sme sa mali ponáhľať tak ako pastieri do Betlehema, aby sme videli ten úžasný a veľký dar Boží, ktorý je v jaslíčkách. Tak ako pastieri aj my by sme mali uveriť a dôverovať tomu, čo sme počuli a videli a čo nám Pán Boh zjavil. A potom sa vrátiť ku svojmu každodennému životu zmenení tým, čo sme videli a počuli, radujúc sa a chváliac Boha za všetko, čo vykonal. A napokon tak ako Mária, matka Pána Ježiša, by sme si mali zachovať všetko toto vo svojich srdciach.

Drahí priatelia, milé deti Božie, prajem vám požehnané a radostné Vianoce! Radujte sa! Spasiteľ národov je tu! Spievajte svoje obľúbené koledy, oslavujte so svätou radosťou so svojou rodinou a priateľmi, spomínajúc na tých, ktorí boli pred vami, ktorí vám priniesli aj zvyky Vianoc. A tiež –napodobňujte pastierov! Uistite sa, že každý, koho stretnete a poznáte, bude počuť dobrú správu o veľkej radosti, ktorá nám a celému ľudstvu zaznela v Betleheme v Judsku. Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle! Narodil sa Kristus Pán!

V mene Boha Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.

OBYČAJNÝ FARÁR S NEOBYČAJNÝM SRDCOM

K OTCOVEJ OSEMDESIATKE

Otec miloval Božie slovo a Kristovu cirkev. Nebol typom systematického teológa, s množstvom naštudovanej literatúry a nevyčerpatelnou zásobou vedomostí. Nebol ani filozof, ktorý by sa uzavrel do sveta veľkých ideí a komunikoval ich ťažko zrozumiteľným spôsobom. On bol obyčajný farár s neobyčajným srdcom.

To, že mal srdce pre Božie slovo a Kristovu cirkev, znamenalo, že na veci, dianie okolo seba pozeral cez okuliare Slova. A to, čo uvidel, vyrozprával cirkvi, ľuďom okolo seba. Pre neho bolo Slovo v pravom zmysle to hebrejské Dábar nielen ako informácia, ale ako Slovo, ktoré sa uskutočňuje, ktoré človekom pohne, vedie ku konkrétnemu činu, rozhodnutiu. Keď napríklad v Martine otvorili prvú Billu a videl ošiaľ nakupujúcich, hneď nasledujúcu nedeľu bolo počuť z kazateľnice o modlách dneška. Keď vysvetľoval podguráčenému, ale živo sa zaujímajúcemu človeku, čo všetko sa v martinskom evanjelickom zbore deje, ten na to reagoval sebe vlastným spôsobom – „ku...!“ Tak sme sa dozvedeli, že aj synovia tohto sveta majú špecifický slovník na vyjadrenie posvätného údivu, ktorý je svojím spôsobom ekvivalentný nášmu „haleluja“. Keď sa do pripravovanej základnej evanjelickej školy prihlásilo do prvého ročníka len päť detí, vzápätí z kazateľnice hrmelo: „Martinskí evanjelici, kde ste?“

Otec držal prst na pulze doby a veľmi citlivo reagoval na dianie v cirkvi aj v spoločnosti. Vedel sa prihovoriť bežnému človeku aj univerzitnému profesorovi, umelcovi aj politikovi, po slovensky aj po nemecky, rukami, nohami... Mal tak trochu slabosť na vysokopostavených ľudí s titulmi. Mal voči nim určitý rešpekt. Možno preto, že on sám sa chcel venovať teológii aj akademicky, možno preto, lebo v bývalom režime bolo treba mať ostražitnosť pri týchto ľuďoch... Ťažko povedať. Ako mladí sme sa na tom tak trochu bavili. Keď bol už na dô-

chodku, zaujímal o možnosť spraviť si na našej bohosloveckej fakulte doktorát. Zašiel tam za nejakým učiteľom, z ktorého reakcie bol natoľko znechutený, že už viac na doktorát nepomyslel.

Myslím však, že to fungovalo skôr naopak – ľudia s titulmi obdivovali otca a vedeli prečo. Za seba môžem povedať, že najviac obdivujem to, že keď prídem dnes po toľkých rokoch do Lazov pod Makytou, Hanušoviec nad Topľou či Martina, stretávam ľudí, ktorí práve cez otca, jeho službu a svedectvo našli cestu k Bohu a sú aktívnymi kresťanmi. Nielen oni, ale aj ich deti, rodiny. V normálnej cirkvi by otec bol minimálne Dr. h. c. Ale on o to vôbec nestál. Ak ma pamäť neklame, bol určitý čas generálnym presbyterom, ale dosť rýchlo sa toho vzdal. To, čo je dnes tak v kurze, teda CPP – cirkevnoprávne predpisy, on vnímal skôr intuitívne. Nikdy si nezakladal na formalitách, dokonca aj „najposvätejšiu knihu“ v našej cirkvi – Agendu – bral skôr voľným spôsobom. Jasně, že v princípe zachovával bežný poriadok, ale pokiaľ mala vystupovať mládež alebo deti či nejakí hostia, návštevy, vždy im na službách Božích ponúkol najlepší priestor.

Brat biskup Mišina mi raz spomínal, že ho otec pozval ako kazateľa na nejakú slávnosť do Martina. Bolo tam toľko programu, že ani nevedel, kedy má ísť kázať. Tak sa pre istotu spýtal otca. Ten mu povedal: ak chceš, tak aj teraz. Tak išiel a kázal. Nemyslím, že by toto niekto otcovi vyhadzoval na oči. Bol človekom autority a ľudia ho rešpektovali aj v jeho originálnostiach. Dnes by mal za to minimálne disciplinárku.

Podobne to bolo aj s „biskupovaním“. Viem, že ho mnohí nabáдали, aby kandidoval. Možno to trochu aj vnútorne zvažoval, ale v podstate to vždy odmietal. Nakoniec vývoj v cirkvi mu dal za pravdu. Ak mu na niečom neobyčajne záležalo, tak to boli dobré vzťahy.

Máme v živej pamäti, že cesta z Hanušoviec na Lazy mu autom trvala skoro celý deň. Dnes to zvládame za tri a pol hodiny a to sa nevieme dočkať, kedy dokončia diaľnicu, aby sme ušetrili 30 minút. No keby bola diaľnica kompletná už vtedy, aj tak by mu to trvalo celý deň, lebo on sa proste musel zastavovať u kolegov – kamarátov. My ako deti sme neznášali zastávky, ale nakoniec sme boli veľmi spokojní s družnou a neopakovateľnou atmosférou tých stretnutí plných konšpiračných teórií, kedy padnú komunisti a čo všetko sa v našej cirkvi deje.

Tie vzťahy sú dnes choré v celej cirkvi, medzi farármi, predstavenými a často aj medzi zbormi a ľuďmi v zboroch. Aj preto vedel, kedy sa nestať biskupom. Nechcel sa podpísať na rozklade. Dnes to vidíme oveľa zreteľnejšie ako vtedy. Mal prorocký vzhľad, prorockého ducha, videl ďalej do budúcnosti. Všetci si myslíme, že odišiel predčasne. Že tu mal ešte byť. Otázka je, ako by to, čo sa dnes deje v cirkvi a spoločnosti, znášal?

Podľa mňa by to znášal veľmi zle. Rozbité vzťahy v cirkvi. To, že žijeme stále viac pre seba. On nemal úradné hodiny, vždy bol zásadne proti nim, lebo farár má byť pre ľudí stále. A tak to aj bolo. Naša rodina bola súčasťou rodiny duchovnej a naopak, tam sa nejaké deliace čiary nerobili. Na dovolenky sme v podstate nechodili a ak občas niekam aj išiel, stále ho najviac zaujímal, čo je v jeho zbere nové. Vždy bol obklopený ľuďmi, žil ich príbehmi. Neznášal konflikty a keď sa začali vyhrocovať najmä v tej hektickej dobe po zmene režimu, radšej zostal bokom. Nedokázal sa angažovať tam, kde sa vlastné záujmy povyšovali nad Božie dielo.

Určite by nedokázal pochopiť, ako v cirkvi, kde sa majú veci riešiť dobrým slovom, poro-

zumením, dôverou, bratským napomenutím a odpustením, sa riešia cez disciplinárne konania, trestné oznámenia a sudy, tú atmosféru nevráživosti a podozrievania namiesto komunikácie a pochopenia.

Určite by ho bolelo, ako mačošky sa správame voči mladým v cirkvi, ako málo je študentov na evanjelickej teologicko-pedagogickej fakulte, ako bazírujeme na forme a uniká nám obsah, ako dávame prednosť úradníčeniu pred normálnymi vzťahmi. Veľmi by ho trápil úpadok počtu členov a určite to, že hlas našej cirkvi na verejnosti tak-

mer nepočuť, iba ak cez rôzne kauzy, ktoré majú od poslania cirkvi veľmi ďaleko.

Aj v súvislosti s našou spoločnosťou by ho veľmi tránilo, ako sa vieme jeden pred druhým uzatvárať, sledovať hlavne svoj prospech, ako sme čoraz viac egocentrickí a materialistickí, ako na jednej strane pribúdajú tí, ktorí neveria, čo s peniazmi, a na druhej strane ľudia odchádzajú zo Slovenska, aby prežili. Určite by nabádal mladých, aby toľko nevysedávali za počítačmi a radšej sa stretávali, aby išli do sveta, ale potom sa vrátili...

Abý som nebol jednostranný. Určite by sa tešil, ako sa rozvinuli evanjelické školy v Martine a že sa drží aj cirkevný zbor. Tešil by sa z dnešných možností štúdia a literatúry, o čom mohol len snívať. A určite by sa tešil, že sa situácia v cirkvi zmení a že zavanie nový, čerstvý vietor, vánok Božieho Ducha do suchých kostí našich vzťahov, inštitúcií, úradov, foriem, predpisov, upadajúcich zborov...

Žalm 90 hovorí, že čas nášho života je 70, pri dobrej sile 80 rokov. Otec veril a my spolu s ním, že sa dožije biblického veku. Nestalo sa. Často rozmýšľam nad tým, prečo? Asi preto, aby ho Pán Boh ušetril toho, čím naša cirkev prechádza dnes.

JÁN HROBŇ,

EV. A. V. FARÁR V BRATISLAVE-DÚBRAVKE

Príhovor Bohdana Hroboňa pri príležitosti udeľovania Ceny Dominika Tatarku za dielo Komentáre k Starému zákonu.

Vážené dámy, vážení páni, v mene autorského kolektívu komentárov k Starému zákonu chcem sa poďakovať za toto uznanie. Možno ho chápať ako ocenenie kvalitnej práce a pozitívneho výskumu vyše dvadsaťčlenného tímu, ktorý sa svojimi výstupmi usiluje dnešnému čitateľovi priblížiť význam a zmysel starodávnych biblických textov. Ako spoluautor, ale najmä ako editor veľmi dobre viem, koľko sa každý člen autorského kolektívu na týchto komentároch napracoval, väčšinou za pánboh zaplať, a až príliš často na úkor svojho voľného času či rodiny. Môžem vás uistiť, že keby sme to nerobili pre Boha a z lásky k Jeho slovu, tak by sme to nerobili.

Keď hovoríme o autoroch a autorstve, môžem vás zároveň uistiť o silnom vedomí, že ak je nami ponúkaný pohľad na Sväté Písmo v niečom prínosom, tak len preto, lebo sme (slovami klasika) trpaslíci stojaci na pleciah obrov. Stovky zdrojov, z ktorých sme čerpali, pochádzajú od tých najvýznamnejších svetových bádateľov v tejto oblasti za posledné desaťročia. No aj oni sa považujú za maličkých oproti velikánom uplynulých storočí akými boli kresťanskí učenci Erazmus či Luther, alebo židovský rabín Chatam Sofer, ktorí zasvätili svoj život poznávaniu Božieho slova. Avšak, kde by bol Erazmus či Luther bez Augustína a kde Chatam Sofer bez Rašiho, týchto veľduchov tisícročí kresťanstva a judaizmu? No aj Augustín a ostatní cirkevní otcovia boli tiež len učňami svojich majstrov, akými boli apoštoli Peter a Pavol, podobne ako Raši a ostatní rabíni boli len žiakmi svojich učiteľov, akými boli učenci Hillel a Šamaj. A všetci títo majstri a učители s posvätnou úctou skúmali slová biblických prorokov ako Mojžiš či Dávid. Neochvejne verili, že autorom ich výrokov nie je nikto iný ako Boh.

Práve načrtnutý obraz autorstva ako obrátenej pyramídy pôsobí značne nestabilným dojmom. Navyše, táto pyramída je plná pnutí a rozporov na všetkých úrovniach: od kritického postoja dedičov osvietenstva voči stredovekým klasikom spirituality, cez priepastné rozdiely medzi židovskými rabínmi a cirkevnými otcami, až po polemiky prorokov so samotným Bohom. Nachádza sa v nej skutočne všeličo, len nie jednohlasný súhlas. Ocenený komentárový rad tieto pnutia zachytáva mapovaním rôznych kresťanských a židovských výkladov biblického textu aj paralelnými prekladmi z hebrejskej pôvodiny a jej gréckeho variantu s nemalými rozdielmi. Preto tento druh literatúry nesie prívlastok kritický, a kritika – ako nás v týchto dňoch presvedčajú najmä naši mocipáni – vraj stabilitu narúša.

Čas však ukázal, že táto obrátená pyramída autorstva je napriek svojmu tvaru a rozporov-plnosti až neskutočne stabilná, ba dokonca má potenciál prežiť aj pyramídy klasické či iné ľudské veľdiela a veľštruktúry. Je tomu tak z časti preto, že svojim charakterom a zložením odpudzuje démona súhlasu a podnecuje ducha pokory, sčasti preto, že autorom kritických postojov v nej ide nie tak o veci svoje ako o veci Božie, ale najmä preto, že táto pyramída je vystavaná duchom Božím a stojí na Božom slove. A čokoľvek Božie je stabilnejšie ako čokoľvek ľudské.

V tejto viere a v mene celého autorského kolektívu preto prosím, skúsme chápať toto ocenenie nie ako chválu všetkých ľudí, čo do tohto diela prispeli, ani nie ako chválu kritického myslenia a ducha pokory, ktoré toto dielo podnecuje, ale ako chválu všetkého Božieho, čo toto dielo predstavuje. Čokoľvek iné v ňom totiž nie je chvály hodné.

Soli Deo gloria!

Lutherov prínos k výkladu žalmov

BOHDAN HROBŇ

Lutherova reformácia je vzorovým argumentom v prospech tézy Gerharda Ebelinga, že dejiny kresťanskej cirkvi sú v podstate dejinami výkladu Písma.¹ Pritom nejde iba o interpretáciu veršov ako Rim 3,28, ktoré boli pre túto reformáciu kritické, ale o celkový spôsob a prístup k výkladu Písma, teda to, čo dnes nazývame biblickou exegézou a hermeneutikou.² Luther síce aj na príklade prekladu Rim 3,28b do nemčiny ako „allein durch den Glauben“ („jedine skrze vieru“) vysvetľuje niektoré z princípov jeho práce s biblickým textom,³ no základné východiská pre jeho interpretáciu zafinoval už ako začínajúci univerzitný profesor v úvode k svojim prvým prednáškam o Žalmoch.⁴

Skôr než tieto východiská predstavíme, je potrebné zdôrazniť, že zamerať sa pri skúmaní Lutherovho prínosu na Žalmy nie je takým obmedzením, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Po prvé, Luther akceptoval vyše tisíc rokov staré kresťanské presvedčenie, že táto kniha je „malá Biblia“, teda zhrnutie celého Starého aj Nového zákona.⁵ Po druhé, práve na výklade žalmov sa asi najviac prejavia výhody a prínosy Lutherovho radikálne kristologického prístupu k Písmu. Po tretie, keďže Luther sa počas celého života knihou Žalmov intenzívne zaoberal,⁶ je možné na jeho početných komentároch k nim sledovať, ako sa jeho práca s Písmom profilovala a postupne aj odlišovala od štandardu jeho doby.

Štandard Lutherovej doby v oblasti výkladu biblických textov bol, ako už po mnohé stáročia, tzv. *Quadriga*. Vychádzajúc najmä zo spôsobu, akým sa viaceré starozákonné texty interpretujú v Novom zákone (ale aj v rabínskej literatúre), kresťanský výklad Písma už od svojich počiatkov (napr. Origen, Hieronym, Augustín) rozlišoval medzi doslovným významom textu (história – čo sa stalo) a jeho troma duchovnými zmyslami: alegorickým (dogmatika – čo máme veriť), tropologickým (morálka – čo máme robiť) a anagogickým (eschatológia – v čo môžeme dúfať). Učebnicovým príkladom, ktorý uvádza vo svojom už spomínanom úvode aj Luther,⁷ bol výklad vlastných mien Jeruzalem a Babylon:

	doslovný:	alegorický:	tropologický:	anagogický:
Jeruzalem	mesto	dobrí ľudia	dobré vlastnosti	odmeny
Babylon	mesto	zlí ľudia	zlé vlastnosti	tresty

¹ Túto tézu predstavil vo svojej habilitácii na Tübingenskej univerzite v r. 1947.

² Modernému čitateľovi biblických komentárov zo 16. storočia je zrejme, že v tej ani predchádzajúcej dobe sa nerozlišovalo medzi exegézou a hermeneutikou. Ako píše T. George, „hermeneutika, ako ju poznáme, vyrástla až v osvietenstve a nemala by byť prenášaná do reformácie“, Herman J. Selderhuis, ed., *Psalms 1-72, Reformation Commentary on Scripture*, VII (Downers Grove, Illinois: IVP Academic, 2015), xxxv.

³ Porov. M. Luther, *Sendbrief Vom Dolmetschen*, 1530, <http://www.bible-researcher.com/luther01.html>.

⁴ Porov. LW 10:3-10.

⁵ Porov. LW 35:253-257 a 362. Toto presvedčenie zdokumentoval už vo štvrtom storočí Atanáž Alexandrijský vo svojom liste Markelínovi. Pre anglický preklad tohto listu porov. napr. <http://www.athanasius.com/psalms/aletterm.htm>.

Duchovný význam daného textu mal závisieť od doslovného významu toho alebo iného textu v Biblii. Ako poznamenáva D. C. Steinmetz, už Augustín upozorňoval na výklad Písma Písmom v tom zmysle, že jeho menej zrozumiteľné časti sa majú interpretovať vo svetle tých zrejmejších a že žiadny alegorický výklad nie je prijateľný, ak nie je podložený „evidentnými svedectvami“ iných, menej nejasných častí Biblie. Doslovný zmysel Písma je teda základom duchovného a vymedzuje hranice možných alegorických významov tých častí, ktorých doslovný výklad by bol absurdný, alebo by podkopával živý vzťah cirkvi k Starému zákonu, alebo by bol duchovne neplodný.⁶

Samozrejým predpokladom tejto metódy je viera, že celé Písmo je inšpirované Duchom Svätým, ktorý si vo svojom diele neprotirečí. Dalším predpokladom je vykladačova dobrá znalosť všetkých kníh Biblie, a to nielen ich doslovného obsahu, ale aj ich žánrov, historického a literárneho kontextu a pod. To si však vyžaduje náročné a neustále štúdium, a preto v kazateľskej či učiteľskej praxi dochádzalo (aj dochádza) k zanedbaniu doslovného významu a následne k bezhraničnému a nepodloženému alegorizovaniu Písma, proti ktorému zvlášť Luther ostro vystupoval.

Ako píše T. George, k dôležitosti a štúdiu doslovného významu biblických textov prispel vzrast univerzít v jedenástom storočí. Tomáš Akvinský vyhlásil, že všetky významy sú založené na jednom – doslovnom – a tento význam zatiel alegóriu ako základ posvätnéj doktríny. Zrejme najväčším zástancom doslovného, historického významu Písma ako základu pre teológiu bol Mikuláš z Lyry. Jeho vplyv na Luthera bol až prislovečný: *Nisi Lyra lyrasset, Lutherus non saltasset* („Ak by Lyra nehral na svojej lýre, Luther by netancoval.“⁹ V zmysle toho, čo môžeme nazvať augustiniánskou tradíciou, Luther hlásal, že „v Pisme... žiadna alegória, tropológia, ani anagógia nie je platná, ak tá istá pravda nie je explicitne uvedená historicky inde“.¹⁰

Tu je však dôležité poukázať na možný a zásadný rozdiel v chápaní, čo znamená „doslovný význam“ biblického textu. Dnes sa pod týmto označením zvyčajne rozumie význam, ku ktorému sa možno priblížiť analýzou textu pomocou sémantiky, gramatiky, syntaxe, žánru, historického či literárneho kontextu a pod. V modernej exegéze sa to často označuje ako „pôvodný význam“, čím sa myslí ten, ktorý chcel pôvodný ľudský autor textu pôvodne vyjadriť. Takéto skúmanie aj s jeho nástrojmi bolo dobre známe a praktizované aj v stredoveku a učenci ako Akvinský, Lyra či Luther boli v ňom skutočnými majstrami. Avšak podľa nich a nemálo ďalších exegetov tej doby tento jednoduchý doslovný význam len slúži vyššiemu, dalo by sa povedať duchovnému doslovnému významu – významu slov Písma vo svetle celej jeho formy a obsahu. Prívlastok „duchovný“ tu vystihuje dôraz na Ducha Svätého

⁶ Lutherovými slovami: „Žiadnej inej knihe v Biblii som nevenoval tak veľa práce ako Žalmom“, LW 14:285. Pre zoznam Lutherových štúdií na Žalmoch, porov. Kenneth Mtata, *Singing the Songs of the Lord in Foreign Lands: Psalms in Contemporary Lutheran Interpretation*, ed. Karl-Wilhelm Niebuhr and Miriam Rose (Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt, 2014), 20.

⁷ Porov. LW 10:3.

⁸ David C. Steinmetz, “The Superiority of Pre-Critical Exegesis”, *Theology Today* 37, no. 1 (April 1, 1980): 30, <https://doi.org/10.1177/004057368003700103>.

⁹ Selderhuis, *Psalms 1-72*, xxix. Luther o Mikulášovi z Lyry povedal, že mu dáva prednosť pred takmer všetkými ostatnými vykladačmi Písma (LW 2:164).

¹⁰ LW 10:4.

ako skutočného autora, ktorý prostredníctvom prorokov komunikuje to, čo dostáva svoj plný význam až konečnou podobou Písma.

Nerozlišovanie medzi jednoduchým a duchovným doslovným významom biblických textov bolo časté aj v Lutherovej dobe. H. J. Selderhuis opisuje, ako si tento problém uvedomil francúzsky predreformačný teológ Jacques Lefèvre d'Étaples práve na žalmoch, keď videl, že ich čítanie prinášalo mníchom namiesto radosti skôr depresiu. Čítali ich totiž ako od autora Dávida – ľudského kronikára a nie od autora Dávida – Božieho proroka. Podľa Lefèvre však apoštoli, evanjelisti aj proroci svedčia o tom, že čitatelia musia pozdvihnúť svoje srdcia a rozjímať o zámere vyššieho Autora – Ducha Svätého. Bez neho sa Písmo stáva len literou, čo zabíja. K pravému významu Písma sa teda nie je možné dopracovať bez najdôležitejšieho exegetického nástroja – toho istého Ducha, ktorý Písmo stvoril.¹¹

Rozlišovanie medzi jednoduchým a duchovným doslovným významom biblických textov nie je pre kresťanského čitateľa len otázka spôsobu pátrania po ich hĺbšom, teologickom zmysle. Slová z 2Kor 3,6 „litera zabíja, ale Duch oživuje“, ktoré sú akýmsi mottom tohto prístupu, sa totiž vzťahujú predovšetkým na čitateľa samého, ktorého Boh skrze svojho, teda Kristovho ducha robí schopným vidieť veci inak, konkrétne kristologicky. Ani tento významný posun však nie je zdôvodňovaný dogmaticky ako výsledok teológie či pneumatológie, ale vychádza opäť z biblických textov, najmä Ježišových výrokov, v ktorých vzťahuje Starý zákon na seba (napr. J 5,39 či Mt 26,54) alebo ho priamo cituje v súvislosti z jeho životom a dielom (napr. Ž 22,2a v Mt 27,45 či Iz 61,1-2a v L 4,16-21).¹²

„Luther obzvlášť nástojil na tom, že podstata Písma – Kristus – je interpretačným kľúčom ku všetkým jeho slovám.“¹³ Podľa neho bol Kristus jediný *scopus* Písma a kristologický výklad bol pre neho ten pravý doslovný. V jeho interpretačnej praxi to znamenalo, že „každé proroctvo a každý prorok musí byť chápaný tak, že odkazuje na Krista Pána, iba ak je zrejme z čistého textu, že hovorí o niekom inom“.¹⁴ Zároveň bol Kristus aj ten pravý duchovný zmysel Písma a ostatné zmysly (alegorický, tropologický a anagogický) vzťahuje oživujúci Duch na tých, čo patria Kristovi, teda na cirkev ako Kristovo telo (alegorický) a na kresťanov ako jej údy (tropologický). Luther to na príklade úvodných veršov prvých troch žalmov ilustruje takto:¹⁵

	doslovný:	alegorický:	tropologický:
Ž 1,1 Blahoslavený muž, kto nechodí podľa rady bezbožných...	Ježiš neustupoval židom ani zlu svojej doby	cirkev nesúhlasila so zlom prenasledovateľov, heretikov a falošných kresťanov	duch človeka neustúpil návrhom hriechneho tela
Ž 2,1 Prečo sa búria národy a ľudia vymýšľajú daromnosti?	zúrenie židov a pohanov proti Kristovi	namierené proti tyranom, heretikom a bezbožným cirkevným predstaviteľom	tyrania a pokúšanie tela voči duchu ako príbytku Krista
Ž 3,2 Hospodin, ako veľa je mojich nepriateľov...	Ježišova žaloba voči židom	žaloba cirkvi voči tyranom, heretikom, atď.	modlitba zbožného ducha v skúškach

Z toho, čo bolo doteraz opísané, v tejto interpretačnej tabuľke zjavne absentujú dva výklady: jednoduchý doslovný a anagogický. Ten prvý chýba zvlášť dnešnému študentovi Písma, keďže je zvyknutý, že práve to tvorí ťažisko dnešných vedeckých alebo odborných komentárov k Biblii. Luther si v tomto smere nepochybné domácu úlohu spravil, čo dosvedčuje najmä jeho vynikajúci preklad Písma do materinského jazyka.¹⁶ Štúdie gramatiky či syntaxe biblických textov sa nezriedka objavujú aj v jeho spisoch, ale rovnako ako jeho predchodcovia a súčasníci nerozlišoval medzi exegézou a hermeneutikou¹⁷ a zaznamenával to, čo považoval za potrebnéjšie odovzdať čitateľom či poslucháčom. V prípade doslovného výkladu pristúpi teda zvyčajne priamo k tomu, čo pokladá za *meritum veci* – ku Kristovi.¹⁸ Navyše Luther sa bráni porovnávaniam už aj s komentármi svojej doby slovami, že jeho práca „nie je ani tak komentár ako svedectvo jeho viery v Krista“.¹⁹ Čo sa týka častej absencie anagogického výkladu, tú navrhuje H. Oberman chápať ako Lutherovo vedomé rozhodnutie, vyplývajúce z presvedčenia, že koniec sveta je už veľmi blízko, a preto je tento typ výkladu takmer zbytočný.²⁰ V oboch prípadoch teda ide skôr o Lutherovu pragmatickosť než nedôslednosť.

Luther si postupom času stále viac uvedomoval potrebu a užitočnosť radikálne kristologického výkladu.²¹ Vo svojom neskoršom komentári k Žalmom to zdôrazňuje už od Ž 1: „Najlepší [z filozofov] identifikovali tento [žalm] s cnosťami či cnosťnými skutkami. Tým sa urobili mizernejšími od ostatných a okradli sa tak o požehnanie tohto, ako aj budúceho života.“²² Myslí tým, že ak je tento žalm chápaný inak ako kristologicky, „stáva sa zrkadlom a cieľom, o dosiahnutie ktorého musí blahoslavený muž zápasit“,²³ a to dodržiavaním zákonom stanoveného a sotva dosiahnuteľného vysokého štandardu, čo často vedie k spomínanej mizérii. Slovom D. Metzgera „bez kristológie je daný žalm ochudobnený o svoj Kristus-pre-mňa evanjeliový obsah a je prerobený na zákon – príklad hodný nasledovania (v tom lepšom prípade) – a prisľub blaženosti pre spravodlivého sa stane závislým od vlastnej dobroty“. No ak je Ž 1 chápaný kristologicky, stáva sa „opisom Kristovej svätosti, avšak teraz, v kajúcej viere, považujeme Jeho spravodlivosť za svoju.“²⁴ Výsledkom je nielen radosť a vďačnosť za to, kto Kristus je a čo pre nás urobil, ale aj motivácia sa mu podobať. Tropologický význam Ž 1 je teda ten, že Kristus je vzor, ktorý chce nové stvorenie, uschopnené jeho Duchom, poslušne nasledovať.

¹⁴ LW 10:7.

¹⁵ Porov. LW 10:7.

¹⁶ Porov. príspevok C. Levina v tejto publikácii.

¹⁷ Porov. pozn. 2.

¹⁸ Jeho úvodná veta výkladu prvého žalmu je „Prvý žalm hovorí doslovne o Kristovi toto:“, LW 10:11.

¹⁹ LW 27:159.

²⁰ Porov. Heiko Augustinus Oberman, *Luther: Man Between God and the Devil* (Yale University Press, 2006), 252.

²¹ O svojom druhom výklade žalmov hovorí, že je – „výrazne odlišný od prvého“ v tom zmysle, že je menej ovplyvnený výkladmi od cirkevných otcov, ktoré síce stále považoval za ortodoxné, ale už za „veľmi vzdialené od doslovného významu“, LW 14:285.

²² LW 14:287.

²³ LW 14:295.

²⁴ D. Metzger, „Christ in the Psalms: A Consideration of Luther's 'Preface of Jesus Christ'“. *LOGIA Online* 4 (2008), <https://logia.org/logia-online/christ-in-the-psalms-a-consideration-of-luthers-qpreface-of-jesus-christq>.

Kristologické čítanie Ž 1 je nepochybne prínosom pre duchovný rast kresťana. Čo však tzv. preklínacie žalmy, ako napr. Ž 109? Podľa dôslednej kristologickej interpretácie početné kliatby a zlorečenia, ktoré vyslovuje žalmista na adresu nepriateľov,²⁵ hovorí sám Kristus; ten istý, ktorý v evanjeliách káže svojich nepriateľov milovať a robiť im dobre.²⁶ Skôr než ukážeme, ako sa s týmto problémom vysporiadal Luther, treba pripomenúť, že práve on nemal problém vyhlásiť časti Písma za druhoradé, ba až podradné, zvlášť keď opisovali násilie, ako napr. časti knihy Józua. Jeho hlavným kritériom bolo, či daná pasáž podporuje (poznanie) Krista – *was Christum treibt* (resp. *quod Christum urget*). V prípade Ž 109 a ostatných preklínacích žalmov však nepochybuje, že toto kritérium spĺňajú.

Podľa Luthera je potrebné (vo všeobecnosti, ale zvlášť v takýchto prípadoch) rozlišovať medzi láskou a vierou. Viera totiž nič netoleruje, no láska všetko pretrpí, viera preklína, no láska žehná, viera žiada odplatu a trest, no láska odpúšťa. Zároveň je nutné rozlišovať medzi Bohom a človekom a medzi osobami a záležitosťami. Ak sa nepriateľstvo týka Boha a záležitostí viery, tak by kresťan nemal mať zľutovanie, no ak sa týka jeho osobne, nemá sa pomstiť, má utrpenie znášať a nepriateľa milovať.²⁷ Spomínané kliatby a zlorečenia v žalmoch sú pomsta nepriateľom Boha, ktorí ohrozujú vieru; nie je to osobná, ale principiálna záležitosť. Navyše a práve preto je táto pomsta modlitbou delegovaná Bohu.²⁸

Je možné, že takéto rozlišovanie odráža vplyv *Quadrigy*, kde tri duchovné výklady korešpondovali s tromi základnými kresťanskými hodnotami: alegorický s vierou, tropologický s láskou a anagogický s nádejou. Zároveň je vysoko pravdepodobné, že aj v tomto prípade je Luther do značnej miery ovplyvnený svojimi učiteľmi a vzormi ako Augustínom Akvinským.²⁹ Napríklad o Ž 97,10 *Vy, ktorí milujete Hospodina, nenávidíte zlo!* Augustín hovorí:

Namiesto zla sa tu môže vložiť akákoľvek nereseň, ktorá nie je v súlade s Kristovým učeníom, napríklad chamtivosť. Kristus si nezaslúži, aby sme s ním milovali chamtivosť. Ak ho milujeme, musíme nenávidieť všetko, čo on nenávidí. Skúška toho, či ho skutočne milujeme, bude nenávisť voči tomu, čo je zlé.³⁰

Akvinský zas na adresu Ž 139,22 *Nenávidím ich, naskrze ich nenávidím, stali sa mi nepriateľmi* hovorí:

Vo všetkom, čo robíme, musia byť naším príkladom Kristove skutky. Lebo Boh miluje aj nenávidí. Pri každej ľudskej bytosti treba zvážiť dve veci, a to prirodzenosť a hriech. Prirodzenosť, ktorá je v ľuďoch, má byť milovaná a hriech nenávidený. Takže ak by niekto prial nejakému človeku byť v pekle, nenávidel by prirodzenosť, ale ak by mu prial byť dobrým, nenávidel by hriech, ktorý treba vždy nenávidieť. Ž 5,7 *Ty nenávidíš všetkých, čo páchajú nepravosť. Múd 11,24 Lebo všetko, čo je, miluješ a nič nemáš v nenávisti z toho, čo si urobil; lebo keby si bol nenávidel nie-*

²⁵ J. N. Day uvádza zoznam deväťdesiatich ôsmich takýchto veršov z tridsiatich dvoch žalmov, porov. "The Imprecatory Psalms and Christian Ethics", *Bibliotheca Sacra* 159 (2002): 169.

²⁶ Porov. Mt 5,44 alebo Lk 6,27.35.

²⁷ Porov. LW 14:245 a 257-258.

²⁸ Tento princíp by mohol pomôcť správnejšie chápať aj Lutherove ostré vyjadrenia na adresu židov, pohanov, heretikov a všetkých nepriateľov Krista.

²⁹ Pre Lutherovo vyznanie veľkého rešpektu voči Augustínovi a cirkevným otcom porov. LW 15:266-270.

³⁰ Augustín, En. Ps. 96,15: CCL 39,1367.

čo, *nebol by si to utvoril*. Preto toto je to, čo Boh miluje a nenávidí: miluje prirodzenosť a nenávidí hriech.³¹

Dalším dôležitým momentom pri Lutherovom výklade preklínacích žalmov je jeho interpretácia výrazu „nepriatelia Boha“, o ktorom hovorí aj práve spomínaný Ž 139 (porov. v. 19-22). Luther vo svojich komentároch k žalmom ním zvyčajne rozumie židov ako nepriateľov Krista, zriedkavejšie pohanov, heretikov, bezbožných cirkevných predstaviteľov či falošných kresťanov. J. L. Goodson však správne poznamenáva, že najväčší vplyv na chápanie tohto výrazu v luteránskej tradícii má Lutherov komentár k Rim 2, kde v súlade s apoštolom Pavlom píše, že nielen židia, ale každý, kto žije pokrytecky, je nepriateľom Boha. „Podľa Luthera sme nepriatelia Boha my všetci. Ak sme ospravedlnení z milosti skrze Ježiša Krista, sme v Božích očiach spravodliví; avšak ak tí ospravedlnení z milosti ‚súdia iného‘, vtedy aj tí ospravedlnení konajú ako ‚nepriatelia Boha‘.“³²

Goodson ďalej ukazuje, ako o štyristo rokov neskôr luteránsky teológ D. Bonhoeffer zbral toto učenie do dôsledkov pri preklínacích žalmoch, alebo, ako ich on nazýva, žalmoch odplaty.³³ V nich spomínaní „nepriatelia Boha“ nie sú „moji nepriatelia“ ani „naši nepriatelia“, ale sme to my sami, a v nich spomínané odplaty sa vzťahujú na nás. Evanjelium je, že „Ježiš Kristus niesol Božiu odplatu, po vykonaní ktorej žalm volá. ... Boh nenávidí a súdi nepriateľov Boha v tom jedinom spravodlivom, v tom, ktorý prosí za odpustenie pre Božích nepriateľov. Len v kríži Ježiša Krista je možné nájsť lásku Božiu. ... Takže žalm odplaty vedie ku Kristovmu krížu a k Božej láske, ktorá odpúšťa nepriateľom.“³⁴ Ako v prípade Ž 1, aj pri preklínacích žalmoch je výsledkom ich radikálneho kristologického výkladu vďačnosť za to, kto Kristus je a čo pre nás urobil. Takto čítané kliatby a zlorečenia ešte umocňujú naše vnímanie významu Kristovej obete a veľkosti Božej lásky.

Na záver môžeme teda len potvrdiť tézu C. A. Halla a ďalších, že Luther (podobne ako ostatní hlavní reformátori jeho doby) v oblasti výkladu Písma pokračoval v línii vytýčenej cirkevnými otcami čítajúc ho „cez prizmu Kristovho vtelenia, ukrižovania, vzkriesenia a vstúpenia“.³⁵ Lutherov prínos spočíval v tom, že, ako píše D. Metzger, „zintenzívil kristologický prvok v inak vtedy bežnom chápaní Žalmov, podľa ktorého všetky z nich hovorili priamo o Kristovi.“³⁶ Selderhuis dokonca tvrdí, že Luther bol v tejto intenzite „najhorlivejší“ spomedzi všetkých reformátorov.³⁷

Z moderných komentárov (nielen) k Žalmom je zrejmé, že tento typ horlivosti dnes výrazne chýba, a to aj luteránskym exegetom. Dôsledky tejto absencie opisuje D. Metzger takto:

³¹ Akvinský, *De decem praeceptis*, a. 2.

³² J. L. Goodson, „The Psalms of Vengeance: Dietrich Bonhoeffer’s Theological Interpretation of the Psalms“, *The Journal of Scriptural Reasoning* 12, no. 1 (2013): 1.

³³ Porov. Goodson, 5-7.

³⁴ D. Bonhoeffer, *Psalms: The Prayer Book of the Bible* (Augsberg Fortress, 1974), 175.

³⁵ Christopher A. Hall, *Reading Scripture with the Church Fathers* (InterVarsity Press, 1998), 192. Toto bol zrejme hlavný dôvod, pre ktorý, ako píše T. George, sa títo reformátori „vnímali ako súčasť katolíckej tradície, dokonca ako jej legitími nositelia“, Selderhuis, *Psalms 1-72*, xxxiv.

³⁶ Metzger, „Christ in the Psalms“.

³⁷ Porov. Selderhuis, *Psalms 1-72*, xlviii.

Venujúc úzkostlivú pozornosť všetkým relevantným záležitostiam výskumu – text, lexikálne a gramatické otázky, historické pozadie, ako je nám známe – pisateľ vytvorí a udržuje historický odstup od obsahu Žalmov, čím v konečnom dôsledku ponechá čitateľa len s trochou príkladov (zákon) a pár vágnych sľubov, ktoré nemajú skutočný kristologický základ, a preto nie sú oveľa viac než zbožným priáním zo strany žalmistu.³⁸

Pri preklínacích žalmoch je tento dôsledok ešte zreteľnejší. Vylúčenie niektorých (celých alebo častí) z luteránskej, rímskokatolíckej a iných liturgii pokladá vynikajúci katolícky exegeta E. Zenger za „barbarstvo najhrubšieho zrna“. Pritom je zrejme, že problém nie je v samotných žalmoch, ale v ich interpretácii. V súčasnosti je navrhovaných a používaných približne pätnásť rôznych prístupov,³⁹ spomedzi ktorých sa Lutherov a z neho vychádzajúci Bonhoefferov radikálne kristologický javí tým najužitočnejším pre duchovný rast kresťana a cirkvi.

Nakoniec pre tých, ktorí sa (vrátane autora) chcú pokúsiť o renesanciu kristologického výkladu Žalmov alebo Písma vôbec, ešte dve upozornenia v Lutherovom duchu. Aby sme nehlásali Krista na svoj obraz alebo ho iným spôsobom nedeformovali, musíme si uvedomiť, že, po prvé, bez poctivej exegézy to nejde. Tá zahŕňa Metzgerom spomínané „všetky relevantné záležitosti výskumu“, teda aj tzv. historicko-kritickú metódu. Už Lutherov súčasník Wolfgang Capito upozorňoval na to, že bez historického ukotvenia je kresťanský výklad so svojimi alegóriami „predmetom výsmechu“. ⁴⁰ Lutherovo využívanie vtedy dostupných exegetických pomôcok a vedeckých metód opisuje tréfnym (aj zábavným) spôsobom jeho „Otvorený list o prekladani“. Zároveň ukazuje aj náročnosť tejto práce, keď Luther píše, že „niekedy hľadal a skúmal jedno slovičko aj dva alebo tri týždne“ a občas aj to bezúspešne, alebo že aj keď s kolegami tvrdo pracovali, preložiť tri riadky z knihy Jób im niekedy trvalo aj štyri dni.⁴¹

A po druhé, bez Krista to nejde. To je síce zrejme a v tejto štúdiu už viackrát a rôznymi spôsobmi spomenuté, ale prax ukazuje, že je to potrebné neustále zdôrazňovať. Pochopiteľne, žalmy možno zmysluplne a krásne interpretovať aj bez Krista, ale, ako píše Metzger, „žalmy chápané cez Krista ožijú v pobožnostiach a podstatných teologických témach pre nás, ktorí máme myseľ Kristovu“. ⁴² Ba čo viac, pomôžu nám Krista napodobňovať. A tu ako kresťania pomoc skutočne potrebujeme, „lebo vlastným zápasením nedokážeme naplniť Boží zákon ani napodobňovať Krista. Máme sa však modliť a želať si aby sme ho mohli naplniť a napodobňovať Ho... A čo iné sú Žalmy, ak nie modlitby?“⁴³

³⁸ Metzger, „Christ in the Psalms“.

³⁹ E. Zenger, *A God of Vengeance?: Understanding the Psalms of Divine Wrath* (Louisville, Ky: Westminster John Knox Press, 1995), viii.

⁴⁰ Pre ich prehľad a stručné zhodnotenie porov. Hroboň, *Imprecatory Psalms Acceptable and Profitable*, in *Nomos and Violence in Bible and Theology*, upcoming 2018.

⁴¹ Wolfgang Capito, *In Habakuk* (Strasbourg: Wolfgang Köpfel, 1526), 5r; citované z R. Gerald Hobbs, „How Firm a Foundation: Martin Bucer’s Historical Exegesis of the Psalms“, *Church History* 53, no. 4 (1984): 483, <https://doi.org/10.2307/3166118>.

⁴² Porov. Luther, „Sendbrief Vom Dolmetschen“.

⁴³ Metzger, „Christ in the Psalms“.

⁴⁴ LW 14:286.

Ďakovný príhovor na Večere darcov Evanjelickej spojenej školy v Martine 8. 12. 2017

BOHDAN HROBŇ

Vážené dámy, vážení páni, srdečne vás vítam na Večere darcov ESS. Takýto večer robíme pre slovenských donorov prvýkrát a natíska sa otázka, aký bude a ako dopadne.

Myslím si, že nemôže dopadnúť zle, a to minimálne z dvoch dôvodov. Po prvé, ide o dobrú vec, a síce aby naše deti boli šťastnejšie, múdrejšie, lepšie. Po druhé, dobrá vec priťahuje dobrých ľudí. To je moja doterajšia vyše dvadsaťročná skúsenosť, aj moja najväčšia odmena v tejto brandži. V ľuďoch sa nevyznám a nedovolím si nikoho súdiť, ale dovolím si naivne tvrdiť, že človek, ktorý je ochotný pomáhať dobrej veci, nie je zlý. Sme rôzni, ale čo máme spoločné, je viera, že táto škola je dobrá vec, a ochota jej v tom pomôcť tiež. Moji kolegovia a ja si vás preto vážime, sme vám za to vďační a chceme to aj takýmto stretnutím prejať.

Pán riaditeľ školy sa vo svojom príhovore zamýšľal na tým, čo by bolo, keby nebolo, a ja ako správca Nadácie kresťanského vzdelávania sa chcem krátko zasnívať, čo bude, keď bude za čo. Chvála Bohu, ako škola sme dorástli a máme solídne pokryté základné vzdelávacie potreby. Toto obdobie bolo krásne, dobrodružné, až bláznivé a ďakujeme, že ste boli s nami aj v najhoršom. Teraz nás čaká ďalšia nemenej vzrušujúca etapa: stabilizovať školu tak, aby dlhodobo poskytovala kvalitný komplexný rozvoj jej študentov a učiteľov a pritom sa stala sebestačnou. Určite to bude dlhá cesta plná výziev a prekážok.

Len z pohľadu financií nás na nej čaká splatiť vyše dvojmiliónový úver, dostať triedy, laboratóriá a telocvične za približne ďalší milión. Musíme a chceme viac investovať do učiteľov, lebo sú to predovšetkým oni, čo robia školu tým, čím je. Nemôžeme si dovoliť čakať na pomoc od štátu s jeho pokusmi o reformy; skôr naopak – ak nám bude dopriať vidieť dobré ovocie tejto práce v našich absolventoch, ponúkneme pomoc štátu vo forme modelu a návodu na zlepšenie výchovy a vzdelávania v našej krajine.

Doterajšia skúsenosť nás naučila veriť na zázraky, a to až do takej miery, že ich každoročne zahrňame do rozpočtu. My ich robiť nevieme, ale náš Boh áno, a používa si na to ľudí ako vás a nás. Podujatia, akým je toto stretnutie, sme zatiaľ robili len po cirkevných zboroch v USA, kde máme naozaj veľa verných priateľov a partnerov. Vždy som veril, že my Slováci nie sme o nič horší, len sme pridlho nemali rovnaké možnosti a príležitosti. Keď sme začínali s týmto projektom, tak som ani nesníval o tom, že by komunita okolo ESS mohla za necelých pätnásť rokov tak dorásť, že vyzveme našich zahraničných partnerov na takúto férovú vec: Do piatich rokov budeme sebestační, ak nám pomôžete toľko, koľko si počas tohto obdobia pomôžeme sami.

Verím, že sa to podarí. Dnešný večer je pre mňa ďalší zo zázrakov a dôvodom k veľkému optimizmu do budúcnosti.

Ďakujeme vám!

Čo by bolo, keby nebolo

Príhovor na večere priateľov Evanjelickej spojenej školy v Martine
a sponzorov, 8. 12. 2017

Asi poznáte hru, ktorá sa volá jenga. Je to vcelku jednoduchá hra, keď z drevených kvádrov postavíte jednu vežu a potom postupne z nej vyťahujete jednotlivé kvádre v snahe, aby vám ta veža nespadla. Komu spadne, prehral. Je to zábavné a napínavé.

Mohli by sme povedať, že naša pomyselná „jenga veža“ je postavená. Pred chvíľou ste mali možnosť pozrieť si novozrekonštruované priestory gymnázia a druhého stupňa našej školy, ktoré pôvodne slúžili ako tlačiarne, od septembra máme uzavreté všetky stupne vzdelávania od materskej školy až po gymnázium, budúci rok budeme mať prvých absolventov gymnázia.

Skúsme si však zahrať pomyselnú jenga hru, skúsme sa pozrieť na kľúčové kvádre, ktoré tvoria našu školu, zahrajme sa na to: „Čo by bolo, keby nebolo?“

Čo by bolo, keby v roku 2002 Bohdan Hroboň povedal, že žiadnu školu nepotrebujeme, máme dosť svojej práce a projekt evanjelickej základnej školy by nám ako Biblickej škole len odčerpával nielen ľudské, ale aj finančné zdroje? A verte, že samotný projekt Biblickej školy si vyžadoval veľa úsilia a energie.

Kde by sme boli dnes, keby Adrian Kacian neobchádzal jednotlivé evanjelické rodiny, ktorých deti boli pokrstené a vedené v cirkevnej matrike, že majú nastúpiť do prvého ročníka? A kde by sme boli dnes, keby vtedajší brat farár J. B. Hroboň mocne neburcoval z kazateľnice, či sa nájde aspoň desať spravodlivých, ktorí by dali dieťa do novovznikajúcej školy. Vtedy, v roku 2003, sa takí nenašli a škola bez detí nemohla začať existovať.

Čo by sa dialo dnes, keby náš evanjelický cirkevný zbor neprenechal do užívania budovu zborového domu škole, ale miesto toho uprednostnil komerčné prenájmy v tejto budove?

Kde by sme boli dnes, keby Joe Lunders nedaroval škole školský autobus, ktorým sme vzázali deti do školy z blízkeho okolia Martina?

Čo by sa dialo dnes, keby nám priatelia – manželia Adolfsonovci z USA – finančne nepomohli s celkovým zveladením budovy Živeny? Kde by sme v tom čase umiestnili našich prváčikov? Podobne sme to prežívali z roka na rok, stres s rekonštrukciou a financovaním a zároveň úľava v podobe zázrakov, ktoré Boh konal cez konkrétnych ľudí.

Kde by sme boli dnes, keby bol naďalej plot medzi našim školským pozemkom a škôlkou na Divadelnej ulici? Kde by sme boli, keby nám mesto Martin na čele s primátorom A. Hrnčiarom tieto priestory nedalo do dlhodobého prenájmu? Či podobne Biblická škola: keby nemohla poskytnúť svoje priestory, keďže by v nich stále prebiehal aj vysokoškolský program?

Čo by sa dialo s naplnenosťou tried a so štartom gymnázia, keby sme v roku nemali jedny z najlepších výsledkov v národnom testovaní 9. ročníka základnej školy?

Kde by sme boli dnes, keby konkrétni ľudia v konkrétnom čase nepomohli s novými priestormi? Ako napr. P. Schwab, ktorý prišiel s ponukou na odpredaj budovy starej Neografie a pomohol pri rokovaniach kúpy druhej časti budovy, ktorá vtedy patrila firme Baducci. Kde by sme boli, keby majitelia firmy Baducci trvali na pôvodnej cene, alebo by sa nám s pomocou ďalších ľudí nepodarilo vybaviť úver na kúpu oboch častí starej Neografie?

Čo by sa dialo, keby sme v roku 2016 nemali kde umiestniť viac ako 100 nových žiakov a nenašli by sme 16 nových učiteľov?

Kde by sme boli, keby sme nemali oddaných, obetavých, zapálených učiteľov a vychovávateľov, ochotných pracovať nad rámec svojich povinností?

Kde by sme boli bez skvelých zástupkyň pre jednotlivé stupne, školských duchovných správcov, amerických lektorov, psychológov, špeciálnych pedagógov, asistentov učiteľa, vedúcich školskej kapely a spevokolu, administratívnych pracovníkov, školníkov, upratovačiek či skvelej vedúcej školskej jedálne?

Čo by sa dialo, keby sme nemali spolupracujúcich rodičov, ochotných kedykoľvek pomôcť pri brigádach či iných školských akciách?

Kde by sme boli bez ochotných ľudí pomôcť, bez ochotných darcov či už z Ameriky alebo zo Slovenska? Kde by sme boli bez ľudí, ako ste vy, ktorí tu sedíte?

Prečo o tom hovorím? Pretože si uvedomujem, aký veľmi krehký je tento náš projekt školy a ako bez každej jednotlivéj časti, ktorú som spomínal, by ho nebolo možné uskutočniť. Zároveň v tejto krehkosti vidím veľké Božie požehnanie, pretože viem, ako málo chýbalo, aby to nebolo. Bez Boha by to nebolo možné, aby sme sa dostali až sem. Boh túto školu požehnal cez konkrétnych ľudí a to má naplňa veľkou vďačnosťou tak voči Bohu, ako aj voči ľuďom, ktorí túto školu spoluvytvárajú.

Som vďačný Pánu Bohu za ľudí, pretože cez nich Boh pôsobí, požehnáva a škola vytvára konkrétne dôsledky: meníme cirkev – škola sa stala pevnou súčasťou cirkevného zboru, nežijeme len vedľa seba, ale spolu, jedným konkrétnym príkladom sú pravidelné rodinné bohoslužby či od začiatku školy neoceniteľná podpora krúžku ručných prác žien cirkevného zboru. Meníme školstvo – mohol by som spomenúť konkrétne inovácie, ktoré v škole našli svoje miesto: bilingválne vyučovanie od prvého ročníka základnej školy (CLIL), Hejného matematika, zmena kultúry školy s dôrazom na zviditeľňovanie myslenia či najnovšie projekty na podporu rozvoja prírodných vied (STEM) či programovania. Meníme aj spoločnosť prostredníctvom vedenia našich žiakov k sociálnej angažovanosti, dobrovoľníctvu v rozmeroch tak lokálnych, ako aj globálnych. Takýmto spôsobom chceme spoluvytvárať lepšiu spoločnosť a v nej spoločnosťou dobrých vzťahov medzi ľuďmi.

Skúsme urobiť ešte jednu úvahu o tom, „čo by bolo, keby bolo“.

Aké by to bolo, keby sme celý školský kampus dobudovali so všetkým, čo škola potrebuje: dokončiť rekonštrukciu druhej polovice tejto budovy (bývalá budova Neografie) so všetkými kmeňovými učebňami, odbornými učebňami výtvarnej i hudobnej výchovy, dielňami a vybudovať telocvičňu, ktorú nevyhnutne potrebujeme.

Aké by to bolo, keby sme v ďalších rokoch vedeli spolu transformovať našu školu tak, aby v nej bolo viac priestoru pre slobodu výberu predmetov, integráciu predmetov, aby sa zmenilo myslenie žiakov v zmysle „nepripravujem sa na testy, ale pre osobný rozvoj a potrebu“, „nie je dôležité len prebrať učivo, ale do hĺbky ho pochopiť a pre vlastnú potrebu uchopiť“. Takisto možno uvažovať o ďalších pobočkách školy.

Aké by to bolo, keby sa škola stala centrom rodiny, kde rodičia nájdu všetku podporu: sociálnu, výchovnú, psychologickú, zdravotnú či duchovnú, ale aj priestor na diskusiu či realizáciu vlastných nápadov, tvorivosti alebo projektov?

Aké by to bolo, keby sme v škole spolu hľadali novú víziu pre cirkev, aby tá nebola akoby exkluzívny klub, ale spoločnosťou vzájomne sa inšpirujúcich, rešpektujúcich, počúvajúcich a pomáhajúcich si ľudí, ktorí spolu smerujú k ultimátnemu cieľu, ku Kristovi?

Ďakujem vám všetkým za pomoc a podporu v tomto roku.

JOZEF SOPOLIGA,

RIADITEĽ EVANJELICKEJ SPOJENEJ ŠKOLY V MARTINE

Keď po niekoľkých dňoch znova prišiel do Kafarnaumu a rozchýrilo sa, že je doma, zhromažďilo sa toľko ľudí, že už ani pred dvermi nebolo miesta. A On zvestoval im slovo. Vtedy prišli k Nemu s ochrnutým, ktorého niesli štyria. A keď ho pre zástup nemohli priniesť až k Nemu, preborili strechu (domu), v ktorom bol, a otvorom spustili lôžko, na ktorom ochrnutý ležal. Keď Ježiš videl ich vieru, povedal ochrnutému: Synu, odpúšťajú sa ti hriechy! Sedeli tam aj niektorí zákonníci a premýšľali v srdciach: Čo tento hovorí? Rúha sa! Ktože môže odpúšťať hriechy, ak len nie Jeden, Boh? Ježiš hneď zbadal v duchu, že takto premýšľajú, a povedal im: Prečo tak zmýšľate v srdciach? Čo je ľahšie, povedať ochrnutému: Odpúšťajú sa ti hriechy – a či povedať: Vstaň, vezmi si lôžko a choď? Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má moc odpúšťať hriechy na zemi – hovorí ochrnutému – uravím ti, vstaň; vezmi si lôžko a choď domov! A on vstal, hneď si vzal lôžko a vyšiel pred všetkými, takže všetci zostali ako bez seba a zvelebovali Boha hovoriac: Nikdy sme nevideli nič podobné!

Mk 2, 1 - 12

Detská kázeň: Spolu je nám lepšie

NATÁLIA KACIANOVÁ

Milé deti, milí rodičia, milí bratia a sestry, počuli ste už niekedy tento príbeh z Biblie?

O piatich priateľoch, z ktorých bol jeden veľmi chorý – nedokázal sa hýbať, nedokázal chodiť – a bol odkázaný na pomoc iných, vlastne bez dobrých priateľov by sa asi nikdy nedostal k Ježišovi – na vlastných nohách určite nie.

A dnes, keď sa niekto nedokáže hýbať, tak máme invalidné vozíky, ktoré sú síce ťažké, ale predsa sa len tlačia o niečo ľahšie, ako keby sme niekoho, kto je chromý, mali niesť.

Takže, na jednej strane je asi **veľké nešťastie, keď človek nedokáže sám chodiť** a musí celé dni iba ležať na posteli a pozerať sa do plafónu, ale na druhej strane nie je **veľké šťastie, keď takýto človek má priateľov**, ktorí sú pre neho ochotní rozobrať aj strechu domu a s veľkou námahou ho spustiť k Ježišovi – bez akýchkoľvek slov, jednoducho urobia, o čom sú presvedčení, že ich priateľovi pomôže.

Tí priatelia nevedeli, či sa ich námaha vyplatí. Oni nešli na hotovú vec. Oni sa dokonca ani nevedeli dostať do domu cez normálne dvere. Nemysleli na seba (pretože spustí človeka na posteli cez strechu domu je asi veľmi náročné) ani na dôsledky toho, čo sa stane, keď niekomu siahnu na jeho majetok – keď niekomu rozoberú strechu.

Oni mali len priateľa, ktorý nevedel chodiť a chceli mu pomôcť. A verili, že Ježiš to dokáže.

Pretože v príbehu sa ďalej píše, že keď Ježiš videl ICH VIERU, pomohol ich chorému kamarátovi a ten sa opäť postavil na nohy...

V živote niekedy neovplyvníme to, či sme zdraví alebo chorí, či máme lepšie alebo horšie nohy, redšie alebo hustejšie vlasy, či lepšie alebo horšie vidíme, počujeme, rozprávame.

Niekedy nám život priniesie aj veľa trápenia a veľa neistoty.

Ale môžeme ovplyvniť napr. to, akými ľuďmi sa obklopujeme. Môžeme si vybrať svojich priateľov alebo spoločenstvo, ktoré chceme navštevovať.

Môžeme si vybrať takých priateľov, ktorí nám budú ochotní pomôcť a keď už nebudú vedieť ako, tak sa budú za nás modliť a zveria nás Ježišovi.

Pre každého z nás je veľkou výhodou mať úprimných a ešte k tomu aj veriacich priateľov. A ja vám prajem, aby ste aj vy (milé deti a milí rodičia) takých našli – **priateľov, ktorí vás ponесú, keď vám bude najhoršie a ktorí vás vložia do Božích rúk, pretože tie skutočné zázraky sa dejú iba tam – v Božej prítomnosti.** Amen.

Jakub a Agátka

Natálka: Deti, privítajme naše bábk, už môžete prísť.

Anjelik: Dnes sme do nášho kostola pozvali výnimočného hosťa! Deti, hádajte, kto by to mohol byť?

Potkan: Dámy a páni, vítajme medzi nami Pána Ježiša. Yeah, yeah, yeah. Jesus, welcome!

Ježiš: Srdečne pozdravujem, bratia a sestry. Úú, aké to tu máte pekné, ááá nová okná (pozerá sa na strop).

Anjelik: Čo, niečo sa ti nepáči?

Ježiš: Pozerám sa na tie praskliny na strope...

Anjelik: No, vieš, chceme už čoskoro vymalovať kostol, aby to tu bolo perfektné a krásne.

Ježiš: Neboj sa, anjelik, nechcel som kritizovať. Perfektné a krásne je, keď je medzi ľuďmi Božia láska a prítomnosť. Tie praskliny mi len niečo pripomenuli. Je to príbeh, ktorý som zažil, keď som bol na tejto zemi.

Potkan: No, Pán Ježiš, tak si mal tie praskliny vtedy opraviť.

Ježiš: Vidím, že to budem musieť vysvetliť. Do toho domu ma pozvali, aby som hovoril o Bohu.

Anjelik: A čo si im povedal o Pánu Bohu? Aký je? Čo robí?

Ježiš: No, žiaľ, už si nepamätám, čo presne som hovoril. Dôležitejšie je, čo sa v tom dome stalo.

Potkan: A to boli tie praskliny v strope, však?

Ježiš: Presne tak, vnútri toho domu, v miestnosti bolo veľa ľudí. Pozorne ma počúvali ako vy teraz. A zrazu v strope, tam hore...

Potkan: Prasklina, prásk a bum.

Ježiš: Trošku jemnejšie, Potkanko. Zo stropu na ľudí začala padať omietka, prach. Tí, čo boli pod tým miestom, trochu ustúpili. Počuli sme, ako niekto hore nad nami rozoberá strechu. Vyberal odtiaľ dosky, hlinu. Niečo z toho spadlo dole, ľudia boli vyplašení.

Anjelik: A to len tak mohli rozobrať strechu? Čo na to majiteľ toho domu, nehneval sa? Dovolil im to?

Ježiš: Majiteľ sa chcel predať von a zstaviť tých hore, ale nedalo sa. Tak začal na nich kričať, že: Hej, vy tam, prestaňte mi rozoberať strechu! Čo to robíte? Čo si to dovoľujete?

Potkan: To sa nepatrí takto vyrušovať a robiť zle počas kázne.

Ježiš: Tí na tej streche neprestali. Ďalej to zväčšovali, až nakoniec vznikla veľká diera. Cez ňu sme videli modrú oblohu a zrazu sa v nej ukázali štyria veľkí muži.

Potkan: Oni na vás chceli niečo hodiť... Bombu, však?

Ježiš: To nie, ale cez tú dieru začali dole k nám spúšťať nosidlá.

Anjelik: Ja som z toho nejaká zmätená. Strop, praskliny, diera, nosidlá.

Ježiš: No dobre. Keďže vy ste nová generácia – youtuberi, tak vám to ukážem cez moju televíziu. Prosím, pani fararka, podržite televízor a tu vám zverím ovládač. – – Takže zapneme si LUX, no a pozrite, tu je ten dom s rovnou strechou, tu som ja, zrazu šuchy-ruchy, šramot-bachot, som z toho prekvapený – zhora tí chlapi cez dieru spúšťajú nosidlá a na nich leží ich ochrnutý kamarát.

Potkan: Ochrnutý, toMU nerozumiem po slovensky. Ochrnutý, čo to je, povedzte mi deti?

Anjelik: Aha, ten človek na nosidlách nemohol chodiť, a tak jeho priatelia chceli, aby si ho uzdravil.

Ježiš: Presne tak, posuňme obraz ďalej. – – Áno, ja som ho aj uzdravil, aj som mu hriechy odpustil, niektorí sa rozčuľovali, že čo si to dovoľujem, čo si o sebe myslím. Ale vám sa toto videjko páči, však deti? Dobre, dám to na youtube, aby ste si to mohli pozrieť doma.

Potkan: Moment, please. Tí chlapi urobili do domu dieru. Veď to bolo arogantné. Wrong. Nemohli počkať?

Ježiš: Potkanko, títo štyria sľúbili, že tú

škodu zaplatia a dajú všetko do poriadku. Vieš, oni to spravili, lebo boli presvedčení, že uzdravím ich priateľa a kvôli nemu by neváhali poškodiť aj strechu domu – len, aby ho čím skôr dostali ku mne.

Anjelik: To je zaujímavé. Ja som zvedavá, či by aj moji priatelia boli ochotní napri-

klad prebúrať steny, len aby mi pomohli?

Potkan: Asi by nás povzbudili, aj by poradili, ale riskovali by takéto starosti ako tí štyria chlapi?

Ježiš: Potkanko, opri sa o mňa!

Potkanko: Čože?

Ježiš: Potkanko, neboj sa, opri sa o mňa!

Spievame pieseň

(IMT Smile: Opri sa o mňa):

Opri sa o mňa,
bude ti dobre,
svet bude krásny
a nebo modré.

Opri sa o mňa,
zabudneš na to,
že občas býva
na cestách blato.

Človeku je vtedy dobre, keď sa má o koho oprieť.

Opri sa o mňa,
to ozaj lieči,
hodíš za seba
všetky zlé veci.

Počúvaj dobre,
vravím ti vopred,
stále sa budeš
môcť o mňa oprieť.

Námet, libreto a kázeň chrámovej inscenácie: Natália Kacianová.

Autor divadielka: Luboš Frolo. Bábkoherci: Jakubko (Luboš Frolo), Agátka (Katka Frolová), Anjelik (Terezka Kucbelová), Pán Ježiš (Luboš Frolo), potkan (Benjamin Chandler).

Tomáš Gulán s kapelou pomáhajú konkrétnej triede nacvičiť piesne. Nadväzná aktivita v Biblickej škole, Janka Minekova.

„Všetko dáme dokopy a s modlitbou na perách prinášame deťom, rodičom a všetkým bratom a sestram v našom cirkevnom zbore.“

NATÁLIA KACIANOVA

Vypočujte si krásne čítanie Božieho slova. Nechajte,
nech rozozvučí vaše bývanie.
Vďaka všetkým tvorcom Tesnej brány a jej tlmočníkom.
Počúvať môžete na internetovej adrese:
<https://zamyslenia.lutheran.sk/>

Milí čitatelia Martinského evanjelika, mnohí z vás iste poznáte publikáciu kežmarského vydavateľstva ViViT, ktorá každoročne vychádza v knižnej forme pod názvom Tesnou bránou a prináša krátke zamyslenia na každý deň v roku. Motívom na zamyslenie je Božie slovo. Na príprave publikácie spolupracuje Modlitebné spoločenstvo. Podarilo sa vytvoriť a každý deň vyslať aj jej zvukovú verziu. Audiozamyslenia vznikli s láskavým súhlasom vydavateľstva Vivit, s.r.o. Audio - a web-mastering s nadšením uskutočňujú dobrovoľníci z Evanjelického cirkevného zboru a. v. Háj a Bratislava-Dúbravka za organizačnej účasti Daniela Mišinu a Márie Hroboňovej. Internetové zázemie sponzoruje Evanjelický cirkevný zbor a. v. v Obišovciach.

V sobotu ráno 3. 2. 2018, keď som audiozamyslenie Tesnou bránou na internete otvoril, okamžite som rozpoznal známe martinské hlasy manželov Borcovanovcov – Juraja a Andrey, ktorí čítali Božie slovo a zamyslenie k nemu. Veľmi som sa potešil a manželov som ako prednášateľov audiozamyslení ihneď pozdravil a položil im niekoľko otázok.

Ako vás vybrali na prednes textov Tesnou bránou?

Jedného dňa nás oslovila naša dlhoročná priateľka, manželka brata farára Janka Hroboňa, Marienka Hroboňová, že by nás chcela veľmi pekne poprosiť o pomoc pri čítaní textov jednotlivých zamyslení na mesiac február. I napriek našej vyťaženosti sme neodkázali jej prosbu odmietnuť a prisľúbili sme, že texty na daný mesiac nahráme.

Kde zvukové záznamy vyhotovujete?

Zvukové záznamy vysokej kvality by sa mali nahrávať určite v nejakom dobre vybavenom nahrávacom štúdiu, ale oveľa viac veselých situácií zažijete doma v obývačke, ktorú si na istý čas preskupíte na mininahrávacie priestory. Zvukovú techniku si zapožičiate od dobrých známych, umiestnite na stolík v strede obývačky, skontrolujete, či sa v miestnosti neodráža zvuk, skontrolujete či niečo nemôže len tak náhodne spadnúť, či máte dostatočnú vzdialenosť od mikrofónu, pohodlne sa usadíte a ide sa nahrávať. Občas musíte nahrávku opakovať, lebo tie autá, ktoré prechádzajú popod vaše okná vôbec netušia ako sa vy zodpovedne snažíte práve čítať biblický text či zamyslenie. Opakovanie z dôvodu preskočeného riadku či prípadného breptu ani nerátate. Ale našťastie pán zvukár zázračným tlesknutím urobí potrebnú pauzu a v programe na úpravu zvuku spraví zázraky.

Ako sa na čítanie Božieho slova pripravujete?

Priznáme sa, že nejakú zvláštnu prípravu pred nahrávaním sme nemali. Samozrejme, je potrebné si texty poriadne prečítať, rozčleniť ich na logické úseky, správne a zrozumiteľne vyslovovať a mať poruke bylinkový čaj alebo aspoň pohár vody, ktorému sa potešia vaše hlasivky.

Čo vám na tejto činnosti lahodí?

S nahrávaním, prácou so zvukom či prednesom máme isté skúsenosti. Je to pre nás v mnohých prípadoch aj záľuba, ktorá, ak sa premietne aj do istej služby na Božej vinici pre iných bratov a sestry, tak nás teší. Veríme, že sme aj touto drobnou pomocou mnohých potešili a že i takto cez audiozamyslenia budú môcť zažiť Božiu prítomnosť.

Keďže texty čítajú aj iní prednášatelia, máte obľúbených, poznáte sa navzájom?

Audiozamyslenia vznikli so súhlasom vydavateľstva, ktoré vydáva zbierku biblických zamyslení na každý deň Tesnou bránou. V úvode sa číta biblický text, ku ktorému sa viaže úvaha, zamyslenie. Viacerí ochotní bratia a sestry sa podieľajú nielen na ich čítaní, ale i na úprave a uverejňovaní. S niektorými sa poznáme osobne, iných poznáme len z počutia. Vyslovene obľúbených prednášateľov nemáme. Každý podľa nás dal s Božou pomocou do tejto služby najlepšie, čo mohol a vedel. Veríme, že i takto poslúžil bratom a sestrám, ktorí si zamyslenia vypočujú.

Aký vzťah máte k Mikulášovi Liptákovi, editorovi knižnej publikácie Tesnou bránou?

Mikuláša – Mikiho Liptáka poznáme už dlhé roky, vždy nás poteší, ak sa s ním stretáme na nejakom cirkevnom podujatí, nie je to však až tak často. Spoznali sme sa na tábore pre deti v Kežmarku. Ešte ako mládežníci sme tam boli pripravovať niečo také, ako je naša Letná biblická škola. Prežili sme v Kežmarku vzácny čas a vždy sa tam nesmierne radi vraciame. Vážime si prácu, ktorú tam ľudia ako Miki Lipták alebo brat farár Roman Porubán robia. Nech ich v ich službe Pán Boh naďalej sprevádza a požehnáva.

S PRIANÍM POŽEHNANÉHO VYSIELANIA A POČÚVANIA
ANDREA A JURAJ BORCOVANOVCI

Zamyslenie na 3. február 2018

5. Mojžišova 11, 13 – 32

¹³Ak budete naozaj poslúchať moje príkazy, ktoré vám dnes dávam, totiž aby ste milovali Hospodina, svojho Boha, a slúžili Mu celým srdcom a celou dušou, ¹⁴tak dám dažď vašej krajine v pravý čas, jesenný i jarný dažď; zoberieš svoje obilie i svoj mušt i olej ¹⁵a dám ti trávu na poli pre tvoj dobytok; budeš jesť a nasýtiš sa. ¹⁶Dbajte, aby sa vaše srdce nedalo zviest, aby ste neodbočili, neslúžili iným bohom a neklaňali sa im. ¹⁷Lebo hnevo Hospodinovo by vzplanul proti vám, On by zatvoril nebesá a nebolo by dažďa, zem by nevydala svoje úrody a vy by ste rýchlo vyhynuli v dobrej krajine, ktorú vám Hospodin dáva. ¹⁸Vložte si tieto moje slová do svojho srdca a do duše a priviažte si ich ako znamenia na svoje ruky; i budete ich mať ako pásku na čele medzi svojimi očami. ¹⁹Poučte o nich svoje deti; hovor im o nich, keď budeš sedieť vo svojom dome i keď pôjdeš cestou, keď budeš ľhať i keď budeš vstávať. ²⁰Napiš ich na veraje svojho príbytku a na svoje brány, ²¹aby sa rozhojnili vaše dni i dni vašich synov v krajine, ktorú Hospodin prisahou zaslúbil dať vašim otcom, pokiaľ sú nebesá nad zemou. ²²Ak však budete bedlivo zachovávať všetky tieto prikázania, ktoré vám predpisujem plniť, totiž milovať Hospodina, svojho Boha, kráčať len po Jeho cestách a Jeho sa pridržať, ²³potom Hospodin vyženie všetky tieto národy pred vás a vy si podmaníte národy väčšie a mocnejšie, ako ste sami. ²⁴Každé miesto, na ktoré vkročí vaša noha, bude vaše; od púšte až po Libanon, od Veľrieky, rieky Eufkrat až po Západné more bude vaše územie. ²⁵Nikto neobstojí pred vami. Strach a hrôzu pred vami zošle Hospodin, váš Boh, na celú krajinu, do ktorej vkročíte, tak, ako vám hovoril. ²⁶Ajhľa, predkladám vám dnes po žehnanie i kľiatbu. ²⁷Požehnanie, ak budete poslúchať prikázania Hospodina, svojho Boha, ktoré vám dnes dávam, ²⁸a kľiatbu, ak nebudete poslúchať prikázania Hospodina, svojho Boha, odbočíte z cesty, ktorú vám dnes prikazujem, a pôjdete za inými bohmi, ktorých nepoznáte. ²⁹Keď ťa Hospodin, tvoj Boh, uvedie do krajiny, ktorú ideš zabrať, vyslov požehnanie na vrchu Gerizím a kľiatbu na vrchu Ébal. ³⁰Ako je známe, tieto ležia za Jordánom, za cestou smerujúcou k západu slnka, v krajine Kanaánov, ktorí bývajú v Arábe, naproti Gilgálu pri dube Móreho. ³¹Lebo vy prejdete cez Jordán, aby ste vtiahli a zabrali krajinu, ktorú vám dáva Hospodin, váš Boh. Keď ju zaberiete a budete v nej bývať, ³²usilujte sa plniť ustanovenia a právne predpisy, ktoré vám dnes predkladám.

Pán Boh dáva praktické rady svojmu ľudu, čo má robiť s Jeho slovami (v. 18 – 20). Čo to bolo? Čo myslíte, čo bolo výsledkom takéhoto konania? Ako Božie slová ovplyvňovali ich životy? Vo veršoch 21 až 25 dáva Pán Boh sluby, čo urobí, keď sa Jeho slová stanú každodennou súčasťou ich životov. Čo sa z toho môžeme dozvedieť o Pánu Bohu a Jeho charaktere? Aké rozhodnutie bolo pred Božím ľudom (v. 26 – 29)? Aké boli následky týchto rozhodnutí? Toto isté rozhodnutie stojí aj dnes pred Božím ľudom. Ako sa rozhodujú vo svojom živote a aké to má pre nich dôsledky? Ako je to v mojom živote? Chcem požehnanie, alebo kľiatbu? Ako mi v tom pomáha Pán Ježiš Kristus?

AUTOR: SVETLANA ĎURAČKOVÁ
PIESEŇ: ES 448

Aká vzácna je Tvoja milosť, Bože, synovia ľudskí v tóni Tvojich krídel majú útočisko.

Zalm 36,8

Nestrácajte teda dôveru: čaká ju veľká odmena.

Ž 10,35

1Korinským 1, 26 – 31: Modlíme sa za zbor v Slatine nad Bebravou

Či si biely a či čierny – možno akurát Boh ťa má rád

Evanjelická spojená škola v Martine sa už niekoľko rokov zviditeľňuje aj cez rôzne sociálne projekty, ktorými pomáha zlepšovať kvalitu života znevýhodnených ľudí, ako napríklad detí v Malawi, Zambii, Afganistane a Srbsku, detí z detských domovov ako aj rómskych detí žijúcich na periférii Martina.

Dnes vám ponúkame rozhovor s TOMÁŠOM GULÁNOM (učiteľom) a ZUZKOU KUBÍKOVOU mladšou (študentkou gymnázia – dcérou evanjelického farára Milana Kubíka) o ich terénnej práci s rómskymi deťmi v komunitnom centre, ktorej cieľom je hľadanie mostov a priateľstiev medzi majoritným obyvateľstvom a rómskou menšinou žijúcou v Martine.

Niektó múdry raz povedal, že v dnešnej dobe nepotrebujeme „ľidi moudré, ale ľidi horúci“. Ideálom však zostáva, keď sa múdry človek dokáže zapáliť pre správnú vec. Ty ako učiteľ Evanjelickej spojenej školy (ESS) a zároveň koordinátor pre prácu s rodičmi si si to svoje miesto našiel aj ako „animátor voľného času“ pre rómske deti v komunitnom centre „Bambusky“ v Martine. Projekt, ktorý si tu začal, si aj sám nazval BLACK and WHITE. Prečo práve „čierňi a bieli“?

To je, myslím, jasné hneď pri pohľade na stret dvoch farieb pleti. Ide o citát textu piesne Michaela Jacksona It Don't Matter if You're Black or White. Žiaľ, v našej spoločnosti to dnes vôbec nie je jedno, s akou farbou pleti sa narodíš; etnicita predurčuje nielen tvoje kultúrne pozadie, ale aj sociálne príležitosti. Sme silno segregovaná spoločnosť, a vidno to nielen na demografickom ohraničení, t. j. medzi „mestom bielych“ a príľahlým „cigánskym getom“ mi-

mo hraníc mesta. Vidno to aj u nás v škole, kde Róma horko-ťažko stretneš, a rovnako aj v kostole.

Porozprávaj nám o začiatkoch tohto projektu. Čo ťa priviedlo na myšlienku venovať sa práve deťom z rómskej osady?

Zrejme tým úvodným impulzom bola skutočnosť, že sám mám adoptované rómske dieťa, takže tú „segregovanosť“ pociťujeme bežne. Náš syn je napríklad prvý a zatiaľ aj posledný Róm pokrstený v martinskom kostole za posledné dve storočia. Na druhej strane za tých skoro 10 rokov, čo už je „náš“, si naše okolie zvyklo na spoložitie dvoch etník; a tak akosi dozrel čas rozšíriť toto zblížovanie dvoch separátnych svetov aj mimo hraníc našej najbližšej rodiny.

Venovať sa rómskym deťom v svojom voľnom čase asi nie je snom každého človeka. Ako sa tento projekt uchytil medzi učiteľmi a študentmi martinského evanjelického gymnázia?

Tak... ehm... polooblačno. Na úvod túto myšlienku najprv môj/i nadriadený/i, následne moji kolegovia-učitelia na porade a nakoniec aj rodičia zo ZRPŠ zmietli zo stola. A mali na to viacero dôvodov – od nedostatočnej komunikácie z mojej strany cez neznalosť a následný strach z neznalosti terénu, cieľovej komunity a (ne)bezpečnosti až po fakt, že si nikto z nás presne nedokázal predstaviť interakciu našich nedospelých žiakov, za ktorých nesieme zodpovednosť, s miestnymi deťmi z komunitného centra.

Ako vyzerá také obyčajné piatkové popoludnie v komunitnom centre „Bambusky“?

To je také riadne *el-dorádo* (úsmev). Keď

prichádzame do komunitka okolo druhej, ešte je tam len zopár detí. Chodíme autom, lebo celá ulica Bambusky je mimo hraníc mesta, za obchvatom, pri skládke verejného odpadu. Vystískame sa s usmievavými a zväčša zafúlanými deťmi ešte pred vchodom, prezujeme do papúč a začíname sa v pokoji venovať stolovým hrám a tvorivým dielňam. No a potom to príde..., keď sa počet detí každú ďalšiu polhodinu zhruba zdvojnásobí, a tým aj zoštvornásobí množstvo hluku. Okrem malých detí sa tam totiž zjaví aj partia pubertálnych chalanov, ktorí sú majstri sveta v ping-pongu (a samozrejme prišli obzrieť naše pekné dievčatá), a partia pubertálnych dievčat, ktoré nemajú nič lepšie na poobednej aktivite ako sa prísť zažiť do komunitka a tam obzerať chalanov.

Pri motivácii alebo obhajobe svojej netradičnej „záľuby“ s akými problémami sa najčastejšie stretávaš?

Tou najväčšou výzvou je podľa mňa nájsť si pravidelných spolupracovníkov. Za ten rok a pol sa tam vystriedalo zhruba 30 našich študentov, ale mnohí z nich prišli iba raz. A tu nastáva problém, pretože miestne malé deti sa do našich gymnazistov okamžite „zaľúbia“ a potom ma týždeň čo týždeň bombardujú otázkami, že „Prečo dnes neprišla Kika? A kedy príde Janko?“ Našťastie sú aj takí, ako napríklad naša tretiačka gymnazistka Zuzka Kubíková, ktorá je tam nielen pravidelne, ale má aj úžasný dar a trpezlivosť venovať sa práve tým deťom, ktoré si medzi tými ostatnými ťažšie hľadajú svoje miesto.

Prečo je podľa teba ťažké nájsť spolupracovníkov na „túto vinicu“?

Pri tejto otázke sa mi vynára moja frustrácia, že vyše roka trvania projektu sa ku mne v terénnej práci nepridal pravidelne ani jeden kolega, ani jeden rodič a ani jeden člen cirkevného zboru. Keď treba spraviť nejakú zbierku, alebo pomôcť zabezpečiť jednora-

zovú aktivitu, na to sa dobrovoľníci nájdu hneď. Ale keď príde na pravidelné dve-tri hodiny týždeň čo týždeň, tak sa záujem stráca. Viackrát som to riešil a našiel som niekoľko vysvetlení: kolegovia učitelia toho majú po celom týždni už naozaj dosť, rodičia sú zväčša práce-povinní, prípadne ani nevedia, že taká možnosť tu je. A tak je asi opäť problém v nedostatku mojej komunikácie... Preto ďakujem aj za túto príležitosť prezentovať projekt, ktorý stojí na Bohu a dobrovoľnej službe ochotných ľudí.

V čom je tento projekt pre teba obohacujúci? Aký nový rozmer priniesol konkrétne do tvojho života?

Sám som si ho vymyslel, a tak sa nemôžem sťažovať. Skôr naopak, veľmi ma naplnia, a to aj napriek tomu, že by vo všetkých aspektoch mohol byť kvalitnejšie pripravený a zrealizovaný. Projekt je pre mňa zaujímavý aj tým, že táto práca je skutočne nízkoprahová a kultúrne odlišná od tej, ktorú bežne zažívam na našej škole. A to som rád. Napríklad mnohé klasické pedagogické „grify“ sú tu neefektívne, no na druhej strane omnoho viditeľnejšie tu funguje, keď deťom prejavíš trochu pozornosti, keď podebatuješ s nimi na ich úrovni, keď si ťukneš s chalanmi pingpong, keď ich neodsúdiš za ich hormonálne či vulgárnejšie excesy. Tam som ja ako učiteľ nie v pozícii moci, ale ako hosť v ich kultúrnom prostredí, tam sú oni doma, a tou najväčšou pedagogickou aj osobnou výhrou pre mňa je, keď si dokážem získať ich pozornosť a rešpekt.

Keby si sa teraz zasníval – kde vidíš tento projekt o desať rokov? Je projekt Black and White udržateľný aj napriek ťažším začiatkom?

To je závislé od viacerých faktorov. Po prvé, ešte stále nám nie je úplne jasné, aký je cieľ tohto projektu. Pôvodný zámer bol vytvoriť podnetné prostredie a rozvíjať talenty rómskych detí žijúcich na okraji (sociálne-

ho) smetiska. Chcel som s nimi napríklad robiť muziku, no nikto tam nehrá na hudobný nástroj, lebo všetci šikovní strýkovia muzikanti „ušli“ do Anglicka. A tak sme naše aktivity zjednodušili na spoločenské hry, tvorivé dielne a športy, pričom hlavným vstupným cieľom je nadviazať priateľstvá a rešpekt medzi našimi dvoma kultúrami. Či sa projekt udrží, to do veľkej miery závisí od toho, či sa do tejto práce okrem mňa „zajúbi“ aj nejaký ďalší dospelý. Ak nie, tak kontinuita skončí spolu so mnou, respektíve, keď naši študenti zmaturojú a odsťahujú sa. Ale zatiaľ končiť neplánujem(e), a stále dúfam, že aj na tú muziku príde rad.

Ako sa do projektu zapájajú ostatní učelia a žiaci ESS?

Začnem od konca. Spolu s mojimi najbližšími kolegami sme vymysleli zbierku použitého lega. V rámci vianočného projektu sa toho zhostili prvostupňové triedy, keď viaceré deti doniesli z domu za hrst stavebných kociek a jedného panáčika. A tak už máme k dispozícii plnú škatuľu lego čiastok, ktoré používame na rozvoj jemnej motoriky a sústredenia, ako aj tvorivosti, lebo pri stavaní kociek vymýšľame s deťmi príbehy.

Vždy keď sa mi minú nápady, tak ma zaskočí kolega Ľuboš Frolo a príde s myšlienkou turistickej výpravy, oblečie sa za Mikuláša, prípadne pomôže s logistikou pri športových súťažiach.

Najľahšie bolo zorganizovať v lete týždenné dopoludňajšie aktivity, lebo sme tu mali partiu mladých Američanov, ktorí deti zaujali americkými športovými hrami. Vtedy bolo dosť aj našich študentov-dobrovoľníkov. Cez školský rok sa nás zbiera pomenej, lebo každý už čosi má. Ale musím povedať, že za ten rok a pol som ani raz nezostal sám.

Za tento projekt si získal ocenenie žilinského dobrovoľníckeho centra, ktoré sa vo-

lá Pravé srdce. Kedy je podľa teba to srdce pravé, resp. na svojom mieste?

Zájdem trochu do teologických vôd... Klasickou definíciou poslania cirkvi v luteranizme je téza: „Cirkev je jediná inštitúcia na tomto svete, ktorej zmyslom je byť tu výlučne pre tých, ktorí nie sú jej členmi.“ Môj dojem je, že k tomuto *modus vivendi* naše cirkevné srdce, žiaľ, zatiaľ nedorástlo. My väčšinu našej „kostolnej“ energie venujeme sami sebe a svojim záujmom a potrebám a naše evanjelické srdce bije predovšetkým samo pre seba. Pravé srdce je podľa mňa to, ktoré prestalo byť(i)ť egocentrické a bije pre druhých.

Zuzka, aj ty si súčasťou projektu Black and White. Kedy si sa k pánovi učiteľovi Gulánovi pridala a čo bolo tým „spúšťacím motorom“ tvojho záujmu o „Bambusky“?

Pridala som sa hneď, keď sme tam išli prvýkrát, čo bolo už pred vyše rokom. Spúšťacím motorom bola u mňa rozhodne zvedavosť, keďže dnes má každý na rómske deti nejaký názor, ale len málokto má s nimi reálnu skúsenosť. A ja som nemala žiadnu skúsenosť, lebo som nechodila na štátnu školu a vyrastala som na dedine, kde sme Rómov veľa nemali, tak som nemala šancu byť s rómskymi deťmi v kontakte. A vďaka tomuto projektu som sa rozhodla, že to teda skúsím.

Zmenil sa tvoj pohľad na rómske deti potom, ako si sa sama stala súčasťou tohto projektu?

Keď sme išli na Bambusky prvýkrát, tak som si povedala, že radšej nejdem očakávať nič a spravím si názor až potom. Je však pravda, že mi to nevyšlo, a aj napriek tomu, že som neočakávala nič, ma tam veľa vecí prekvapilo. Napríklad modrooké deti – to ma naozaj prekvapilo. A ešte aj, koľko ne-skutočne veľa energie tieto deti majú, všetky, nezávisle od veku.

Ako dcéra evanjelického farára máš skúsenosti s prácou v rôznych oblastiach cirkevného zboru. V čom je podľa teba práca s deťmi v komunitnom centre iná?

Jeden z najväčších rozdielov je podľa mňa, že deti na Bambuskách bavia takmer všetko. Je jedno, akú hru alebo aktivitu vymyslíte, hlavne, že sa ju s nimi hráte aj vy (v našom zbere pomáhame aj s detskou besiedkou a na mnohé aktivity mi deti iba prevrátili oči). A že aj keď je piatok a decká by mali byť unavené z celého týždňa, tak oni zvládnu aj štyri hry naraz. A k tomu hluku, ktorý je čoraz väčší, sa radšej ani vyjadrovať nedem.

Máš nejakú milú príhodu, o ktorú by si sa chcela s nami podeliť? Čo ťa na tomto projekte najviac baví?

Veľmi sa mi páčilo, keď sme minulú zimu išli na malú výpravu „S tebou mně baví svět“, ktorú vymyslel náš druhostupňový pán učiteľ Luboš Frolo. Pôvodne sme sa chceli sánkovať, ale skončilo sa to guľovačkou a hrami v čerstvo napadnutom snehu. Takisto aj futbalový alebo pingpongový zápas, v ktorých nás pravdaže rómske deti vždy porazili. Na celom projekte ma najviac baví, že je to niečo, čo je potrebné a užitočné. Stačí, že sa hráme iba obyčajného obešenca, ale aj popritom sa deti naučia veľa nových slov a napr. aj pravopis. Som naozaj rada, že aj keď odtiaľ každý piatok odchádzame unavení, vždy máme dosť nového nadšenia prísť i nasledujúci týždeň.

ROZHOVOR PRIPRAVILA NATÁLIA KACIANOVÁ,
ŠKOLSKÁ FARÁRKA EŠŠ
PUBLIKOVANÉ SO SÚHLASOM
EVANJELICKÉHO VÝCHODU

Na Štefana, na 2. sviatok vianočný 2017, uplynulo 125 rokov od narodenia ŠTEFANA KRČMÉRYHO, výborného slovenského básnika a historika dejín slovenskej literatúry, začas, v rokoch 1918 a 1919, nášho svätomartinského kaplána.

Narodil sa 26. decembra v roku 1892 v Mošovciach na evanjelickej fare ako syn tamojšieho farára Miloslava Krčméryho a Olgy, rod. Petianovej. Základnú školu vychodil v Jasenovej na Orave, gymnázium v Banskej Bystrici a v Bratislave, kde v roku 1915 ukončil aj teologické štúdiá. Ako evanjelický kaplán pôsobil v Krajnomo a v Bratislave, odkiaľ koncom roka 1918 odišiel do Martina, kde pôsobil ako redaktor Národných novín, organizoval život v roku 1919 obnovenej Matice slovenskej, vytvoril jej veľkolepú a oceňovanú víziu harmonickej spolupráce činnosti miestnych, záujmových a vedeckých odborov, ako aj na celom Slovensku rešpektovanej vydavateľskej činnosti. Zaslúžil sa o vybudovanie novej budovy Matice slovenskej na Mudroňovej ulici (1926). Publikoval skvelé state a bol nezabudnuteľným rečníkom. Po roku 1931 ťažko ochorel a v roku 1955 zomrel. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

V našom časopise si jubileum pripomenieme spomienkou na jeho účinkovanie v Krajnomo (Myjavská pahorkatina) a kázňou Ako hľadá kresťan na prírodu, ktorú s najväčšou pravdepodobnosťou predniesol v martinskom evanjelickej kostole.

Krajnianska fara

ŠTEFAN KRČMÉRY

Možno je to práve dvadsať rokov: krajnianska fara bola mi zjavením. Prišiel som do nej hadistou cestou od Vrbového, pomedzi nekonečný rad ovocných stromov, cez príkry vrch a popod horu. Prišiel som so študentskou dušou značne rozpoltenou. Bože môj, koľko sa taký mladý študent namučí myšlienkami o Bohu a svete! Ako si dokrvaví večným pitvaním vlastné srdce, ako si porozráža hlavu, tlčúc o železné brány večného Tajomstva, Byron, de Vigny, Leopardi, Musset, Schopenhauer, Hartmann, Faust, Madách, druhovia mojich študentských liet, to len vy viete.

Keď som s takou mladou, rozoštvanou dušou prišiel na krajniansku faru, nemôžem to povedať inakšie: zjavením mi bola. Stálo v nej všetko tak bezpečne a pevne, akoby od vekov na veky. Naprostred pracovne pána farára dlhý starý stôl, obložený starými knihami. Na ňom i obraz Spasiteľov. Pri stene veľký pult s matrikami cirkvi krajnianskej, na ňom železný krucifix. Na druhej bohatá bibliotéka diel teologických, starých vydání Kollára, Hollého, Letopisov matičných i temer celá nová pekná literatúra slovenská. Pri okne stál starý, dlhý jasnožltý klavír, zvyklý chorálom, pod ním ešte debny mineralogickej zbierky, mladej pasie domáceho pána. Cez otvorený oblok viala jar, bolo o Veľkej noci a nad farou rozkrídľovali sa široké, mlado operené lipy.

Večer zhromaždil všetkých obyvateľov fary v jednej izbe pri petrolejovej lampe. Fara mala vtedy osem obyvateľov: pána farára, pani farárku, tetu Marinku (sestra Michala Bodického), chovanicu mladého kaplána, dve slúžky a mendika. Áno, s rodinou sedeli večer i slúžky i mendik, teraz i učiteľovci a host. Pán farár, muž mohutnej postavy, otvorenej bezfúzej tváre, číta dnes Sienkiewiczovo Quo vadis. Už sú v druhom zväzku. Ženy počúvajú pri ručných prácach. Keď pán farár ustane, číta ďalej kaplán. Dobré čítanie púta. Nieto pritom afektovanej pozornosti, ako ničoho afektovaného niet pod touto strechou. Úprimná je vážnosť, úprimný je smiech (aký zvonivý ho má pán farár!), úprimná láska a úprimná modlitba. Koľko dobrej vzdelanosti vcedili tieto večierky do duše domácich po prácach dňa. Viem, že tak vyčítali celého Vajanského, Kukučína, Timravu, tak Hájnikovu ženu, Vlkolinských, Herodesa a Herodias, biblické básne i lyriku Hviezdoslavovu, Shakespearov Sen noci svätójskej – i Hamleta, Jiráskovo Bratstvo i Tolstého Vojnu a mier a čo všetko iné. Vždy spoločne. Možno i z toho harmonický vzrast duší. Neskoršie, cez vojnu, bol som za poldruha roka riadnym členom tohto čitateľského krúžku. Aké mi je krásne naň spomenúť.

Kapitola skončená. Nad farou jasné hviezdy. Vtedy z fary ako z organa zvučí majestátne večerný spev. V kostole spieva sa od časov Hurbanových z nového Zpěvníka, ale tu vo fare spievajú zo starodávneho Tranoscia, v koženej väzbe, mosadzou okutého. Tak každý večer, cez roky s úľubou nevýčerpateľnou a modlitbou domáceho pána končí sa deň.

Je včasné ráno, domáca pani chodí po dvore, domáci pán ale sklonený nad veľkým písacím stolom v kancelárii. V susedných domoch ešte spia. Dnes píše pán farár kázeň. Tri zväzky vyšli ich tlačou. Slovo prilieha k slovu pevne ako kameň ku kameňu. V jeho kázňach niet sentimentality. Sú skôr akési robustné, zavalité, ale ťhcie v nich srdce tak opravdivo, akoby zas od vekov na veky. Dnes píše kázeň, ale včera o takomto čase písal článok do Stráže na Sione a predvčerom úvodník do Národných novín, prípadne o tom, ako má slovenská spoločnosť nahrádzať školu, akú sme nemohli mať, pretože to kruté pomery nedovoľovali. V rokoch vojny jeho články v Národných novinách boli obligátne. A ako sa ony čítali!

Je zas ráno v nedeľu. Služby Božie sa začínajú o desiatej, ale hľa, osem hodín a farský dvor je plný ľudí. Zlietli sa z kopaníc i spoza hôr, v krojoch typu myjavského, ako spúšťajú sa sem každú nedeľu, keď slnce svieti i keď mrholí i keď osuhel sedáva na hrudách. Tak prichodia ako včely do úľa. „Pani matka“ beseduje s nimi na dvore, čo starší vkročia do kancelárie pozdraviť zas „pána tatička“. Priestranná kancelária je plná. Chlap pri chlapovi. Z matkocirkvi i z Hrachovišta, Podkylavy, Žadovice a z dvadsiatich kopaníc, rozosiatych v periférii päť–šesť-kilometrovej. Jedny z nich menujú sa Jeruzalem, lebo sú obtočené „jako Jerusalém ze všech stran horami“, a v blízkosti druhej Betlehem. V Žadovici stál som pri smrtnej posteli starého Zmeku, patriarchu bohatej rodiny kopaničiarskej. Zmeko pamätal sa na Štúra, bol mu s mnohými Krajňancami dobrovoľníkom, keď v tomto kraji bre-

zovskom, košariskom, myjavskom, turolúckom rozvinul slovenskú zástavu. Taki majestátni ľudia sa schodia v nedeľu ráno vo farskej kancelárii. Rozhovor je otvorený, o veciach cirkvi, o veciach národa, o hospodárskych potrebách i o tom, čo „novinky píšu“. Výklady pána farára počúvať je radosť. Niet v nich mudrlantstva, ale múdrosti tým viac. S ľudom slovenským hovorí tu krv z jeho krvi, kosť z jeho kosti. Jemu netreba „študovať“ tento ľud, jeho psychológiu, zvláštne pomery, on totiž žije životom svojho ľudu, keď treba, i brázdu zaorie, len dokonalejšie žije vo vzdelanosti i v mravnosti, a keď treba, i brázdu zaorie dokonalejšiu, strom zaštepí šlachetnejší. Ľudia títo odnášajú si viac z fary tejto, než by im mohol dať celý cyklus prednášok so svetelnými obrazmi, lebo tu sa vie, aké zrno sa môže kde ujať, či v zemi, či v duši. Okrem dobrých naučení odnášajú sa z fary i dobré novinky. Hľa, na stolíku pri dverách sú už roztriedené. Jedny sú náboženské, druhé hospodárske, tretie národnobuditeľské i lacné knižočky. V sobotňajších číslach Národných novín je článok pána farára napísaný v utorok ráno. Popoludní bude sa to všetko čítať už po kopaniaciach. Dušu len prebudiť, ona sa už potom sýti. Ak komu treba osobitnej rady, príde si pre ňu v robotný deň. Pán farár vďačne pretrhne písanie novej kázne alebo článku a uhádne sa poradiť. V to isté nedeľné ráno „pani matka“ odberá vo dverách hrach, obilie, vajička. To je pre deti modranského sirotinca. Slovenský ľud vďačne dáva, keď vie, že na dobrú vec dáva, a statočné ruky to odoberajú. Je až dojemné čítať z tých čias na obáľkach Stráže na Sione: Dary na sirotinec v prírodných...

Je nedeľa odpoľudnia. Pán farár ide hadistým chodníkom na kopanice. Dnes smerom na západ, na budúcu nedeľu na východ. Tam zídu sa v sedliackom dome (cez leto i v sade) – je preplnený – starší ľudia, čo do kostola nevládu, sedia, deti na peci, pán farár za stolom číta evanjelium, potom vykladá. Aký prostý, misionársky je to výklad! Ako umne sa apretuje na život dňa a pritom ako neúprosne siaha na hĺbku duše! Keď po takom výklade mocným hlasom svojím intonuje zborový spev, vtedy viera v duši ľudí tuhne v žulu a ľudia stoja pevne a s vyjasnenou myslou v robotách týždňa...

Boli krajinské voľby. Vo vrbovskom okrese, ku ktorému Krajné patrí, vystupoval Július Markovič. Obecny dom, ktorého pánom je jednako len notár, pracuje peniazmi i terorom. Vládni korteši oboria sa na obec i na kopanice. Chytajú národ na stránku najcitlivejšiu: hmotnú. A národ sa neskláti. Hlasujúcim výstražne hľadí do očí náčelník okresu, pán temer života a smrti – vydržia pohľad; páni hladajú zádrapky pri oddaných hlasoch, nedajú sa... A že v okrese bolo viac ľudí charakteru farára Bodického, väčšina hlasov pripadla slovenskému kandidátovi. A zas, že vládna strana mohla beztrešne podniknúť v záujme svojho víťazstva čokoľvek, inscenovala požiar a zápisnice zhoreli... Maďarstvo víťazilo za každú cenu. Títo ľudia to vedeli, ale i bez výhľadu na svoje víťazstvo stáli pevne, i keď boli tvrdo prenasledovaní. Ja keď som videl krajnianskeho kňaza, mal som pocit, že keby všetci odpadli, on stál by nezlomne i ako palec jediný.

Ako hľadá kresťan na prírodu?

Lebo tak súdím, že utrpenia terajšej doby nie sú rovné sláve, ktorá sa má zjaviť na nás. Stvorenie zaiste s dychtivou túžbou očakáva zjavenie synov Božích.

Lebo márnosti bolo podrobené stvorenie nie dobrovoľne, ale skrze Toho, ktorý ho podrobil v nádeji, že aj samo stvorenie oslobodené bude z otroctva skazy do slávnej slobody detí Božích. Veď vieme, že všetko stvorenie spoločne vzdychá a spoločne znáša pôrodné bolesti. A nielen ono, ale aj my, ktorí máme prvotiny ducha, aj my vzdycháme v sebe, očakávajúc synovstvo, vykúpenie svojho tela.

R 8, 18 - 23

Tento text upraví nám pozornosť na niečo, na čo v chráme zriedka upozorňujeme. Stvorenie, prírodu Božiu často spomíname ako príklad, ako podobenstvo, ale málo prihliadame na ňu ako na skutočnosť, nad ktorou sa treba zamyslieť.

A predsa, ľudia mnoho rozmýšľali o prírode a neprestanú rozmýšľať. Za noci kmitajúce hviezdy nad nami, každá z nich veľký neznámy svet, z vrchu hôr pod nami stéluci sa šíri kraj, s horami a lúkami, poľami i potokmi – to neprestane pútať myseľ ľudskú nikdy.

Medziiným preto neprestáva pútať príroda myseľ ľudskú, že človek odjakživa cíti akýsi súvis medzi sebou a prírodou.

Duša ľudu prevrávi v piesňach a povestiach. Všimni si, ako ony napospol prezrádzajú ten súvis. Človek číta o prírode ako o otvorenej knihe a zas vpisuje a vnáša do nej pomysly svoje. Všimni si život syna prírody: roľníka, ako ľne na tej prírode ako na svojej matke, ako sa jej vie temer prihovárať. A zas si všimni, ako príroda vplýva na človeka, ako mení jeho náklady, ako vplýva na jeho celý duševný svet a časom mení i povahu.

Na severe, kde skúpejšie padajú lúče slnca a večné snehy stélú sa pod noha-

mi, tam žijú ľudia celkom inej povahy ako na juhu, kde je večné jaro. Príroda zmenila ich povahu. A inej povahy žijú ľudia v dumných horách ako na šírých rovinách. Príroda mení človeka, lebo je s ňou hlbšie zrastený, akoby sa nám na prvý pohľad zdalo.

A ako mení príroda človeka, tak mení zas človek tvárnosť prírody. Nedohľadné, divé hory boli a medzi nimi strieborné jazerá tam, kde sa dnes vlnia zlaté polia klasov a čupia tiché dedinky. Za 1000 – 2000 rokov sa tvár zeme, na ktorej stojíme, veľmi-veľmi zmenila. Človek ju zmenil, lebo príroda vplýva na človeka a človek na prírodu – a je zvláštny súvis medzi nimi.

A do tohto súvisu sa zahľadelo oko apoštola – a ono vidí hlbšie, hodne hlbšie. Ako hľadá apoštol na prírodu a vôbec ako hľadá na prírodu kresťan?

Keď hľadiš na obraz a kocháš sa v sýtosti jeho farieb a umení, nepríde ti vše na um majster, ktorému sa ten obraz v mysli zrodil a ktorý ho potom z duše svojej predniesol pred tvoje oči? Keď hľadiš na nekonečné priestranstvo vesmíru a nekonečné záhyby matky zeme, nepríde ti na um Majster, ktorý to všetko zbudoval? Kresťanovi On prichodí na um.

Ó, krásne zbudoval si svoj zbor, Bože,
navonok nesmierny, zdnu večný
foriem tvar,
nie púhy staviteľ, Tys' hneď
i Hospodár,
Pán, ktorý jak čo stvoril, priam
i zničiť môže.

Tak zvolal najväčší básnik krvi našej
pri pohľade na prírodu, a tak sa to ozve
v duši každého kresťana.

Je zvláštny súvis medzi človekom
a prírodou; oboje je dielom rúk jedného
tvorca. Každý človek cíti súvis medzi se-
bou a prírodou, ale kresťan poznáva ko-
reň súvisu toho. V ďalekých písmeňach
nebies, ako i v čiarkach posledného
kvietka kresťan číta myšlienky Božie,
a preto vie kresťan s takou úctou pohlia-
dať na nebesá a s takou vďakou na plody
matky zeme, akej úcty, akej vďaky svet
nezná. Kresťan hľadá hlbšie do prírody.

A keď sa tak zahľadí na jej veľkole-
posť, bohatstvá a krásy, naraz začne
zrovnávať i jej nedostatky, biedy a bóle.

Ó, áno, povrchný pohľad na prírodu
vidí len jej krásy, hlbší pohľad kresťana
zbadá aj niečo iné mimo krás. „Stvo-
renie vzdychá“ – hovorí apoštol a jeho
hlas nás tak divne zarazí.

„Všetko stvorenstvo spoločne vzdy-
chá...“

Videl si divé púšte, ktoré nevydajú
jedinú zelenú byľ? Videl si vyprah-
nutú, spráskanú zem, na ktorej vädli
nádeje úrody? Videl si tie isté nádeje
zaplavené kalnými vlnami povodne
alebo zbité ľadovcom? A videl si boje
zverstva, kde sa jedni sýtili krvou
druhých a nesčíselné muky tvorstva
vzdychali v prírode?

Akoby v tej prírode nebolo všetko ta-
ké harmonické a dokonalé, aké by malo
vyjsť z rúk Najvyššieho Tvorcu. Akoby
ešte boli v prírode neodtajiteľné dishar-
mónie, nezrovnalosti, biedy, bóle.

Príroda vzdychá – a teraz apoštol po-
vie niečo také, čo svet nikdy nepochopí
– vzdychanie prírody obviňuje človeka!

Márnosti poddané je stvorenie ne-
chtiac pre toho, ktorý ho poddal. Človek
pádcom svojím strhol celú prírodu,
vzdorom svojím vyvolal nezrovnalosť
v celom stvorenstve. Púšte, ktoré nevy-
dajú zelenej byle, úrody, ktoré sa topia
v povodni ako prísni sudcovia obžalú-
vajú človeka: Ty si vyvolal nezrovnalosť
v stvorenstve, tvoja mravná skazenosť
strhla do skazy prírodu, pre teba ona
vzdychá... Áno to je vec, ktorú svet nik-
dy nepochopí, ale za ktorú apoštol celú
ťaž zodpovednosti cíti na sebe a cíti to
i každý kresťan.

Odtiaľto ten súcitiť kresťana s príro-
dou. I svet ho má po istú mieru. Utvá-
rajú sa spolky na ochranu stromov, vtá-
čat, zvierat, ale v tom všetkom je mnoho
chvíľkového, neúprimného, divadelné-
ho. Kresťan precíti bóle, lebo cíti ich sú-
vis so sebou, a preto šetrí i prírodu, šet-
rí tvorstvo a pomáha mu v bolestiach!

Ale niet toho bólu, z ktorého by sa
nezrodila túžba po vykúpení. Ak má
príroda svoje nezrovnalosti, biedy, bóle,
má i svoju nevedomú túhu po vymane-
ní. Táto túha vše až tak volá z prírody.
Ako krásne vyslovili ju básnici a ako
hlboko nahliadol do nej apoštol. I on vy-
sloví sa už básnicky: celé stvorenstvo
vyhľadá, strežie zjavenie synov Božích.
Lebo ak biedy stvorenstva súvisia
s mravným padnutím človeka, i jeho
vymanenie súvisí s návratom človeka
k jeho určeniu. Do tých čias nespočinie
srdce ľudské, kým nespočinie v Bohu –
a do tých čias nezamĺkne ani vzdycha-
nie prírody. Až po veľkom návrate člo-
veka vyznie i z prírody úplný súzvuk, že
sám Tvorca kochať sa bude v ňom ako
na počiatku. Amen.

Š. K. (ŠTEFAN KRČMÉRÝ)
IN STRÁŽ NA SIONE, 1919, ROČ. 27, Č. 8,
s. 1 – 2.

VÝROČNÁ KŇAZSKÁ SPRÁVA CIRKEVNÉHO ZBORU ECAV MARTIN ZA ROK 2017

Spracoval Mgr. Milan Kubík, zborový farár, konsenior TuS

*Hospodin mocností je s nami,
hradom prepevným je nám Boh Jákobov.*

Ž 46, 4

BIBLICKÝ PRÍHOVOR KU SPRÁVE ZA ROK 2017

Milí bratia a sestry, drahí konventuáli v Pánovi Ježišovi Kristovi.

Slová žalmu 46, ktorý sa stal predlohou a inšpiráciou pre Martina Luthera k piesni Hrad prepevný nás sprevádzali počas celého predošlého roku ako akýsi refrén, spoločný menovateľ pri príležitosti 500. výročia Lutherovej reformácie. Zneli nám často najmä preto, aby sme si ich osvojili, zapísali hlboko do našich srdc a duší. Prečo? Pretože žijeme v dobe, v ktorej si človek stavia hrady a nedobytné pevnosti, zabezpečené hranice, ploty z kadečoho, len nie z Boha. Tvári sa, že má pod kontrolou rieky, lesy, moria, dokonca aj život iných ľudí, ale skúsenosti ho učia, že to tak nie je. Že je voči týmto veciam, udalostiam, dramatickým a nevyspytateľným pohybom tohto sveta úplne bezmocný. A už vôbec nie je schopný postaviť sa proti hriechu a diablu. V boji proti diablu nám nepomôžu žiadne detektory, barikády, ani hrady, dokonca ani duchovné cvičenia, joga a im podobné, žiadne horoskopy a čarovania... tým všetkým diabol prechádza bez najmenších ťažkostí. Dokonca sa zdá, že mu takéto hrady a ľudské zátarasy len vyhovujú. Ulahčujú mu cestu do ľudských srdc a duší. Tak to vyspieval Martin Luther: *veď starý nepriateľ zničiť by nás chcel, veľká moc a klam, strašná je jeho zbraň; v svete nemá rovného. A hneď nato sa pýta: čo je naša ľudská sila? Sama nás nezachráni. Vedeli by sme rozprávať o takých, ktorí sa vydali proti diablu len so svojou mocou a dôvtipom. Desiatky takých sme stretli v našej práci ako farári, spovedníci. Tie príbehy sú zdrvujúce, poznačené obrovským sklamaním a pádmi. Trvá ozaj dlho, kým sa týchto vecí vzdajú, opustia ich nadobro. Ako sme zanedbali takmer 30 rokov slobody viery a vyznania, že sa evanjelium Ježiša Krista dostáva z kostolov do sveta len kde-tu. Celé generácie sú stále poviazané nevedomosťou a klamom ateistickej propagandy o tom, že im na zlo stačí naše dobro, kultúra, politická strana alebo dokonca dnes vzrastajúci filantropizmus. Martin Luther spieva: *pýtaš sa kto je ním? Ježiš, Boží syn, ten zachráni svet, iného Boha niet. Áno znie to nekompromisne, ale také je Božie slovo. Je ako dvojsečný meč, ktorý sa zarezáva ozaj hlboko. Nech vymýšľame a hľadáme, čo chceme a ako chceme, vyhrať môžeme len s Kristom.**

Výročie reformácie nám tieto dôležitosti viery nanovo predstavilo. Aj preto sme slávnosti reformácie pripravili tak, aby sa slovo Božie dostalo aj mimo náš drahý a vzácny kostol. Mali sme výbornú spätnú väzbu od vás aj od ľudí, ktorí do kostola veľmi nechodia. Takto si predstavujeme dnes evanjelizáciu. Od človeka k človeku. My si nesmieme Božie poslanstvo nechať len pre seba. To nie je cirkev, to nie je Božie kráľovstvo. Božie kráľovstvo je predsa ako horčičné zrno, ktoré vyrastie na obrovský ker a vtáci nebeskí si v ňom nachádzajú útočisko.

My sme si zvykli starať sa len o náš osobný duchovný svet. Podobáme sa trom učeníkom Petrovi, Jánovi a Ondrejovi na Vrchu premenenia, keď sa im Pán Ježiš zaskvel v nebeskom jase spolu s Mojžišom a Eliášom. Ohromení touto skúsenosťou chceli tam na vrchu postaviť tri oltáre, inými slovami, chceli postaviť kostol, uzatvoriť sa, zostať tam, lebo tam sa cítili dobre. Ale pán Ježiš ich upozornil, pripomenul im ich miesto a poslanie. Vy musíte ísť tam dole, do tej špiny, do tej bolesti, do toho hriechu, medzi ľudí, ktorí vás potrebujú. Pán Boh od nás, bratia a sestry, očakáva, že aj my budeme nástrojmi tejto úlohy. Nemáme sa čoho báť, veď *s nami je každého času Pán s Darmi svojho Ducha... musia všetci ustúpiť... spievať budeme na konci konventu v našej evanjelickej hymne.*

Boha ako zvrchovaného vládcu, sme spoznávali v krstoch, Večeri Pánovej a službách Božích, v sobášoch, konfirmáciách, pohreboch, ale aj v osobných priateľstvách, pekných vzťahoch, vzájomnej pomoci, modlitbách, pri vybavovaní na úradoch a v ľuďoch, ktorí nám vychádzali v ústrety, v našej drahej EŠS, vo všetkom a všade.

To, že Hospodin mocností bol v roku 2017 s nami ako hrad prepevný, že sme prežívali hojnosť, komfort, ba až blahobyt, nie je vôbec samozrejmé. Je to reformačnými slovami povedané nezaslúžený dar Boží. Nie vždy to tak bolo a sme si vedomí, že nie vždy tak aj bude. Využime túto možnosť, tieto chvíle pokoja, mieru a stability na neohrozené zvestovanie viery v Boha. Nedajme sa pomýliť nadbytkom a ekonomickým bezpečím, ako by sme už zvíťazili. Je to len krátky úsek Božej milosti, ktorá sa razom môže premeniť na diablove dielo, aby sme si odvykli, alebo aj celkom zabudli na túto našu pevnosť, na hrad našej viery, na Hospodina, Boha Jákobovho, na náš kostol, na nedeľu, na sviatok, na milodar, na brata či sestru. Dajme si v roku 2018 záväzok, že sa o veci viery budeme viac zaujímať, viac bojovať, viac sa modliť a viac si otvárať srdce pre Pána Boha. Nech nám v tom Pán Boh pomáha. Bohu chvála za to. Amen.

Výročná správa je opäť rozdelená do štyroch častí, v ktorých si priblížime bohoslužobnú, organizačnú a hospodársky život v CZ. Poslednú časť tvoria uznesenia na nasledujúce obdobie.

VECI, KTORÉ NÁS V ROKU 2017 POTEŠILI

- Nádherné bohoslužobné príležitosti s peknou účasťou a atmosférou – **Zborový deň, Seniorátny deň**, štvordňové **Reformačné slávnosti 500** a iné.
- **Pekná ekumenická spolupráca** pri modlitebných stretnutiach s rím- a gréc- katolíckou farnosťou. Tento rok sme prizvali do spolupráce aj cirkev adventistov siedmeho dňa CASD. Potešila nás ich prítomnosť.
- **Pretrvávajúca dobrá spolupráca s mestom** Martin a ďalšími inštitúciami v meste.
- **Krsty** v rámci SB. Lepšia komunikácia s rodičmi aj vďaka EŠS.
- **Večera Pánova** – stále je o ňu záujem, aj keď mierny pokles v účasti.
- Pekná bohoslužobná práca v **Domovoch sociálnych služieb** (DSS MedikM a Ladoveň).
- **Zlepšujúca sa spolupráca s EŠS**, najmä cez učiteľov ev. náboženstva a spirituálov.
- **Evanjelický vikend** (Deň detí EŠS a Zborový deň) pripravený v spolupráci s EŠS (opäť 1 300 návštevníkov a okolo 80 dobrovoľníkov).
- Pokračujúce **rodinno-misijné SB** každú druhú nedeľu v mesiaci. Skvelý prípravný tím, dobrá atmosféra, pekný počet (aj do 90) detí, rovnako pekný počet rodičov. Priemerná účasť na SB 400 duší.
- **Práca s konfirmandmi** – sústredenie s rodičmi a tábor, vianočné posedenia a zapájanie do pomoci v CZ.

- Stretnutia **Turčianskej mládeže** realizované najmä našim CZ. Aj keď v roku 2017 bolo len jedno stretnutie, na rok 2018 plánujeme pravidelnosť ako kedysi. Nový tím a pomoc mladých farárov okolitých CZ vítame. Zapojenie sa mládežníkov do **SEM-Festu**.
- **Biblické tábory** pre deti a mládež.
- **Stretnutia mužov pri raňajkách** každú druhú nedeľu.
- **Stretnutia žien pri rannej káve** každú tretiu nedeľu.
- **Národný týždeň manželstva** – prednáška pre manželov, aktivity a pekná účasť.
- **Modlitebné týždne a vyššie modlitebné nasadenie** aj vďaka nedeľnej modlitebnej skupinke.
- **Služba pracovníkov zborovej diakonie** a návštevnej služby či stretnutia žien **krúžku ručných prác**.
- **Vystúpenia zborového spevokolu** na SB, koncertoch a iných bohoslužobných podujatiach.
- **Martinský evanjelik**, ktorý už 24 rokov veľmi precízne zaznamenáva dianie v našom CZ.
- **Osadenie štyroch mramorových tabúl** v oltárnej časti kostola s menami farárov slúžiacich v CZ od jeho vzniku.
- **Hospodárenie v CZ**.
- **Pekné milodary, ofery a darcovstvo**. Finančné zbierky na pomoc (CZ Hybe, ESŠ, USA, pôžičky iným CZ).
- **Rekonštrukcia sakristie** nášho kostola, **výmena okien** nad vstupom do fary, **výmena dverí farskej budovy** (fara, kostolnícky byt a pivnica).
- Schválenie **štatútu CZ**, ktorý zohľadňuje nové možnosti a príležitosti CZ na rozvoj, evanjelizáciu a hospodárenie.

VECI, KTORÉ NÁS STÁLE TRÁPIA

- **Neosadené druhé miesto zborového farára**. Vyzerá to tak, že o pár rokov budú farári „úzkoprofilovým tovarom“. Na EBF UK sa hlási čoraz menej študentov. A súčasní farári nie sú pripravení na novú situáciu v cirkvi. Najmä pre mestské zbory, kde je potrebné viesť ozaj tímovú prácu, vzdelávanie budúcich farárov úplne zlyháva. Vyzerá to tak, že v našej cirkvi nepripravujeme duchovných na spoluprácu v jednom CZ. Tento rok sme oslovili jednu študentku EBF UK s perspektívou služby v našom CZ, uvidíme ako sa veci vyvinú. Za to sa musíme ozaj modliť.
- **Cítíme medzery v osobnom angažovaní sa členov CZ**. Toto nás trápi už niekoľko rokov. Je to asi aj dobou, ktorá ľudí vedie k anonymite. Je to celospoločenský jav. Toto ochabnutie človečenského záujmu o druhých, o okolie je desivým obrazom človeka, ktorý sa stratil z Božej blízkosti. Je čoraz ťažšie nájsť si priestor a čas pre duchovnú rodinu a pre službu, ku ktorej nás Pán Boh povoláva. V tomto máme ešte stále veľké rezervy. Kde-tu sa niečo aj podarí, a sme za to veľmi vďační, ale na taký veľký CZ, akým sme, je to ozaj málo. S apoštolom Pavlom vás vyzývam: Rozšírte si srdcia (2K 6, 13).
- **Stagnujúca návštevnosť na SB**. Aj keď ide o celoslovenský fenomén a musíme byť za to, čo v Martine máme, Pánu Bohu vďační, musíme sa viac snažiť, viac modliť, viac zápašiť, viac horieť za Krista, viac si všimáť stratených. Kresťan nikdy nesmie zaháľať. Nikdy nesmie hovoriť: veď ja mám nárok na... Ak nás Kristus povoláva, vždy máme ísť. Máme skúsenosť, že na rodinných a iných slávnostných príležitostiach sa nám kostol naplnia, ale vo všedné nedele sa vyprázdňuje. Kristus je nám daný na každý deň, aj na všednú nedeľu.

PLNENIE UZNESENÍ CZ ECAV MARTIN NA ROK 2017

Bohoslužobné:

Prípraviť aktivitu v rámci národného týždňa manželstva – **splnené**.

Prípraviť benefičný koncert na pomoc CZ Hybe (požiar v decembri 2016 vážne poškodil hybský kostol) – **splnené**.

Evanjelický víkend – v spolupráci s EŠŠ pripraviť program a realizáciu (Turčianska mládež, Deň detí a Zborový deň – jún 2016) – **splnené**.

V súčinnosti s TuS pripraviť Deň turčianskeho seniorátu. (10. 9. 2017) – **splnené**.

500. výročie Reformácie – pripraviť trojdňové slávnosti (29. – 31. 10. 2017 – nedeľa až utorok) misijných, bohoslužobných a kultúrnych aktivít. (SB, koncert, vedecko-populárna konferencia, výstava zo života cirkvi a CZ, divadlo EŠŠ...) – **splnené**.

Pripraviť biblické tábory a víkendovky pre deti, konfirmandy a mládež – **splnené**.

Nadalej podporovať stretnutia mužov a žien nášho CZ – **splnené**.

Osadenie pamätných tabúľ v kostole s menami kňazov pôsobiacich v našom CZ – **splnené**.

Pripraviť dvojdnový výlet spevokolu do CZ Rožňava a okolie (GeS) – **splnené**.

Hľadať CZ na Gemerí, ktorý by sa stal objektom našej misie – **trvá**.

Organizačné:

Vytvoriť pracovné a pomocné skupiny starších bratov a sestier, ktoré by systematicky dbali o pekné prostredie v CZ (kostol, záhrada, zborová sieň...) – **trvá, plní sa**.

Hľadať pracovníka na čiastočný úväzok pre práce s deťmi a dorastom – **čistočne splnené**.

Pracovníka pre mládež máme, DB v CZ vedie sestra kaplanka.

Hľadať naďalej kňaza na uprázdnené 2. miesto farára – **trvá**.

Dopracovať štatút CZ a predložiť na schválenie zborovým konventom a seniorátnym presbyterstvom – **splnené**.

Hospodárske:

Z každej ofery venovať 5 % a dve ofery do roka v rámci rodinných SB na rozvoj EŠŠ – **splnené**.

Dokončiť sakristiu v kostole – **splnené**.

Osadiť rampu na námestie pred kostolom od Mudroňovej ulice – **trvá**.

Vymeniť staré okná na farskej budove za nové – **splnené**.

1. BOHOSLUŽOBNÁ ČASŤ SLUŽBY BOŽIE (SB)

Hospodin mocností je s nami, hradom prepevným je nám Boh Jákobov. Toto žalmistovo vyznanie nám pripomína najmä Boha, ktorý sa dokazuje na svätom mieste vo svojom slove a moci. My Ho takto poznávame predovšetkým na SB. V našom chráme pri krste, VP, modlitbách a spevoch, pri kázaniach a spoločnosti. SB majú vždy dôstojný, agendou predpísaný, ale zároveň aj novými formami doplnený a ozdobený priebeh. Zapájanie laikov je už neodmysliteľnou súčasťou. Podobne aj hudobné vstupy našej kapely sú vami srdečne prijímané. Je to obrovský posun v našom myslení, ktoré si 40-ročnou medzerou vytvorenou ateizmom len veľmi ťažko nachádzalo cestu k novým formám, ktoré vo svete boli už bežné a samozrejmé. Prispievajú určite k tomu aj **rodinné SB**. Majú vždy peknú účasť. Týmito SB chceme otvoriť priestor najmä pre strednú generáciu. Na prípravu máme ako CZ tím ozaj skvelých ľudí z EŠŠ a BŠ. Neraz sa stane, že na SB sa objaví otecko či mamička, ktorí sú v kostole po prvý raz, hoci pochádzajú z evanjelických rodín. Niekde sme niečo zanedbali a teraz sme povinní to doháňať. Chvála Bohu, že sa nám darí. Na SB sme v roku 2017

boli potešení kázňami viacerých duchovných našej cirkvi (senior Marián Kaňuch, Marek Szabó, Martina Tlkancová, Michaela Kušnieriková, Katarína Valčová, Michal Valčo, Natália Kacianová, Adrian Kacian). Pravidelne kázali brat farár Milan Kubík a sestra kapláňka Slávka Danielová. Témy kázni a SB viac-menej odzrkadľovali perikopický systém predpísaný Chrámovou agendou.

HLAVNÉ SB prebiehali po celý rok, spolu 53-krát s priemerným počtom 246 duší (-27). **Ranné SB** v počte 47 si zachovávajú stabilnú účasť už niekoľko rokov s účasťou v priemere 72 duší (+1). **SB na filiálkach** slúžime na Bystričke, v Dražkovciach a Diakovej. Vďaka milým sestram presbyterkám *Viere Brnovej, Eve Jesenskej, Nadi Kondekovej, Viere Maršalovej, Anne Kohútovej* a *Darine Tupej* sú tieto stretnutia vždy dobre pripravené, najmä na sviatky a rôzne výročia. Trápi nás však slabá účasť. Určite by pomohla práca s deťmi priamo v týchto dedinách. Vzťahy s obcou a starostami sú výborné. V roku 2017 sme SB na filiálkach Diaková a Dražkovce vykonávali každú druhú stredu, čím sa zvýšila aj účasť. **SB v UNM** – správa o tejto činnosti je v časti Zborová diakonia.

SB V DOMOVCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB prebiehali pravidelne na DSS Ladoveň a DSS MedikM, takmer vždy v spojení s VP. Táto služba má zvláštny pastorálny charakter. Je vykonávaná v náročnom prostredí starých ľudí, často opustených a očakávajúcich na smrť. SB neraz pokračujú pri posteli veriaceho. Je to akiste aj veľká Božia milosť takto môcť slúžiť Božím slovom. Aj v tejto súvislosti by sme ako CZ mali bojovať o človeka – farára na plný úväzok. Pod jeho kompetenciu by spadala služba aj pre Univerzitnú nemocnicu. Katolíci nás v tomto ohľade dávno predbehli a na práci nemocničných kaplánov si dávajú mimoriadne záležať. O potrebe tejto služby svedčí aj počet duší pri VP – 510 v roku 2017.

BIBLICKÉ HODINY A ŠTÚDIUM BIBLIE. V prvom polroku 2017 sme dokončovali tému Skutky apoštolské od 15. kapitoly: veľké a zásadné postavy prvej cirkvi, šírenie evanjelia do sveta, konflikty v CZ, striedanie generácií, evanjelium v okovách. Tému sme zakončili kvízom a pekným spoločenstvom. Od septembra sme robili výklady vybraných žalmov. Stretnutia sú pohodové, takmer vždy spojené s diskusiou, piesňami a modlitbami. Stretli sme sa 37-krát s priemernou účasťou 16 duší. Ak sa má stať Boh pre nás hradom prepevným, tak sa musíme zapojiť do seriózneho skúmania Písma. Pozývame aj ostatných.

SAKRAMENTÁLNE VÝKONY

• **KRST SVÄTÝ.** Kde nájsť istotu, o ktorej rozpráva žalmista v 46. žalme? *Preto sa nebojme, keby sa aj prevrátila zem a vrchy klátili sa v srdci mora. Nech hučia, nech sa penia jeho vody, nech sa zatrasú vrchy jeho vzdutím. Hospodín mocnosť je s nami, hradom prepevným je nám Boh Jákobov!* Nedá sa nájsť inde ako v Božích zaslúbeniach a skutkoch. Krst svätý je najväčší skutok Božej lásky a istoty spásy pre strateného človeka. Veď v ňom sa nám zvestuje vykupiteľské dielo Božieho syna vybojované na kríži, spečatené vzkriesením, v ňom sa nám zaslubuje prítomnosť Svätého Ducha. Áno, niektorí namietajú, že je to málo, že je potrebné aj dielo človeka, jeho viera a skutky, preto niektorí taktó pomýlení krst opakujú aj niekoľkokrát. Je to stará, dejinami sa tiahnuca náboženská choroba, zvaná anabaptizmus – novokrstenectvo, ktorá pri svojej spásy pozerá viac na človeka než na Boha. Uznávame, že nie je jednoduché prijať Krista, ktorý všetko urobil pre našu spásu. Vyrovnáť sa s tým, že my nič z vlastnej sily a vôle nezmôžeme, ale práve v tom je tá istota, že stojí za našou záchranou iba Boh a dielo Pána Ježiša Krista. Krst je povinnosťou pre človeka a nie pre Boha. Je aj nádejou, ktorú prežívame v spoločenstve viery, v našich zhromaždeniach, na SB. V roku 2017 sme sa tak radovali 55-krát (-15). Chlapcov bolo pokrstených 29, dievčat 22 a 4 dospelí.

• **VEČERA PÁNOVA** je ďalším, veľkým znakom a znamením Božej prítomnosti. Boh je prítomný nie pre vieru farára alebo cirkevníkov, ale pre svoj sľub (*toto je moje telo, toto je moja krv...*). Pre nás to má obrovský soteriologický, teda spásonosný význam. Vo VP sa nám ponúka odpustenie hriechov. Opäť a opäť nám je to pripomínané. Navyiac viditeľným, hmatateľným spôsobom. **Veľká VP** sa v roku 2017 tešila vašej obľube. Aj vďaka tejto forme sa zvýšila účasť (a to aj napriek poklesu v roku 2017) o takmer o 60 % oproti rokom 2011 – 2014. V roku 2017 prijalo VP **3 687 komunikantov**. Tešíme sa z toho a ďakujeme Pánu Bohu za takúto možnosť. V chráme bolo 3 151, doma 26 a v DSS, UNM 510 komunikantov. Aj touto cestou vás pozývame k VP po každých SB.

BENEDIKTÓRNE VÝKONY A MISIJNÁ PRÁCA

• **SOBÁŠE**. V roku 2017 bolo v našom zbore uzatvorených 28 (+ 16) sobášov, z toho 8 bolo čisto evanjelických. Sobáše predchádza pastorálna príprava. Pri rozvedených je nutné žiadať stanovisko dištriktuálneho biskupa – dišpenz. Sme vďační za seminár v rámci Národného týždňa manželstva, na ktorom sa zúčastnili najmä tu v chráme Božom zosobášené páry. Opäť konštatujeme, že sobáše výkony majú slávnostný a radostný priebeh aj vďaka sestram kantorkám, bratovi kostolníkovi a sestram speváckam *Alene Šajdákovej, Jane Gajdošíkovej, Barbore Sopoligovej, Gabike Kubikovej* a tiež spevokolu. Sobášil najmä zborový brat farár, ďalej sestra kaplánka a tiež sestra školská spirituálka, ako aj farári z okolitých CZ. O týchto náležitostiach sa vedie dokumentácia.

• **POHREBY** sú vážnym, duchovným okamihom pre zarmútené rodiny. Citíme to najmä pri prípravách na pohreb, keď sa stretáme s rodinou zosnulého. Je to veľmi osobná záležitosť, na hrane medzi časnosťou a večnosťou. Nie všetci si to takto prežijú. Najmä v Martine (iné je to na filiách) cítiť pozostatok ateistickej výchovy na nových generáciách. Pohreb je cirkevný, lebo zosnulý si to prial, ale nič viac. Možno až polovica pohrebov je v takejto atmosfére. Z pohrebu sa potom často stáva miesto evanjelizácie, kde sa pozostali prvýkrát stretnú s Božím slovom. Máme však skúsenosť, že ich to osloví a prídu aj do kostola. Znovu chcem upozorniť, že najviac oslovených ľudí sa do cirkvi vracia práve cez tieto bolestné udalosti. Je to iste veľká milosť. Vďaka patrí všetkým, ktorí nás v tom podporujú a pozostalým rodinám aj týmto spôsobom pomáhajú. Pohrebné výkony sme vykonávali v kostole a v domoch smútku v meste a na filiách. Ďakujeme nášmu spevokolu, bratovi kantorovi *Jánovi Žingorovi*, našim kantorkám a sestre kaplánke, ale aj bratom a sestram zo zboru, ktorí sa usilujú skvalitniť tieto smútočné podujatia svojim spevom. Pochovaných v nádeji večného života bolo 34 (– 13) osôb.

• **MODLITEBNÝ ŽIVOT**. Modlitba je základ každého živého vzťahu s Bohom. Pán Ježiš sa modlil niekedy aj celú noc. V jubilejnom roku reformácie sme si pripomenuli dr. Martina Luthera, ktorý často hovorieval: *Dnes mám dvakrát toľko práce ako inokedy, musím sa dvakrát toľko modliť*. Modlitby našich modlitebníkov sú potrebné pre celý náš CZ. Modlitebné skupiny sa stretávajú v **utorok** o 16 h a v **nedelu** o 9.30 h pred hlavnými SB. Tieto stretnutia vedú brat *Daniel Šido* a *Jaroslav Karásek* s manželkou *Evkou*. Ste srdečne pozvaní aj ostatní. **Modlitebné týždne** sme pripravovali v priebehu celého roka niekoľkokrát. Začali sa spoločnými modlitbami za jednotu kresťanov v Aliančnom modlitebnom týždni, ktorý sme uskutočnili v spolupráci s bratmi a sestrami z RKC a GKC. Pokračovali sme pôstnym a adventným modlitebným stretávaním (témy si pripravili členovia nášho CZ). Novou aktivitou je **Noc modlitieb**, ktorú pripravila sestra kaplánka. Počas noci sa vystriedalo do 50 modlitebníkov. Bolo to veľkým povzbudením vo viere a nádejou pre náš CZ, že naša budúcnosť je v Božích rukách. Zneli tiež svedectvá, rozhovory, chvály. V roku 2018 chceme stráviť na modlitbách noc na Bielu sobotu.

• **PRÁCA S MLÁDEŽOU A DORASTOM.** Práca s mladými je náročná. Mládež je dynamický organizmus, stále sa meniaci, čakajúci na nové metódy, postupy a obsah. Ak sa na chvíľu „zaspí“, vzniká veľká trhlina. Stráca sa kontinuita a je veľmi ťažké znovu vybudovať zdravé jadro. Na jednej strane je potrebné zachovať hodnotu a smerovanie ku Kristovi, na druhej sa treba viac otvoriť témam mladých ľudí. Nebáť sa viesť diskusie, načúvať aj novým, prichádzajúcim členom. Toto si však vyžaduje kvalitného vedúceho, trebárs aj na plný úväzok. Skúsenosť jasne hovorí za takýto model, zvlášť ak ide o taký CZ ako v Martine, kde je aj veľká ESS a v nej 500 dorastencov. S láskou toto zatiaľ vyplňajú vedúci *Martin Uhrin, Milan Bruncko ml.* a tiež *Janka Blahová, Michaela Dutková, žiaci evanjelického gymnázia, kapela a iní.* Stretnutia bývajú v piatok večer. Sú vyplnené výkladom Božieho slova, modlitbami, piesňami a osobnými svedectvami. Z týchto stretnutí máme veľkú radosť. Každý piatok sa stretne v priemere 30 (+2) mladých. Výklady si pripravovali vedúci, ale aj mládežníci navzájom. Témy boli rôzne: Abrahámov život, Správny smer, Pozdrav, Otvor mi oči, Prerábky, Radosť, Pokrm, Múdroseň, Duch Svätý, Sieť, Viera... Podarilo sa nám pripraviť aj jednu **Turčiansku mládež** (130) s témou Je Boh on-line? Výkladom poslúžil brat farár *Daniel Beňuch* zo Sučian. S mládežou sme v roku 2017 absolvovali niekoľko **výletov, víkendoviek** vo Veľkom Slavkove a najmä **letný biblický tábor** na Počúvadle, ktorý sa, žiaľ, pre virózu skončil v polovici týždňa. Zúčastnilo sa na ňom 47 mládežníkov. Ďakujeme za pomoc všetkým dobrovoľníkom a spolupracovníkom, ktorým nie je jedno, ako dorast našej spoločnosti bude vyzerat o pár rokov. Nech nám Pán Boh žehná v tejto práci.

• **PRÁCA S DEŤMI.** V roku 2017 sa detská **besiedka** stretávala každú nedeľu, okrem letných prázdnin, v budove starého gymnázia. Spolu sme sa na nedeľných besiedkach stretli 29-krát, s účasťou od 15 do 18 detí. Vďaka patrí všetkým učiteľom besiedky, ktorí ju s nadšením, ochotou a dôsledne pripravovali. Boli to sestry: *Janka Farbáková, Alenka Hulejová, Lenka Dočekalová, Patrícia a Vlado Jonášovci, Katka Mrázová, Zuzka Kubíková.* Dvakrát do mesiaca sa stretáva aj **dorast**, ktorý sa snaží zachytiť najmä pred- a konfirmácnú mládež. Je to všetko v začiatkoch, ale veríme, že sa aj táto aktivita ujme. Chceli by sme povzbudiť rodičov, starých rodičov, aby svoje deti, vnúcatá na tento nedeľný dorast posielali. Dorast viedli (vedú): Zuzana Kubíková, Dominika Trofimenková a Dominka Kopšová. Aktívne sa zúčastňujeme na **rodinných službách Božích** nielen deti, ale aj učители besiedky, ktorí pomáhajú pri stvárňovaní aktivít, tzv. „crafts“, po odchode detí z kostola do Biblickej školy. V minulom roku sme spolupracovali na 8 rodinných SB a tešíme sa zo všetkých detí a rodičov, ktorí na tieto SB prichádzajú. Detská besiedka si pripravila **program cez veľkonočné aj vianočné sviatky.** Zorganizovali a pripravili sme aj **tvorivé dielne na Deň detí a Zborový deň**, ktoré mali veľký úspech a deťom, ale aj dospelým sa tvorivé aktivity veľmi páčili. Vďaka patrí všetkým učiteľom aj rodičom, ktorí prispeli svojimi darmi a nápadmi. Zorganizovali sme **Letný detský denný biblický tábor** v dňoch 17. – 21. 7. 2017, na ktorom sa zúčastnilo 50 detí a 22 pracovníkov s deťmi. Za ich službu a ochotu im veľmi pekne ďakujeme. Téma tábora bola: Ježiš je stále s nami. Zakončili sme ho spoločnou „párty“ spolu s rodičmi detí, ktoré vystúpili s malým programom v nedeľu 23. 7. Potom deti vystúpili s piesňami a programom na SB v kostole. 2. 12. 2017 detská besiedka v spolupráci s CZ zorganizovala úspešnú akciu, ktorá sa už niekoľko rokov opakuje – **Adventné vence.** Stretávame sa v aule Biblickej školy. Zájum o toto podujatie narastá. Tento rok sme mali vyše 70 záujemcov, zakúpili sme viac ako 100 vencov, celkovo prišlo okolo 150 osôb: rodičia s deťmi, dokonca aj celé rodiny. Tento rok sme sa rozhodli, že v jednej z tried urobíme pre deti aj tvorivé dielne, kde si budú môcť vyrobiť malé vianočné ozdôbky, pohľadnice a i. Rodičia aj deti hodnotili tento projekt kladne.

Budeme veľmi radi, keď budú členovia CZ – rodičia, starí a krstní rodičia – privádzať deti na besiedku, stretnutie dorastu, resp. na aktivity, ktoré budú pre deti organizovať besiedka alebo cirkevný zbor. Potrebná je tiež každá ochotná ruka, každý ochotný človek. Všetci, ktorí by chceli pomôcť, sú vítaní. Veríme, že deti sú podstatnou súčasťou a svedectvom živého CZ. Prosíme tiež o modlitby, ktoré sú našou veľkou posilou a pomocou; cítime ich účinky a požehnanie. Chceme sa srdečne a úprimne poďakovať všetkým učiteľom, pomocníkom, rodičom a priaznivcom za ich prácu, podporu, nadšenie, cenné rady a povzbudenie, za doterajšie modlitby a akúkoľvek pomoc pre našu besiedku. Vkladáme sa do Božích rúk – túžime sa stať pravdivými a vernými svedkami Božej veľkej milosti prejavenej v Pánovi Ježišovi Kristovi. (Za nedeľnú besiedku *Slávka Danielová*.)

• **VYUČOVANIE NÁBOŽENSTVA.** V školskom roku 2017/18 sa vyučuje na 6 základných štátnych školách, kde je dokopy 84 (+15) žiakov a na troch štátnych stredných školách, kde máme spolu 26 (–15) žiakov. Vyučujú pedagógovia: *Ružena Jurisová, Roman Valanec, Slávka Danielová* a *Milan Kubík* podľa platných osnov ECAV. Počet detí na vyučovaní evanjelického náboženstva na ESS bol 392 na EZŠ, 195 na EG a 70 detí EMŠ. Celkový počet na ESS je 657 žiakov. Na ESS učia náboženstvo *Natália Kacianová, Jana Bosáková, Tomáš Gulán, Katarína Frolová, Ľuboš Prolo, Milada Hroboňová, Adrian Kacian, David Daniel* a *Milan Kubík*.

• **KONFIRMAČNÁ PRÍPRAVA.** V roku 2017 bolo konfirmovaných 37 osôb (–4), z toho 34 detí a 3 dospelí. Konfirmačná slávnosť sa končí slovami evanjelickej hymny, ktorá nás upomína na slová žalmu *Hrad prepevný je Pán Boh náš, zbroj výborná i sila, z každej núdze vytrhne nás, ak by nás zachvátila, veď starý nepriateľ zničiť by nás chcel, veľká moc a klam strašná jeho je zbraň, v svete nemá rovného.* Chce konfirmantom ukázať jasnú istotu v ich ďalšej duchovnej orientácii. Upozorňuje ich na to, že aj iný má o nich záujem. *Starý nepriateľ* si, žiaľ, robí svoju prácu veľmi poctivo. Cirkev už niekoľko desaťročí nedokáže zachytávať konfirmantov tak, ako by sme si predstavovali. Sami tento boj nezvládame, lebo *ne má v svete rovného.* Je potrebná účasť nás všetkých na sprevádzaní týchto mladých rozkvitajúcich členov našej cirkvi. A keď sa nás opýtajú, kto je ten Pán Ježiš, máme im vedieť zodpovedne a zrozumiteľne odpovedať. *Pýtaš sa, kto je ním? Ježiš, Boží Syn, Ten zachránil svet, iného Boha niet, On napokon zvíťazi!* Konfirmačná príprava prebiehala z knížiek *Verím a sľubujem* a vybraných kapitol z knižky *Svetlo – biblické histórie*. V prvom aj v druhom ročníku je vyše 35 detí. Konfirmačné vyučovanie vedú: sestra kapláňka *Slávka Danielová* a brat farár *Milan Kubík*. Konfirmačnú slávnosť plánujeme na nedeľu 13. 5. 2018.

• **SPOLOČENSTVO RUČNÝCH PRÁČ.** Rok 2017 bol 21. rokom od vzniku krúžku ručných prác a 11. rokom, ako tento krúžok pracuje pod vedením sestry *Vierky Marečkovej*. V priebehu tohto roku sa stretli 37-krát s priemernou účasťou 13 sestier z celkového počtu 17. Aj v tomto roku bolo vytvorené množstvo krásnych ručných prác. Obohacujeme nimi príležitostné návštevy CZ, pravidelné letné návštevy bratov a sestier z USA a žiakov 1. ročníka EZŠ. Napriek vysokému veku našich sestier, ktorých priemerný vek je 77,6 roka, krúžku sa darí. Naše stretnutia sú obohacované rôznymi výkladmi, ktoré nám pri svojich návštevách poskytujú brat farár, ako aj príležitostnými vystúpeniami žiakov EMŠ a EZŠ. Nejedna vyšívaná alebo háčkovaná dečka, prikrývka či obrúsok zdobí domácnosť či už u nás, alebo v cudzine. Nie jeden muž sa pýši alebo príležitostne hrdo nosí vyšívanú slovenskú košeľu. Súčasťou našich stretnutí sú pravidelne odriekané modlitby, spievané duchovné piesne a čítané Božie slovo. Pán Boh prikázal svojmu ľudu prinášať obete. Aj my svojou činnosťou Mu prinášame svoje veriace a kajúce srdcia, obetujeme Mu svoju vôľu, svoje ústa a celý svoj život. Obetujeme sa Mu, pokiaľ sme ešte vo veku a primeranom zdraví,

kým neležíme choré na lôžku. Pane Bože, daj nám na to silu svojho Svätého Ducha a naďalej požehnávaj ruky našich sestier, obdar ich trpezlivosťou a spokojnosťou do ďalších rokov ich pracovitého života. Ty, Pane, ktorý si ten istý včera, dnes i naveky, vypočuj naše prosby a buď s nami všetkými teraz i navždy. (Za krúžok ručných prác *Viera Marečková*.)

• **SPEVOKOL, HUDBA V CZ A KAPELA. Spevokol** v roku 2017 viedla sestra farárka z Vrútok *Janka Bosáková* a z organizačnej stránky sestra *Janka Gajdošíková*. Pri vedení spevu a nácvikov pomáhali *Olga Vongrejová* a krátko aj *Dana Borcovanová*. Okrem tradičného poslúženia na SB v našom CZ (asi 18-krát) sme zaspievali niekoľkokrát u rím.-katolíkov, ďalej v Turčianskom Jasene – zjavenie Krista Pána mudrcom, v Príbovciach – prehliadka spevokolov Turca vo Vrútkach. Spevokol poslúžil aj na Seniorátnom dni v septembri na slávnostných SB. V rámci reformačných osláv sme zaspievali niekoľko piesní v obchodnom dome Tulip Martin. Dva dni sme strávili na Gemi v Rožňave. Spevom a slovom Božím sme potešili veriacich v ich ťažkom zápase viery. Požehnanou chvíľou bol aj adventný koncert, vždy v hojnom počte cirkevníkmi navštevovaný. Ďakujeme za prípravu *Andrei Borcovanovej* a našej dirigentke. Počet členov spevokolu je okolo 40. Nácviky bývajú pravidelné, najmenej raz do týždňa. Ďakujeme všetkým podporovateľom. V tejto časti treba spomenúť aj **hudobné stvárnenie SB** a bohoslužobných podujatí. Táto požehnaná služba je v rukách našich kantorov, ktorým aj touto správou srdečne ďakujeme. V roku 2017 to boli: *Ján Žingor, Štefan Husár, Olga Vongrejová, Slávka Danielová, Lenka Kramárová a Martina Šuvadová*. Spomenúť treba aj **školskú kapelu**, ktorá je už pevnou a kvalitnou súčasťou SB, činnosti EŠŠ a tiež stretnutí mládeže. Vede ju učiteľ *Tomáš Gulán*. Ďakujeme členom: *Barbore Sopoligovej, Jánovi Drahošovi, Jakubovi Simonidesovi, Terézii Kuchelovej, Nadi Bukovinskej, Lukášovi Bahurinskému, Márii Šimovej a Gabike Kubíkovej*. Noví členovia sú: *Ján Hlavaj a Zuzana Dagmar Kubiková*.

• **ZBOROVÁ DIAKONIA.** Je to skúsenosť viery, ktorú môžeme podporiť príkladmi z domáceho prostredia i zo sveta, že svedectvo lásky oslovuje človeka najúčinnejšie. Zborová diakonia (ZD) pod vedením riaditeľky Lenky Taškárovej sa aj v uplynulom roku snažila naplňať tento cieľ. Službu, ktorú zabezpečuje náš CZ, možno rozdeliť do viacerých oblastí.

Tou, ktorá má v CZ nezastupiteľné miesto, je návštevná služba. Ochetní dobrovoľníci navštevujú bratov a sestry, ktorých povzbudzujú vo viere. Božím slovom a modlitbou posilňujú tých, ktorým zdravotný stav už nedovoľuje zúčastňovať sa na diani v CZ.

Dobrovoľníci zabezpečujú a pomáhajú zborovému farárovi pripravovať rôzne príležitosti: návštevy jubilantov, Večeru Pánovu pre seniorov či rôzne charitatívne zbierky pre tých najbiednejších. Už niekoľko rokov sú to aj návštevy v nemocnici či v zariadeniach sociálnych služieb. V UNM každú nedeľu o 11.00 h ponúkame služby Božie všetkým, ktorí potrebujú posilnenie a povzbudenie vo viere a svedectvo o sile Božej lásky. Túžime po tom, aby túto možnosť využívalo čo najviac pacientov alebo zamestnancov nemocnice. O potrebe návštev pacientov nás informuje aj duchovný z rím.-kat. cirkvi. Prostredníctvom ZD poskytujeme od roku 2002 aj opatrovateľskú službu. V uplynulom roku sme zabezpečovali prostredníctvom opatrovateliek CZ (p. Bugáňová, p. Blahušiaková, p. Blahová, p. Živicová) službu v štyroch rodinách. Naše opatrovatelky odpracovali 4 806 hodín. V týchto rodinách pomáhame pri pokojnejšom a zmyslupnejšom prežívaní staroby. Touto cestou sa chceme poďakovať vedeniu mesta Martin. Bez finančného príspevku, ktorý dostávajú každý rok, by sme túto službu nemohli poskytovať. Pomoc sme zabezpečili aj v rodine, ktorá sa nehlási k žiadnemu vierovyznaniu. O potrebe tejto pomoci sa mohli mnohí dozvedieť aj počas Evanjelického víkendu, keď vedúca zborovej diakonie v rámci prednášky odprezentovala túto činnosť.

Pracovníčky ZD počas celého roka 2017 vypomáhali aj pri príprave občerstvenia na rôznych cirkevných akciách.

Ak už nepostačuje pomoc v domácom prostredí, opateru môže ponúknuť SED v Sučanoch (www.dobrypastier.eu).

Kvalita diakonie, jej schopnosť prebudiť Božie dary zvereným členom cirkvi, je nesmierne dôležitá. Ak sa stávame citliví voči utrpeniu blížnych, rastie nielen jednotlivec, ale aj cirkevné spoločenstvo. Spoločne sa snažme o vzájomné duchovné budovanie. (Za ZD *Lenka Taškárová*.)

- **MISIJNÉ AKTIVITY CZ.** V roku 2017 sme navštívili Gemer za účelom hľadania kontaktov, ktorými by sme mohli rozvinúť misijnú spoluprácu. Našli sme CZ Rožňava, ktorý má dobre vedenú prácu s deťmi. V CZ funguje už viac ako 10 rokov MŠ. CZ pracuje v podmienkach tzv. hladových dolín a vidíme tu možnosť nevyhnutnej pomoci. Tento rok však tamojší brat farár je na ročnom pobyte v zahraničí. Po jeho návrate chceme tieto veci dotiahnuť. K misijným aktivitám patria aj spoločné projekty s ESŠMT. Nech Pán Boh požehná prácu týchto nových nástrojov misie a evanjelia. Každoročne sa tešíme zo zbierok v našom CZ pre bezdomovcov a pre Katolícku charitu. CZ poskytuje **právnú pomoc** rodine *Ševrlovej*. V roku 2016 došlo vďaka zapojeniu Centra právnej pomoci v Žiline k pozitívnemu obratu v zložitej majetkovo právnej kauze. Veríme, že s Božou pomocou sa nám podarí v roku 2018 tento zložitý prípad vyriešiť. Náš CZ je pripravený pomôcť aj iným záujemcom, členom nášho zboru zo sociálne slabších rodín. Děkujeme bratovi *Jaroslavovi Karáskovi*.

- **SPOLOČENSTVO MILOVNÍKOV PRÍRODY A TURISTIKY.** Aj v roku 2017 spoločenstvo milovníkov prírody a turistiky v našom zbere z Božieho požehnanja absolvovalo množstvo krásnych výletov do prírody. Zorganizovalo a uskutočnilo 23 celodenných výletov. Na každom výlete sa zúčastnilo od 4 do 10 turistov. Spoločenstvo vedie brat *Jaroslav Karásek*.

- **KLUB MARTINSKÝCH ABSTINENTOV** je klubom zmiešaných závislostí. Klubové stretnutia sú dôležitá forma doliečovania. Členovia sú abstínujúci alkoholici, gambleri, ale aj drogový závislí. Tento klub môže navštíviť každý, kto potrebuje poradiť, pomôcť alebo má problém on sám alebo niekto v jeho blízkom okolí. Schádzame sa každý druhý týždeň – v párne pondelky v ev. fare na Memorandovom námestí od 17.30 do 19.30. Sme vďační za možnosť schádzať sa na tomto mieste. Predsedom KMA je *Peter Debnár* (t. č. 0918 247 179).

- **OSTATNÉ STRETNUTIA A AKTIVITY S PRAVIDELNÝM STRETÁVANÍM.** Futbal YMCA viedol *Igor Plž*, kalanetiku *Anna Borcovanová*. Naďalej sa pravidelne konali stretnutia rôznych menších skupiniek.

- **ZVLÁŠTNE A DÔLEŽITÉ UDALOSTI V SKRATKE.** Stručne a prehľadne v chronologickom slede o nich informuje každé číslo časopisu *Martinský evanjelik*.

2. ORGANIZAČNÁ ČASŤ

KANCELÁRIE A ZAMESTNANCI CZ. Kancelárie farského úradu fungujú už v zanehanom systéme. Náš cirkevný zbor je jedným z prvých na Slovensku, ktorý si zriadil pracovnú silu na plný úväzok. Bol to dobrý krok, ktorý mnohí z vás stále oceňujete. Profesionalizovať sa zrejme budú musieť aj iné, nové potrebné funkcie a zaradenia, ktoré si doba vyžaduje. Potrebujeme pracovníkov s deťmi a mládežou, ktorí by vedeli prepojiť prácu s ESŠ a viedli prácu s dobrovoľníkmi v CZ a ESŠ. Na toto musíme nájsť aj potrebné finančné krytie. Kancelária pre taký veľký, mestský CZ, ako je náš, by mala vykazovať oveľa väčšiu aktivitu a priestor pre prácu. To sú všetko úlohy pre nové presbyterstvo. Na **plný úväzok:**

Katarína Plžová – sekretariát. **Na dohodu:** *Martin Uhrin* – koordinátor práce s mládežou. **Dohoda:** (od septembra 2017) *Jana Korcová* – účtovníčka. **Kostolníci** ako odplatu používajú služobný byt, garáž a ďalšie priestory. Pravidelné pracovné stretnutia s modlitbou máme každý piatok a operatívne porady bývajú podľa potreby. Ďakujeme našej dlhoročnej pracovníčke sestre *Kataríne Plžovej* za vedenie kancelárií CZ a tiež sestre *Janke Marhofferovej* za občasnú pomoc a ochotu. Po bratovi *Tiborovi Bizíkovi* je to požehnaná náhrada. Prajeme si v tejto práci veľa Božieho požehnanja.

SLUŽBA SESTRY KAPLÁNKY *Slávky Danielovej* je pre náš CZ veľkým Božím darom. Spolupráca s ňou je výborná. Jej práca sa nateraz týka všetkých oblastí duchovnej služby CZ, stále však vidím jej úlohu na mieste nemocničného kaplána v UNM a tiež v DSS. Katolíci majú osobitných kaplánov pre nemocnicu a dokonca aj pre lekársku fakultu. Kapláňka vedie aj prácu s deťmi v CZ. Ďakujeme za pomoc aj jej manželovi *Davidovi Danielovi*.

PRESBYTERSTVO CZ A ZMENY V PRESBYTERSTVE. Minulý rok nás nečakane opustil spolu-presbyter Ing. Jaroslav Polák (1966 – 2017). Veľmi sa osvedčil najmä pri prezentácii aktivít a života CZ. Bol ochotným pomocníkom a spoľahlivým brigádnikom. Aj na tomto mieste vyjadrujeme jeho najbližším úprimnú sústrasť a vďaka za jeho službu. Presbyterstvo vykonáva úlohy vyplývajúce z konventu a vyšších cirkevno-organizačných jednotiek (COJ). Máme 25 členov. V roku 2018 pri voľbe nového presbyterstva chceme znížiť počet presbyterov na 17. Ide o optimalizáciu riadenia CZ. Viac chceme rozšíriť výbory a pomocné skupiny. Aj tu vás prosíme o modlitby, múdrosť a správnych ľudí. Chceme sa poďakovať za ozaj radostnú a prajnú atmosféru najmä pri náročných uzneseniach. Z každého stretnutia je spísaná zápisnica vďaka zapisovateľkám *Alene Hulejovej* a *Kataríne Plžovej*.

HOSPODÁRSKY VÝBOR, VÝBOR PRE KULTÚRU A MISIU A REVÍZNA KOMISIA. Členovia **HV:** *predsedníctvo CZ, Milan Tkáč, Jana Figurová, Matej Krafcík a Peter Rysuľa.* **VKM:** *Jela Borcovanová, Zuzana Bukovská, Miloš Kovačka a Ján Kričko.* **RK:** *Lubica Kušnieriková, Petronela Husárová, Jaroslav Polák a Karol Figura.* Zo zasadnutí sa vedú zápisnice.

KUCHYŇA CZ A OBČERSTVENIE. Tento rok nám opäť pripravovali občerstvenie a obedy naše milé kuchárky a kuchári, najmä pri návštevách a podujatiach nášho CZ (evanjelický víkend, zborový deň, konfirmačné sústreďenie...). Ďakujeme *Etele Pavlíkovej, Elene Babušikovej a Dagmare Kubíkovej*, v kuchyni *ESŠ sestre Janke Kuchelovej, Jaroslavovi Karáskovi, Dušanovi Borcovanovi* a iným spolupracovníkom, sestram *Marťonovej, Drahošovej, Matulovej, Taškárovej*, a ostatným sestram zo ZD. Vďaka patrí aj ochotným sestram z našich filií.

SPOLUPRÁCA S ESŠ, BŠ A CCE. Každoročne vidíme zlepšenie. Sú to veľké dary od Pána Boha pre naše mesto aj našu ECAV, lebo ako som aj minulý rok naznačil: *Nijaká škola nemá také napojenie na CZ ako práve naša. Je to väčšia zodpovednosť a obojstranný záväzok.* V roku 2017 sme uskutočnili niekoľko spoločných projektov. *ESŠ* sa tento rok stala plne organizovanou. Na jar v roku 2018 vyvedieme prvých absolventov – maturantov. Bude to vážny, pamätný okamih, v ktorom sa opäť vzbudí duch dávnych predkov. V tomto roku pristúpime k 15. výročiu *ESŠ* a 20. výročiu Biblickej školy. Naša škola by mala byť mocnou súčasťou všetkých plánov CZ. Stále pokračujú pravidelné spoločné pondelkové raňajky,

ktoré majú pracovný aj pastorálny význam. Aj touto cestou sa chcem poďakovať všetkým pracovníkom, zamestnancom, ale aj učiteľom ESS. Máme si čo ponúknuť, ale aj v čom si pomáhame. Pánu Bohu vďaka.

INŠTITÚT PRE ROZVOJ OSOBNOSTI A ĽUDSKÝCH ZDROJOV. Pri našom CZ pracuje **občianske združenie** Inštitút pre rozvoj osobnosti a ľudských zdrojov, O. Z. Na konci roku 2017 sa vymenilo jeho vedenie O. Z. Po sestre *Janke Figurovej* prevzala vedenie sestra *Ing. Katarína Skuhrová*. Podpredsedom združenia sa stal *Ing. Viliam Žingor* a členmi bratia *Skuhra, Zachar* a *Kompiš*. O. Z. s nami úzko spolupracuje, jeho členmi sú ľudia z nášho CZ jeho aktivity podporujú našu prácu. O. Z. sa zaregistrovalo ako prijímateľ **2 % dane**, ktorú môžete darovať pre náš CZ.

Srdečne ďakujeme za príspevky z daní – 516,35 eur, ktoré ste nám venovali v minulom roku. Použili sme ich na prácu s deťmi a mládežou.

Obchodné meno: Inštitút pre rozvoj osobnosti a ľudských zdrojov, O. Z.

Sídlo: M. R. Štefánika 17, 036 01 Martin

Právna forma: občianske združenie

Identifikačné číslo prijímateľa: 37978373

EVIDENCIA ČLENOV, SPRAVODAJ, WEBOVÁ STRÁNKA, MARTINSKÝ EVANJELIK, PREZENTÁCIA CZ A KRONIKA. **Evidencia** členov CZ je pod dohľadom *Kataríny Plžovej*. **Spravodaj** vydávame pre každé SB. Pravidelne sa v ňom uverejňujú oznamy a milodary, ako aj biblické verše na každodenné čítanie. Stáva sa povzbudením najmä pre tých, ktorí sa nemôžu zúčastňovať na SB. Ďakujeme všetkým, ktorí ho s láskou prinášate do týchto rodín. **Webovú stránku** má v starostlivosti brat *Martin Šajdák*. Sme radi, že pre mnohých z vás sa stáva spolu so zborovým facebookom požehnanou súčasťou života CZ. Zborový časopis **Martinský evanjelik** sa teší veľkej obľube. Opäť treba podotknúť, že je to popri knazskej správe a kronike najväčší dokument o živote CZ. Každé číslo sa posielala aj predstaviteľom a presbyterom nášho dištriktu a seniorátu a aj okolitým CZ. V roku 2018 to bude už 25 rokov, ako nás tento časopis potešuje. Možno by sme mali pripraviť výstavu a pekne si tie udalosti vzniku, tvorby, úskalí a mnohé radosti a požehnania dôstojným spôsobom pripomenúť. Ďakujeme za starostlivú a systematickú prípravu celej redakčnej rade časopisu, osobitne *Milošovi Kovačkovi, Petrovi Ďuríkovi, Alžbete Stančevovej, Kataríne Plžovej* a bratovi farárovi *Milanovi Kubíkovi*. **Zborovú kroniku** s láskou píše a dopĺňa a každých dôležitých okamihov zaznamenáva sestra *Alena Farkašová*.

ARCHÍV CZ, KNIHY, ČASOPISY A KNIŽNICA

Archív CZ. V roku 2017 sestra *Viera Sedláková*, ktorá ako zborová a seniorátna archiárka vedie archív CZ a TUS, dokončila usporiadanie archívu TUS (zo štyroch skriň to bola posledná). Archívny materiál bol popísaný, porovnaný a zapracovaný do súpisov. Uložený bol do 25 špeciálnych škatúl. Dali sme naskenovať na CD rukopis veľkej monografie histórie Turčianskeho seniorátu z roku 1784 od Ondreja Plachého (1755 – 1810), ktorý pôsobil dvadsať rokov v našom CZ ako farár. Stále je aktuálne naskenovanie najstaršieho archívneho dokumentu o TUS, ktorý zachytáva obdobie rokov 1612 – 1820. V minulom roku bol záujem o náš archívny materiál. Mali sme štyroch bádateľov (Martin Kováč, Adam Csukos, František Záborský a Miloš Kovačka). **Odoberáme tieto časopisy:** Evanjelický posol spod Tatier, Evanjelický východ, Cestou svetla, Tvorba, Cirkevné listy, Rozmer, Šumenie líp, Dúha, Kresťanská revue a rôzne iné. Do **zborovej knižnice** priebežne dopĺňame nové

tituly z teológie, náboženstva, histórie a filozofie i pomôcky na výučbu, ako sú biblické atlasy, mapy atď. Srdečne vás pozývame. Ďakujeme sestre *Helene Šajdákovej* za organizáciu knižničného fondu v zborovej knižnici, ale aj na našej web stránke, za poriadok a starostlivosť. Knižnica je bohatá a prajeme si, aby slúžila nám všetkým. Tým, ktorí radi študujú, dávame do pozornosti aj kvalitnú knižnicu v Biblickej škole. Ide najmä o cudzojazyčnú literatúru. Postupne sa budujú aj knižnice ESS. Ďakujeme všetkým, ktorí nás radi knihami obdarujete.

MIMOZBOROVÁ ČINNOSŤ ZBOROVÉHO BRATA FARÁRA. Brat farár je konseniorom TUS, členom seniorátneho presbyterstva a členom dištriktuálneho presbyterstva VDECAV na Slovensku. Je tiež predsedom rady školy pri ESS v Martine.

3. HOSPODÁRSKA ČASŤ

HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK V SKRATKE. V roku 2017 sme sa sústredili na **dokončenie sakristie** (maľovanie, obklad vodeodolným materiálom, konštrukcia na zabezpečenie vetrania múrov...) – 900 eur, **výmenu okien na fare** – 1 500 eur (na chodbe k zborovým priestorom a tiež na pivniciach, v bytových priestoroch, **výmenu hlavných, vchodových dverí** do fary, kostolníckeho bytu a do pivnice – 5 848,25 eur, **rekonštrukciu pohonu zvonov** na kostole – 2 200 eur a **generálnu opravu vežových hodín** – 155 eur. Vydláždili sme aj poschodie vo veži kostola pod historickými zvonmi – ďakujeme bratovi *Františkovi Záborskému* za zakúpenie materiálu a bratovi *Valancovi* za vykonanie prác. Pokračujeme v dlhodobom pláne v **obnove ozvučenia v kostole** – kúpili sme mikrofóny, káble, struny a spotrebný materiál pre spevokol a Turčiansku mládež a kapelu. Za tieto práce patrí vďaka najmä bratom *Tomášovi Gulánovi*, *Martinovi Šajdákovi*, zvukárom *Dávidovi Kovaľovi*, *Jánovi Drahošovi*, *Milošovi Lisému*, *Petrovi Rysulovi*, kurátorovi *Milanovi Tkáčovi* a ostatným ochotným bratom a sestram pri brigádach a upratovaní.

CELKOVÝ POHĽAD NA HOSPODÁRENIE. Rok 2017 bol z hospodárskej stránky relatívne pokojný. Aj preto sme skončili v **konečnom bilancovaní v pluse** o cca 14 000 eur. Je to rozumný krok pred náročnými investíciami, ktoré nás čakajú v rokoch 2018 – 2019 v súvislosti s maľovaním kostola a generálnou opravou orgána a tiež elektrického vedenia v kostole. Sme vďační Pánu Bohu za vašu dobrosrdečnosť a prajnosť. Dokážeme už aj požičať. V roku 2016 sme požičali CZ Turčianske Jaseno a Háj po 5 000 eur a v roku 2017 sme požičali CZ Zemianske Kostolany 2 000 eur. Plusové hospodárske výsledky sú aj preto, že dokážeme racionalizovať výdavky a šetriť tam, kde to je možné. Sú pred nami skvelé, i keď náročné roky. Božia milosť a požehnanie nech je s nami.

PRÍJEM V ROKU 2017. Príjem CZ tvoria: cirkevný príspevok (CP), ofery, milodary, urbár a dotácie z mesta Martin a VÚC na výkon ZD. Ofery v roku 2017 jemne vzrástli (o 1 000 eur) a milodary o 1 000 eur zasa poklesli. Chceme sa poďakovať všetkým láskavým a úprimným darcom, bratom a sestram, že najmä pri rôznych výročiach podporujú svoj CZ. Naši predkovia by z toho mali iste radosť.

FINANČNÁ POMOC NA AKTIVITY ECAV V ROKU 2017 ZASLANÁ Z NÁŠHO CZ. Generálna podporoveň, ofera pre teológov, Svetový luteránsky zväz, fond vzdelávania, Srbsko – evanjelici v zahraničí, ofera pre CZ Hybe 600 eur, seniorátny príspevok + ofera 1 068,80 eur, príspevok VD ECAV 1 911,36 eur. Nôvum v roku 2017 je rozhodnutie presbyterstva CZ z každej ofery venovať 5 % a k tomu 2 veľké ofery do roka na našu ESS, taktiež sme podporili zbierku do USA sumou 1 300 eur.

CIRKEVNÝ ZBOR A DIAKONIA

PRÍJEM V ROKU 2017 CZ+D

Cirkevný príspevok	9 766 €
Milodary	24 021 €
Ofery	25 032 €
Výnosy (OS, opatr.)	27 915 €
Iné	22 085 €
SPOLU	108 819 €

Pokladňa CZ

Počiatkový stav	925 €
Príjem	72 343 €
Výdavok	72 229 €
Zostatok	1 039 €

Bežný účet CZ

Počiatkový stav	30 795 €
Príjem	60 757 €
Výdavok	47 135 €
Zostatok	44 417 €

Termínovaný účet CZ

Počiatkový stav	20 974 €
Príjem	32 €
Výdavok	6 €
Zostatok	21 000 €

Príjem iné - sa skladá:

Prepl. elektr., SPP, Allianz plnenie	2 266 €
Za predané knihy	1 362 €
Za predané časopisy	581 €
Úroky v banke	31 €
Prijaté dary	810 €
Prijaté dary – Uhrin	480 €
Prijaté dary – práca s deťmi	350 €
Prijaté dary – Evanjelik	413 €
Príjmy od účasť. táborov	3 275 €
Príjmy urbariát	9 646 €
Úč. popl. víkend konfirmandov	396 €
Stravné	330 €
Spolu iný príjem (len za CZ)	19 940 €

VÝDAVKY V ROKU 2017 CZ+D

Mzdy	29 271 €
Odvody	8 446 €
Vecné a Bohoslužobné	4 240 €
Finančné (GBU, VD, seniorát, misia)	6 060 €
Náklady na prezentáciu	1 594 €
Náhrada za ubytovanie – kapláňka	2 400 €
Dary	2 835 €
Ostatné služby	1 623 €
Iné (opravy, energie, spotr. materiál)	28 396 €
Poistné (auto, nehnuteľnosť)	1 490 €
Služby (sprac. miezd, pošt. popl.)	10 613 €
Detské a mládežnícke akcie	2 868 €
SPOLU	99 836 €

Celkový zostatok k 31.12.2017

Pokladňa	1 039 €
Pokladňa zahraničná mena	32 €
Pokladňa zahraničná mena – Hrivna	379 €
Bežný účet + diakonia.....	46 912 €
Termínovaný účet	21 000 €
Spolu	69 362 €

SPOLU CIRKEVNÝ ZBOR A DIAKONIA

Príjem v roku 2017 Diakonia

Poplatky za opatrov.	3 885 €
Za opatr. službu	24 030 €
SPOLU	28 007 €

Bežný účet

Počiatkový stav	2 185 €
Príjem	3 885 €
Výdavok	3 688 €
Zostatok	2 382 €

Účet mesto Martin

Počiatkový stav	102 €
Príjem	25 018 €
Výdavok	25 008 €
Zostatok	112 €

Výdavky v roku 2017

Mzdy	23 248 €
Odvody	5 960 €
Služby (sprac. miezd, pošt., popl.)	1 040 €
Poistné	282 €
Poplatky v banke	214 €
Iné	584 €
SPOLU	29 683 €

Celkový zostatok k 31. 12. 2017

Bežný účet	2 382 €
Účet MM	112 €
Spolu.....	2 494 €

DIAKONIA

ROZPOČET 2018

Rozpočet finančného hospodárenia 2018

A. PRÍJMY	Riadok	Návrh rozpočtu
Príjmy z majetku (stf. a+b denníka)	1	9 000 €
Príjmy z darov a príspevkov (stf. c+d+e+f+g denníka) spolu, z toho: milodary, ofery, daň	2	57 500 €
Príjmy z dedičstva (stf. h denníka)	3	
Príjmy z organizovania akcií (stf. h denníka)	4	
Príjmy z dotácií (stf. i denníka)	5	500 €
Príjmy z predaja majetku (stf. h denníka)	6	
Príjmy z poskytnutých služieb (stf. h denníka)	7	30 000 €
Ostatné príjmy (stf. l+m+n denníka), z toho:	8	100 €
PRÍJMY CELKOM	9	97 100 €

Rozpočet finančného hospodárenia 2018

B. VÝDAVKY	Riadok	Návrh rozpočtu
Zásoby (stf. I. denníka)	10	
Služby (stf. II. až X. denníka) spolu, z toho:	11	30 850 €
Mzdy (stf. XI. denníka)	12	30 000 €
Poistné fondy (stf. XII. denníka)	13	9 000 €
Prevádzková réžia (stf. XIII až XXVI. denníka) spolu:	14	30 050 €
Sociálny fond (stf. XXVII. denníka)	15	300 €
Ostatné výdavky (stf. XXVIII až XXXI. denníka) spolu, z toho:	16	4 500 €
pôžičky XXXI.	16d	
VÝDAVKY CELKOM	17	104 700 €

C. ROZDIEL		
PREBYTOK		
SCHODOK		7 600 €

Revízia účtov: Účty boli schválené revíznou komisiou (*Lubomíra Kušnieriková* – predsedkyňa RK, *Petronela Husárová*, *Karol Figura*) dňa 12. 2. 2018 (zápisnica z RK sa číta na konvente).

4. NÁVRH UZNESENÍ NA ROK 2018

UZNESENIA CZ ECAV MARTIN NA ROK 2018

Bohoslužobné:

- **Osobne sa angažovanosť pre vieru a evanjelizáciu** – pozývať blízkych, susedov, stratených evanjelikov k osobnej viere, na SB, k VP a k zodpovednosti za život v CZ.
- Nadalej podporovať **stretávanie mužov a žien** pri Božom slove.
- Pripraviť **stretnutie manželských párov** (prednáška, diskusia, spoločenstvo).
- Uskutočniť aspoň jeden **večer pri káve** s aktuálnou témou.
- Podieľať sa na príprave **20. výročia BS** a **15. výročia ESŠ** a pripraviť „open-air“ SB na Memorandovom námestí. (21. 6. – 24. 6. 2018). Je to aj slávnosť nášho CZ, tak vás na ňu srdečne pozývame.
- Nadalej pokračovať v príprave **rodinných SB** každú druhú nedeľu v mesiaci.
- Pripraviť slávnostné SB pri príležitosti **100. výročia vzniku ČSR** a tiež spomienkovo-ďakovné SB pri príležitosti **skončenia 1. svetovej vojny**.
- Pripraviť **biblické tábory a vikendovky** pre mládež, deti a dorast v CZ.
- Participovať a **pomáhať BŠ** pri letných aktivitách.
- Organizovať **ekumenické stretnutia** a rozvíjať aktivity aj týmto smerom.
- Pripraviť **výlet zborového spevokolu**.
- Pripraviť **podujatie pri 25. výročí vzniku Martinského evanjelika**.
- Misijne pôsobiť v CZ na Gemi.

Organizačné:

- **Zvoliť** zborového **dozorc**u a **presbyterov** CZ na roky 2018 – 2024, upraviť počet presbyterov podľa nového štatútu CZ.
- Zvoliť dvoch nových členov RK.
- Vytvoriť **funkčné výbory** pre hospodárenie, bohoslužby a kultúru.
- Vytvoriť spoločenstvo ochotných pomocníkov pri brigádach v CZ a ESS.
- **Zvoliť zborového farára** CZ ECAV MT.

Hospodárske:

- Nadalej vyhlasovať **mimoriadnu oferu** prvú nedeľu v mesiaci.
- Osadiť **rampu na námestie** pred kostolom.
- Pokračovať v rozhodnutí venovať z každej ofery **5 % a dve ofery na rozvoj ESS**.
- **Vymalovať interiér kostola** – rozpočet, finančné krytie, zháňať finančné zdroje, realizátora.

Záver: *To, že Hospodin mocností bol v roku 2017 s nami ako hrad prepevný, že sme prežívali hojnosť, komfort a doslova blahobyť, nie je vôbec samozrejmé. Je to reformatičnými slovami povedané nezaslúžený dar Boží. Nie vždy to tak bolo a sme si vedomí, že nie vždy tak aj bude. Využime túto možnosť, tieto chvíle pokoja, mieru a stability na neohrozené zvestovanie viery v Boha. Nedajme sa pomýliť nadbytkom a ekonomickým bezpečím, akoby sme už zvíťazili. Je to len krátky úsek Božej milosti, ktorá sa razom môže premeniť na diablove dielo, aby sme si odvykli alebo aj celkom zabudli na túto našu pevnosť, na hrad našej viery, na Hospodina, Boha Jákobovho, na náš kostol, na nedeľu, na sviatok, na milodar, na brata či sestru. Dajme si v roku 2018 záväzok, že sa o veci viery budeme viac zaujímať, viac bojovať, viac sa modliť a viac si otvárať srdce pre Pána Boha. Nech nás v tom Boh opatruje.*

Tak ako každý rok by som chcel vysloviť úprimné poďakovanie svojim najbližším spolupracovníkom, presbyterom a dobrovoľníkom, bez ktorých si život v CZ nevieme predstaviť. Osobitné poďakovanie patrí milému bratovi dozorcovi Danielovi Borcovanovi za jeho prácu, ústretovosť, pomoc a prezentáciu CZ a tiež vedeniu BŠ i ESS. Sme Pánu Bohu vďační za všetko, čo nám dal počas minulého roka prežiť. Uvedomujeme si, že sme dostali omnoho viac, ako sme prosili alebo rozumeli. Nášmu Bohu nech je sláva v cirkvi a v Kristovi Ježišovi po všetky pokolenia až naveky vekov. Amen.

S láskou Milan Kubík,
zborový farár – konsentor TUS

**Prečítané a schválené na výročnom a volebnom konvente 25. 2. 2018
v 2. nedeľu pôstnu Reminiscere v chráme Božom v Martine.**

Evanjelický a. v. cirkevný zbor v Martine
M. R. Štefánika 13, 036 01 Martin
tel.: 043/ 413 21 54; mobil: 0905 511 926
e-mail: ecavmartin@gmail.com
web: www.ecavmt.sk

Finančná pomoc od nášho zboru a školy pre deti postihnuté hurikánom Irma na Floride bola doručená. Organizácia, ktorá takýmto deťom pomáha s ich vzdelávaním (New Horizons) nám ďakuje, že aj vďaka nám môže pokračovať v tejto obetavej práci:

NEW HORIZONS OF SOUTHWEST FLORIDA
EMPOWERING TOMORROW'S GENERATION TODAY

Super Boys Club members at our Rosemary site with their leaders, John Mitchell and Moises Juarez and just a glimpse of their projects.

Thank you for "loving" us after Hurricane Irma!

Debra Haley
Debra Haley
Executive Director

Donation amount:
1/26/2018: \$1,450.00

Stadiaľ potom odišli a prechádzali Galileou, ale Ježiš nechcel, aby niekto zvedel o tom. Lebo poučoval učeníkov a hovoril im: Syn človeka je vydaný ľuďom do rúk a zabijú Ho; ale keď Ho zabijú, po troch dňoch vstane z mŕtvych. Oni však neporozumeli tej reči a báli sa Ho spýtať.

Tak prišli do Kafarnaumu. A keď bol v dome, spýtal sa ich: O čom ste sa cestou zhovárali? Ale oni mlčali, lebo sa cestou zhovárali o tom, kto je najväčší. Nato sa posadil, zavolať si dvanástich a povedal im: Ak niekto chce byť prvý, nech je posledný zo všetkých a nech slúži všetkým. Potom vzal dieťa, postavil ho prostred nich, objal ho a povedal im: Kto by prijal jedno z takýchto detí v mojom mene, mňa prijíma; a kto by mňa prijal, nie mňa prijíma, ale Toho, kto ma poslal.

Ján Mu povedal: Majstre, videli sme človeka, ktorý v Tvojom mene vyhánal démonov, ale nechodí s nami; preto bránili sme mu, keďže nechodí s nami. Ale Ježiš povedal: Nebráňte mu, lebo nikto nemôže robiť prejavy moci v mojom mene, a hneď nato zle hovoriť o mne. Veď kto nie je proti nám, je za nás. Lebo ktokoľvek by vás napojil čo aj len čašou vody preto, že ste Kristovi, vpravde vám hovorím: neminie ho odmena.

Mk 9, 30 - 40

UDALOSTI V NAŠOM CIRKEVNOM ZBORE V JANUÁRI AŽ MARCI 2018

- ❑ Nový rok 2018 sme začali slávnostnými službami Božími s Večerou Pánovou. Kázňou na tému „Vzácny rok Pánov“ nám poslúžila sestra teologička Paulína Šofránková, študentka EBF UK.
- ❑ 20. januára sa konalo v rímskokatolíckom kostole Panny Márie na Severe ekumenické stretnutie v rámci Týždňa za jednotu kresťanov.
- ❑ 13. februára sme mali výročné zasadnutie zborového presbyterstva, na ktorom sa pripravovali výročný a volebný zborový konvent.
- ❑ 16. februára sestra kapláňka Slávka Danielová a sestra Katarína Valčová pripravili pre konfirmandov 1. ročníka na začiatok pôstu duchovné stíšenie v našom chráme.
- ❑ 25. februára sa v rámci hlavných služieb Božích uskutočnil výročný a volebný zborový konvent. Odznali a boli prijaté verejným hlasovaním: Výročná kňazská správa za rok 2017, Správa revíznej komisie o vykonaní revízie účtovných dokladov za rok 2017 a uznesenia na rok 2018. Tajnými voľbami bol zvolený zborový dozorca Adrian Kacian a 13 presbyterov, z toho 4 noví.
- ❑ 4. marca sme si na službách Božích pripomenuli 80. nedežité narodeniny nášho bývalého brata farára Jána Bohdana Hroboňa. Kázal brat farár z Lučenca Ľudovít Hroboň. S pozdravom vystúpil brat farár Ján Hroboň z Bratislavy-Dúbravky. Na službách Božích sa zúčastnila aj rodina zosnulého brata farára.
- ❑ Rodinné služby Božie sme mali 14. januára, 11. februára a 11. marca 2018. Ďakujeme všetkým, ktorí ich s láskou pravidelne pripravujú.
- ❑ Od 15. do 18. marca bol v cirkevnom zbere v Záturčí prenos evanjelizácie Pro Christ. Zúčastnili sa na ňom aj naši cirkevníci.
- ❑ V marci sme nainštalovali do celej budovy fary nové zvončeky a videovrátnik.
- ❑ V utorok 20. marca sme na zasadnutí zborového presbyterstva, ktorého súčasťou bolo kandidačné presbyterstvo k voľbe zborového farára v našom cirkevnom zbere.

PRIPRAVILA
KATARÍNA PLŽOVÁ

SÚČASNÝ STAV PRESBYTEROV PO VOĽBÁCH

Zborový dozorca:

Adrian Kacian

Presbyteri:

Daniel Borcovan

Viera Brnová

Mojmír Ďurík

Ľuboš Frolo

Slavomír Frolo

Petronela Husárová

Ružena Jurisová

Dušan KOMPIŠ

Michal KUBÍK

Lubomíra KUŠNIERIKOVÁ

Miloš LISÝ

Lenka TAŠKÁROVÁ

Darina TUPOVÁ

Pokračujúci presbyteri:

Ivan HUŤKA

Viera MARŠALOVÁ

Autorom článku o Ottovi Škrovinovi v Martinskom evanjeliku, ktorý bol uverejnený v č. 5-6/2017, nie je Zdenko Ďuriška, ako sme nesprávne uviedli.

Článok má anonymného autora. Za omyl sa ospravedľujeme.

Chváliť budem Hospodina dokiaľ žijem a spievať budem
môjmu Bohu dokiaľ tu budem.

Ž 146, 2

Dňa 12. februára 2018 sa z milosti Božej dožila
požehnaných 90 rokov
naša sestra JULKA SAKTOROVÁ.

Pri tomto vzácnom výročí ju srdečne pozdravujeme. Ďakujeme
dobrotivému Pánu Bohu za jej ochranu, pomoc a silu. Prosíme
Ho, aby čas pozemského života, ktorý jej ešte vymeral, naplnil
hojnosťou svojej milosti a požehnaní.

S vďakou a úctou sestry z krúžku ručných prác

PROGRAM SLUŽIEB BOŽÍCH CEZ VELKONOČNÉ SVIATKY

Zelený štvrtok

18.00 h

Večerné služby Božie s Večerou Pánovou

Veľký piatok

10.00 h

Služby Božie s čítaním Pašii, po SB Večera Pánova

17.00 h

Večerné služby Božie (bez Pašii) s Večerou Pánovou

Biela sobota

Z Bielej soboty na Veľkonočnú nedeľu z (31. 3. na 1. 4.)

Noc modlitieb

od 20.00 h do 01.00 h

v klube mladých na fare

Noc modlitieb sa ukončí Večerou Pánovou

Téma: Nový život v Kristovi

Veľkonočná nedeľa

8.30 h

Služby Božie na Bystričke

8.30 h

Ranné služby Božie

10.00 h

Hlavné slávnostné služby Božie

Veľkonočný pondelok

10.00 h

Hlavné služby Božie

V bratislavskom Pálffyho paláci udelili 13. marca 2018

Cenu Dominika Tatarku za rok 2017.

Bohdanovi Hroboňovi (editor), Milošovi Lichnerovi a Mishovi Kapustinovi
za knihu Žalmy 51–75. Komentáre k Starému zákonu,

5. zväzok (vydavateľstvo Dobrá kniha).

Žalmy patria k milovaným – najčítanejším a najcitovanejším knihám Starého zákona.

Považujú sa za klenot svetovej literatúry a kultúry. Žalmy 51–75 sú výnimočné
všestranným prístupom. Pripravil ich veľký ekumenický tím.

Martinský evanjelik srdečne blahoželá tímu autorov a prekladateľov na čele
s editorom, biblistom Bohdanom Hroboňom, riaditeľom Biblickej školy v Martine.

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Milan Kubík, Peter Ďurík, Miloš Kovačka,
Katarína Pížová, Alžbeta Stančevová-Kátlovská
Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176